

W. Semmes
338 Bessie St.
Sudbury, Ont.

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА,
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

РІК X.

Ч. 2 (49)

ЛОНДОН-МЮНХЕН

вiдeць – червeнь

НЬЮ-ЙОРК-ТОРОНТО

1956

diasporiana.org.ua

„AVANGARD“ JOURNAL FOR UKRAINIAN YOUTH

published by Ukrainian Youth Association

LONDON — NEW YORK

АВАНГАРД — ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

ВИХОДИТЬ ЩОКВАРТАЛЬНО

Орган

Центрального Комітету Співки Української Молоді

Відповідальний редактор *О. Калиник*

Літературно-мовний редактор: *Ганна Калиник*

Листування і матеріяли надсилати на адресу:

О. Калынык, München 8, Zeppelinstr. 67,0, Germany.

Представництва:

Ukrainian American Youth Ass'n
P. O. Box, 211 Cooper Station
New York, 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainian Youth Association
140, Bathurst St.,
Toronto, Ont.,
Canada

Union de la Jeunesse Ukrainienne
72Bd Charlemagne
Bruxelles IV., Belgium

Union des Ukrainiens de France
Section de la Jeunesse
26, rue de Montholon,
Paris 9, France

Mr. A. Halimurka (S.U.M.)
Lager Parsch, Bar. 9 Z. 23
Salzburg, Austria

Mr. W. Galat (S.U.M.)
Industrias Klabin S. A.
Monte Alegre, Parana Brazil.

Ukrainischer Jugendverein
München 8, Zeppelinstr. 67,
Germany

Mr. J. Deremenda
20 Granville Ra.,
Bradford 9, Yorks,
Great Britain

Mr. W. Pastuschuk (S.U.M.)
Céa Bermúdez, 45. 7e. B.
Madrid
Espana

Mr. W. Pundiak (S.U.M.)
749 Burwood Rd.
Hawthorn, E. 3, Vic..
Australia

“Prosvita” — S.U.M. —
c. Soler 5039
Buenos Aires
Argentina

Sign. Ing. A. Kuschzynskij (S.U.M.)
Cosiela de Correo, 862
Asuncion,
Paraguay

Mr. P. Horwat
Telegrafvärd 3, Stockholm.
Sweden

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА,
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

ІЗ ЗМІСТУ

Стор.

* В нерозривному зв'язку з Батьківщиною . . .	3
* З листків політичного календаря . . .	10
С. Шрамченко: Український образ св. Миколи «Мокрого» . . .	11
Д-р В. Сенишович-Бережний: Родина Хмельницьких . . .	13
М. Філь: Писанка в українських великодніх звичаях . . .	17
Проф. Петро Чуйко: До проблем виховання Юного СУМ-у . . .	20
І. Марченко: Чергова мобілізація молоді . . .	22
Проф. Г. Ващенко: Кінець комунізму чи всесвітня катастрофа . . .	24
О. Калиник: За державу чи за державний устрій . . .	28
Макс Істман: Будда, або «Освічений» . . .	32
* Всесвіт . . .	35
С. Якимович: Мідень Андрія Войнаровського (оповідання) . . .	38
* Мікель-Анджельо . . .	45
Олена Звичайна: Криве дзеркало (рецензія) . . .	48
* Вивчаймо свою мову . . .	50
* З життя СУМ-у . . .	52
Д. Мотрук: Здобутки праці СУМА в Нью-Йорку . . .	54
Л. Т.: Ганді і його дружина . . .	65

Рік X.

Ч: 2 (43)

ЛОНДОН — МЮНХЕН

1956

НЬЮ-ЙОРК — ТОРОНТО

Бог і Україна

10-річчя
Спілки Української Молоді

10. 6.

10. 6.

1946 р.

—

1956 р.

ЧЕСТЬ УКРАЇНИ! ГОТОВ БОРОНИТИ!

В НЕРОЗРИВНОМУ ЗВ'ЯЗКУ З БАТЬКІВЩИНОЮ

**(ДО 10-РІЧЧЯ ПОСТАННЯ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
НА ЧУЖИНІ)**

Якщо кожна ювілейна подія традиційно супроводжується перебільшеннями та прикрасами її одінки, то у випадку десятирічного ювілею відновлення Спілки Української Молоді на еміграції можемо без жадних перебільшень і прикрас сказати, що це десятиріччя є особливим. Вона на сьогодні є єдиною організацією, що встоїла проти еміграційної хвороби розбиття й розколів і зберегла себе цілою, міцно згуртованою та дружньою. Цю велику позитивну рису СУМ-у не можна зараховувати лише на «молодечість» цієї організації, мовляв, молоді ще не дуже спокушені практичною політикою, що це «виховна» організація, а вихованцям і виховникам не випадає сваритись.

Але ж бо ми знаємо, що протягом відзначуваного десятиріччя поставали, існували, роздвібувались і гинули й молодечі інші організації, а декотрі з них і досі переживають внутрішні міжусобні недуги. Справа, виявляється, не в «молодечості» і не у «виховному» характері СУМ-у, а в чомусь далеко іншому.

Спілка Української Молоді постала на чужині не як нова, ніколи ніким не чута і не бачена, організація, а як продовжувач кривих ідей і цілей однойменної Спілки на рідних землях, як органічна клітина тієї Спілки. СУМ на чужині народився і розвинувся завдяки всмоктуванню в себе цілющих соків Рідної Землі, і тому від неї могли відпадати лише ті, які виявлялися заслабкими увібрати в себе «непосильні» для них краплі тих джерельних соків.

В цьому органічному духово-ідейному зв'язку з своїми попередниками з СВУ-СУМ-у в Києві й інших містах і місцевостях України й треба шукати тієї головної причини, чому саме СУМ устояв і зміцнів.

Організатори й рядові юнаки і юначки приступали до творення СУМ-у на чужині з думкою, що боротьба в Україні за визволення триває і так довго триватиме, поки остаточно не буде виборена воля українському народові, своя Держава, своя влада. І коли в пізніші часи в СУМ-і поставали якісь незгоди й суперечки, то саме ця думка — думка про Воюючу Україну, про полегших за волю свого народу сумівців у Краю — ставала гальмою розбиття й чварів. Без цієї основи не могла б устояти жадна організація, все одно яка — «молодеча» чи «стареча», «виховна» чи «невиховна», «громадська» чи «негромадська», «політична» чи «неполітична». Суть не в віковій, стажевій й інших формальних прикметах організацій, а в ідейності та духово-світоглядovому зв'язку з Батьківщиною й її борцями за краще майбутнє. Саме це давало єнгузі-

язм, наснагу й волю до творчої праці. Треба було бачити, з яким захопленням, радістю й посвятою йшла молодь на перші основуючі збори СУМ-у в таборі «Сомме-Казерне», в Авґсбурзі (Західня Німеччина), 10 червня 1946 року — десять років тому. Під гаслом «Бог і Батьківщина» постав того дня в Авґсбурзі перший сумівський осередок на еміґрації, а за місяць уже було 7 осередків у інших таборах.

Українська організована громада в «Сомме-Казерне» відразу відчула свіжий подих у своєму повсякденному житті. Сумівці заповнадливо взялися до праці: постали вишивкарський, українознавчий, літературний, самодіяльні й інші гуртки; вони влаштовували доповіді, видавали газету, збирали бібліотеку. Ідея СУМ-у поширилася серед української молоді по всій Західній Німеччині. Постали осередки СУМ-у в Інгольштадті, Регенсбурзі, Ашафенбурзі, Байройті, Корнберзі, в Гайденав, Білефельді, Мінстері. На кінець серпня 1946 року організовано вже на самій американській зоні 24 ініціативних комітетів та осередків СУМ-у з 1829 членами. В той час жадна молодеча організація не мала такого піднесення й популярности, як СУМ.

6 липня 1946 року в Мюнхені відбулося засідання перших організаторів СУМ-у на чужині з участю представників від семи вже існуючих осередків СУМ-у. Два дні учасники працювали над виробленням плянів розбудови СУМ-у, а 8 липня вибрали з-поміж себе Центральне Організаційне Бюро СУМ-у, яке відразу ж приступило до творчої й відповідальної праці.

4 вересня того ж року в Авґсбурзі (в таборі «Сомме-Казерне») відбулася Перша конференція СУМ-у за участю представників від 24-х осередків, де делегати схвалили проект Статуту СУМ-у та вибрали тимчасовий Центральний Комітет СУМ-у.

20-24 березня 1947 р. в Мюнхені відбувся Перший Конґрес СУМ-у. Делегати репрезентували 46 осередків СУМ-у Німеччини від 3 700 членів.

Другий Конґрес СУМ-у відбувся 24-25 квітня 1948 року в таборі «Сомме-Казерне» (Авґсбург) з представниками 68 осередків від 6 268 членів. В той час СУМ діяв не тільки в Німеччині, але й у Австрії та Бельгії.

Третій Конґрес СУМ-у скликано 1-го травня 1949 року в м. Пюртені (Західня Німеччина), в якому прийняли участь делегати з Німеччини, Австрії, Бельгії та Англії. Число осередків і членства зменшилося в зв'язку з масовим від'їздом сумівців з Німеччини й Австрії до інших країн. Але з вибором нового складу ЦК СУМ-у розпочалася нова сторінка діяльності СУМ-у. Клітини СУМ-у постали і в заокеанських країнах.

На час Четвертого Конґресу (28-29 січня 1952 року в Бельгії, Брюссель) СУМ був активний у 15 країнах Європи й за океаном, а саме: в Німеччині, Австрії, Бельгії, Англії, Швеції, Франції, Еспанії, в Африці (Тунісі), США, Канаді, Аргентині, Бразилії, Парагваї, Венесуелі. Всього осередків було 181, членів 7 680.

П'ятий Конґрес СУМ-у відбувався 4-5-6 серпня 1955 в Торонті (Канада), що репрезентував 244 осередків та 10013 членів СУМ-у.

Таким чином, СУМ став світовою організацією української мо-

Перший Здвиг СУМ-у «Свято Молоді» 17 серпня 1947 р. в таборі Сомме-Казерне в Авгсбурзі. Брали участь понад 300 сумівців з 6 осередків. Сумівки виходять на площу.

Внизу великий Здвиг СУМ-у Німеччини в дні 7—9 листопада 1947 р. на Фраймані. Учасників 2000 осіб від 24 осередків СУМ-у. Вимарш сумівців і сумівок на площу.

лоді. Вся праця СУМ-у йшла, сказати б, чотирма головними лініями: виховання, пропаганда, самодіяльність і спорт.

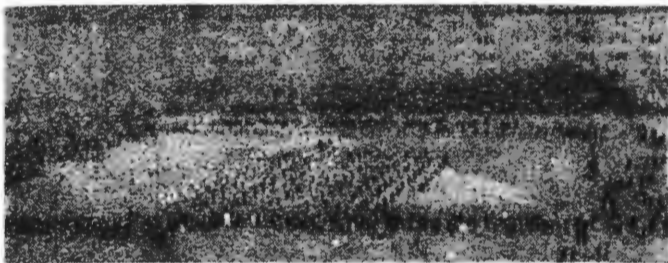
Елементи виховання закладені вже в самому факті створення Спілки. Згуртування молоді в однонаціональній організації, відірвання від таборової і вуличної бездіяльності, зайнятість корисною працею, спільні зустрічі на сходинах, гуртках і т. д. — все це досить важливі виховні моменти, вагу яких ми часто самі не дооцінюємо. Далі — праця сумівської молоді в різноманітних гуртках: самоосвіти, самодіяльного й народного мистецтва, позаочне навчання, навчання на фахово-вишкільних курсах, участь у громадських і інших організаціях — хіба це не ті форми й чинники, які, попри науку, набуття знаннів, виховують у молоді потрібні для кожного дорослого громадянина риси організованості, дисциплінованості й внутрішньо-психологічного впорядкування?

Тому СУМ під тим оглядом зробив колосальну прислугу для всієї української нації. Мережею всіх тих гуртків, шкіл, курсів, таборів і т. д. він зберіг велику частину української молоді від шкідливого розкладу, не дав відірватися молоді від свого рідного організму — національної спільноти.

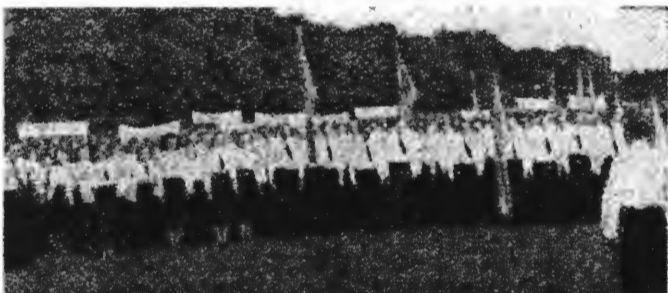
Великих осягів здобув СУМ за своє десятиріччя на відтинку пропаганди української визвольної боротьби за самостійність і незалежність. Виступи сумівських делегатів на міжнародних конференціях молоді, перед ОН, складення протестаційних протибольшевицьких протигеноцидних меморандумів Центральним Комітетом і місцевими клітинками СУМ-у, друковані протибольшевицькі, самостійницькі летючки, відозви, брошури, журнали й інші окремі видання, зокрема видання, присвячені жахливому голодові в Україні 1932-33 років, в чужих мовах, протестаційні маніфестації з приводу тієї чи інших дат боротьби українського народу за свою волю, масові крайові здвиги, присвячені різним визначним подіям, усна сумівська пропаганда серед чужинців за українську національно-визвольну справу — це справді неабиякий вклад праці СУМ-у в популяризацію доброго імені України й її відвічних стремлінь.

Самодіяльна й спортова діяльність сумівської молоді яскраво продемонстрована на багатьох здвигах СУМ-у в Німеччині, Англії, Бельгії, Франції, Америки, Канаді й інших європейських і заокеанських країнах. Сотні сумівських драматичних, хорових, музичних, балетних і спортових гуртків і команд, а в них тисячі сумівців показали не раз не тільки вміння виступати «для самих себе», а й для широкого загалу своєї й чужої спільноти, а окремі самодіяльні й спортові одиниці досягли справді високого рівня праці, далеко перевершуючи рівень самодіяльності. Особливо високих осягів здобули сумівські хори в Канаді, Америці й Англії, які користуються загальною популярністю. Здвигові й нездвигові виступи самодіяльних і спортових одиниць СУМ-у, крім виконання своїх прямих непосредних функцій, виконують ще й чималу пропагандивну роль.

Окреме місце в СУМ-і займає пізніше створений і розвинений відділ т. зв. ЮСУМ-у (Юнацтво СУМ-у). Це, мабуть, чи не найвідповідальніша й найважливіша ділянка праці цілого СУМ-у, оскільки затяжний стан української еміграції вимагає особливу

**Здвиг
СУМ-у
в
Мюнхені.
Фрайман
1947 р.**

**Здвиг
СУМ-у
в
Манчестері,
Англія
1950 р.**

**Здвиг
СУМ-у
в
Торонті,
Канада
1952 р.**

**Здвиг
СУМ-у
в США
1955 р.**

увагу звернути на виховання й збереження в національному розумінні дітей. Юний СУМ у тому напрямі так само провів чималу працю, хоч, правда, тут можна і бажано б було зробити куди більше. Найбільшим осягом у праці з ЮСУМ-ом є zorganizовування в Німеччині, Бельгії, Англії, Канаді й Америці літніх таборів для юних сумівців, де вони, крім відпочинку в своєму власному середовищі, навчаються своєї мови, історії свого народу тощо. І якщо говорити про дальші завдання Спільки Української Молоді, то треба на перше місце висунути саме це питання — літні й вишкільні табори для українського юнацтва.

СУМ фактично став зв'язковим містком між українським старшим поколінням і поколінням новим, що зродилося в бурхливі роки другої світової війни і вже на еміграції. Саме тому самозрозуміла така висока пошана до СУМ-у з боку старшого громадянства, виключаючи, звичайно, розполітиковану й зрізничковану його частину.

СУМ на чужині пройшов великий шлях. Але перед ним стоять ще багато нелегких завдань внутрішнього й зовнішнього характеру. Ці завдання можна б було звести до таких головних пунктів:

1. Розв'язати досі «висячу в повітрі» проблему старшого й молодшого членства СУМ-у. Хоч теоретично це питання вирішене, але практично не розв'язане. Треба врешті зрозуміти й здати собі справу, що різка протилежність віку членства СУМ-у (18-35 і більше років) унеможливило згармонізувати цілу працю організації. Отже, «проблема віку» в СУМ-і має бути розв'язана, щоб можна було вже при вступі в одинадцятиріччя зробити крок уперед ширший, просторіший.

Виставка сумівських праць 1947 р. в Авгсбурзі.

2. Справа вишколу сумівських організаторських і виховних кадрів — це справа не постанов, директив і «хотіння», а конкретної пильної «чорної» роботи, це справа навчання, сидження над книжками, підручниками, своєю й чужою пресою. Декому, звичайно, легше десяток разів вийти на маніфестацію і десяток разів проголосити палку патріотичну промову, аніж прочитати одну книжку. Організаційний період Спілки dawno минув, і тепер треба працю всебічно поглиблювати й поширювати. Кадри виховників і керівників треба виховувати з самого членства СУМ-у.

3. Поширити вишкіл і виховання кадрів для Юнацтва СУМ-у. Взагалі ЮСУМ-ові повинна бути віддана більша частина уваги збоку керівних органів СУМ-у. Звичайно ж, завдання виховання ЮСУМ-у може бути виконане лише при наявності відповідних кадрів виховників.

4. Зміцнити й розбудувати видавничу справу. На жаль, сумівці не передплачують масово свій журнал. Багато сумівців одержують журнали, але за них не платять. Видавничий фонд на журнал «Авангард» збирався роками, але досі того фонду немає.

5. Необхідно створити, де немає, а де є, — посилити зв'язки української молоді з чужинецькими молодечими організаціями або взагалі з чужинецькою молоддю. СУМ, діючи в чужих країнах, має неабиякі можливості для нав'язання таких зв'язків.

Завдань перед українською молоддю на еміграції, зокрема перед СУМ-ом як передовою молодечею організацією, досить багато, і вони своїм змістом і значенням колосальні. Попередній десятирічний досвід невтомної, відданої і дружньої праці СУМ-у дає підстави нам вірити, що ці завдання будуть виконані з честю. Ця віра посилюється тим, що СУМ діяв, діє й діятиме далі в нерозривному зв'язку з інтересами всього українського народу, що не складає своєї зброї у боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу.

10 червня 1956 р. минає десять років з дня відновлення на чужині Спілки Української Молоді. В тому дні минає перше десятиліття невисипучої праці тисячів молодих українських патріотів, що з незламною вірою в перемогу продовжують нести високо прапор боротьби за здобуття державної незалежності Українському Народові.

З цієї нагоди Центральний Комітет СУМ вітає всі Крайові Комітети, всіх членів і юнаків СУМ і одночасно закликає посилити діяльність в майбутньому ще більше, щоб стати дійсно гідними спадкоємцями святих ідеалів Великих попередників, які в важких умовах московської окупації з безприкладним героїзмом вели боротьбу за Самостійну Соборну Українську Державу.

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ**

3 листнів політичного календаря

В РОКОВИНИ СМЕРТИ С. ПЕТЛЮРИ Й Є. КОНОВАЛЬЦЯ

30 років тому, 26 травня 1926 р., на вулиці Парижу Шварцбарт шістьма пострілами з револьвера забив Голову Директорії Української Народньої Республіки і Головного Отамана її військ Симона Петлюру.

23 травня 1938 р. на вулиці Роттердаму пекельною машиною вбито полковника Євгена Коновальця, організатора й провідника Української Військової Організації і Організації Українських Націоналістів.

Надсилаючи вбивників, Москва прагнула зламати революційно-визвольний змаг української нації. Український народ перед світлим тінням С. Петлюри і Є. Коновальця виконає їх заповіді в боротьбі за своє національне визволення.

«... В ВІЙНИ І ПОВСТАННЯХ НАШ НАРОД ВИЯВИВ СВОЮ НЕПОХИТНУ ВОЛЮ ЖИТИ НЕЗАЛЕЖНИМ ДЕРЖАВНИМ ЖИТТЯМ. БОРОТЬБА ЗА ЦЕ НАШОГО НАРОДУ НЕ ПРИПИНЯЄТЬСЯ І НЕ ПРИПИНІТЬСЯ. ХАЙ ВОНА БУДЕ ДОВГА І УПЕРТА, ХАЙ ВОНА БЕРЕ НОВІ І НОВІ ЖЕРТВИ, — АЛЕ УКРАЇНА НЕЗАЛЕЖНА, — ХОЧЕ ЧИ НЕ ХОЧЕ ТОГО ЕВРОПА — ТАКИ БУДЕ».

СИМОН ПЕТЛЮРА

«ВОЛІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ НЕ ЗНИЩАТЬ НІ ВОРОЖІ ТЮРМИ, НІ ЗАСЛАННЯ, БО УКРАЇНА Є НЕЗДОБУТНИМ БАСТІОНОМ ГЕРОЇВ І ВОРЦІВ».

ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ

ЧЕРВНЕВІ ДАТИ 1941 РОКУ

22-го червня 1941 р. вибухнула німецько-більшевицька війна. Німецькі війська нанесли нищівного удару червоним зайдом на всіх їх фронтах.

30-го червня 1941 р. Національні Збори у Львові проголосили відновлення Незалежної Української Держави. Створено Тимчасове Правління України з п. Ярославом Стецьком як Прем'єром на чолі.

Новий окупант виарештував багатьох членів Правління та провідників ОУН.

Український народ розпочав збройну боротьбу проти окупантів. В цій боротьбі історичну роль відіграли похідні групи ОУН. Під керівництвом ОУН українська молодь СЗУ і ЗУЗ підготувала кадри для славної УПА та для підпільного руху, який діє проти московського окупанта.

Акт 30-го червня був виявом українського народу всіх земель України до волі й суверенності.

Чорне море — українське море!

29 КВІТНЯ 1918 РОКУ ЧОРНОМОРСЬКА ФЛЬОТА ПІДНЯЛА УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПРАПОР. МАЙБУТНЯ ВІЛЬНА УКРАЇНА, ЯК МОРСЬКА ДЕРЖАВА, МУСИТЬ МАТИ І МАТИМЕ СВОЄ МОРЕ.

Український образ св. Миколи «Мокрого» як стара святиня — традиція фльоти

Ще запорожці — «водні козаки» — ті, що служили в Запорозькій Фльоті, завжди вважали своїм небесним патроном і провідником на морі Св. Миколу Чудотворця Мокрого, як того, що завжди рятував потопаючих. Вони брали з собою в морські походи і образи Св. Миколи. І так, як багато інших запорозьких водних традицій перейшло до російської царської фльоти, так і образ Св. Миколи перейшов на всі кораблі фльоти. Між іншим, тут треба згадати, що в 1918 році при Українському Міністерстві в Києві працювала Комісія над традиціями Чорноморської Фльоти. До неї входили старшини фльоти, що походили з старих українських козацько-шляхетських родів, а також старшини чисто російського шляхетського походження, які тоді були на службі в Українській Державній Фльоті. Яке ж було здивування останніх, коли вони документально переконувалися, що більшість старих традицій Чорноморської Фльоти, а від того і всієї царської фльоти, походило від запорожців!

Ті ж кораблі Чорноморської Фльоти, що мали вже по назві, теж за старою українською традицією, своїх власних патронів, ось, напр., як під час Першої Світової війни, а пізніше в складі Української Державної Фльоти лінійні кораблі 2-ої Бригади лінійних кораблів Чорноморської Фльоти: «Св. Євстахій», «Св. Іоан Золотустий» і «Св. Пантелеймон», потім 3-ої Бригади: «Три Святителі» і Відділу окремого призначення: «Св. Юрій Побідоносець», — вони мали корабельні образи цих святих, але одночасно по традиції також Св. Миколу Мокрого.

Мало того, що ця українська традиція перейшла до всієї царської фльоти, — до Балтійської, Північно-Льодового океану, Каспійської, Сибірської і Амурської, вона охопила і всю торговельну фльоту.

Є старе українське прислів'я: «хто на морі не бував, той Богу не молився», і молитви моряків завжди звертались до Св. Миколи. А треба підкреслити, що моряки вміли молитись Богу! Цікавими були факти, коли серед матросів Чорноморської Фльоти, особливо новобранців та ще й з таких, які моря раніш не бачили, попадали частенько люди, особливо з фабричних робітників, що їх уже до певної міри торкнулася соціалістична тодішня пропаганда невіри в Бога, попавши на кораблі перший раз, у велику бурю починали хреститись і звертались до Св. Миколи.

З образами Св. Миколи Мокрого зв'язано на фльоті також багато легенд і оповідань. Між іншим, є морське повір'я, що ці образи у випадках загибелі корабля не гинуть. Наведу цікавий епізод з Першої Світової війни у Чорноморській Фльоті.

Цю війну Туреччина розпочала несподіваним бомбардуванням Чорноморських портів своєю фльотою, — Севастополя, Теодосії, Новоросійська й Одеси. Німецько-турецький крейсер-велетень «Гебен», чи «Султан Явус Селім», під цією назвою він і зараз плаває в складі Турецької фльоти, 29 жовтня 1914 року збомбардував Севастопіль, правда, що без жадних матеріяльних шкод. Цікавим є, що він знайшовся на полях мінних загороджень, поставлених в своїм часі мінною сотнею Севастопільської Морської Фортеці. Ці спеціальні міни треба було включити з фортеці, щоб вони діяли. На його щастя, не можна було включити цих мін в цей момент, бо в морі під Севастополем був один з дивізіонів ескадрових міноносців і мінний загородитель «Прут».

Останній вертався з-під Ялти з повним ладунком мін загородження. «Гебен» спочатку був заатакований цими міноносцями при дуже несприятливих для них обставинах: тож був день, і до того прекрасна погода. «Гебен» навіть пошкодив поважно одного з міноносців «Лейт. Пуціна» і може б його затопив, але в цей момент його увага була притягнена іншим воєнним кораблем, який показався на обрії моря. Це і був мінний загородитель «Прут». «Гебен» скерував до нього, відчинивши вогонь із своїх дрібнокаліберних гармат.

У такім нерівнім бою командир відразу вирішив затопити свій корабель, щоб він не дістався в руки ворога, а крім того, перше добре попадання з «Гебену» — і «Прут» вилетить в повітря з своїми мінами, і командир наказав залозі корабля по відчиненні кінгстонів спуститись до човнів.

Залога у повному складі спустилась до човнів, останнім — командир, за винятком старшого мінного старшини капітан-лейтенанта Ругазьського, який з власної волі спустився до трюму «Прута» і ще зірвав там в його днищі підривні патрони, щоб прискорити загибель корабля. Сам при цьому загинув.

Відмовився зійти з «Прута» до човнів і старенький корабельний православний пан-отець о. Антін, який прослужив пару десятків літ на «Пруті». Він в повному священницькому облаченні зійшов на командирський місток і почав хрестом благословляти залозу корабля, що відпливала на човнах від нього. Екіпаж увесь почав співати «Спаси, Господи, людей своїх». Погода стояла чудесна. Море як дзеркало. «Прут» під всіма бойовими прапорами на щоглах поволі йшов під воду.

«Гебен», наблизившись, перестав стріляти. На ньому несподівано почулись свистіня підстаршин і сурми до парадного алярму. Всень екіпаж виструнчився по борту, блиснули на сонці багнети почесної варти, оркестра його заграла військовий гімн. Усі старшини й підстаршини його віддавали честь ворожому потопуючому, згідно найкращих традицій всіх флотів світу, кораблеві аж до того моменту, коли бойові його прапори не сховалися разом з ним під водою...

Після того «Гебен» узяв у полон більшість екіпажу «Прута» й відійшов.

Коли на це місце підійшли інші кораблі Чорноморської Фльоти, вони урятували решту екіпажу і в той момент зауважили, що на морських хвилях плавє стара корабельна ікона «Прута» Св. Миколи Мокрого, яку зараз же взято з води.

Ця ікона перейшла пізніш на крейсер «Прут», — так був названий по традиції турецький крейсер «Меджидіє», який на Великдень 1915 року затонув на мінах під Одесою. Піднесений і відремонтований, він увійшов до складу Чорноморської Фльоти, брав участь в бойових операціях фльоти, пізніше, піднісши український прапор, увійшов до складу Української Державної Фльоти.

Але коли німецько-турецький крейсер «Гебен» у супроводі турецьких міноносців у травні 1918 року завітав до Севастополя вже як союзник України, то турки зараз же зацікавилися крейсером «Прут», захопили його, не дивлячись на протест Командуючого Українською Чорноморською Фльоютою Контр-Адмірала М. М. Остроградського-Апостола, відвели його до Царгороду й надали йому попереднє ім'я «Меджидіє», під яким він є й зараз і який плаває в складі Турецької фльоти як учебний корабель.

Між іншим, образ Св. Миколи з «Прута» після ознайомлення з його історією був турками з урочистою пошаною відданий Контр-Адміралові М. М. Остроградському Апостолові, який пізніше привіз його до Києва.

Капітан-лейтенант фльоти Святослав Шрамченко

—ооооо—

З нашого минулого:

Родина Хмельницьких

Говорячи про походження гетьмана Богдана Хмельницького, найстаршу згадку маємо про якогось Захара Хмельницького, про якого пише єзуїт ксьондз Віюк-Войцех Коялович, геральдик другої половини XVII ст. На нашу думку, цей Захар, який був, очевидно, на службі кн. Масальських, міг бути дідом Богдановим.

Як відомо, батько Богданів, сотник Михайло, який з двірським полком Івана Даниловича виступив проти турків, поліг на Цицорських полях під Ясами в 1621 р., а Богдан, що був при його боці, дістався до турецької неволі, з якої його викупили два роки пізніше.

Богдан мав народитися десь кого 1595 р., але точна дата нам не відома. В історичних джерелах доволі часто зустрічаємо ім'я сотника, згодом полковника Київського, Павла Яновича (Ясенка) Хмельницького, якого звать свояком або племінником гетьмана. Отже, виходить, що Богдан мусів мати брата Яна чи Івана, батька згаданого полковника, але про цього Івана не маємо жадних джерельних відомостей. Можливо, що він помер молодим і нічим не відзначився.

Мав Богдан і двоюрідного брата, Захара (це ім'я, як бачимо повторюється в родині), якого він з відділом козаків залишив у Львові (1648 р.), а сам пішов на Замостя слідами війська кн. Яреми Вишневецького (див. Д-р М. Андрусак, «Історія Козаччини», ст. 41).

По повероті з турецької неволі Богдан господарював у Суботіві, вступив до реєстрового козацького війська та одружився (невідомо, якого року) з Ганною Сомко, сестрою майбутнього наказного

гетьмана Якіма Сомка, якого замордувала «чернь» під Ніжином. Тимофій (Тиміш), перша дитина Богдана і Ганни, народився 1635-го року.

Ще в 1650 р., коли Тимошеві було всього 15 років, гетьман Богдан із далеких міркувань почав плянувати його подружжя з Домною Розандою (Роксандою), донькою Молдавського Господаря Василя Лупула. Цей Лупул не походив з видатного роду, а був спочатку торговцем, який нажив багато грошей та під час господарювання Мойсея Могили став великим «дворником», цебто канцлером. Він був одружений з донькою венеціанського драгомана Грілло. У 1634 р. Василь Лупул, заплативши туркам великі гроші, сів на господарський стілець Молдавії.

Свою старшу доньку Олену він одружив у 1645 р. з князем Янушем Радивилом, а другу доньку, красуню Розанду, хотів віддати за князя Дмитра Вишневецького, майбутнього великого коронного гетьмана й каштеляна Краківського.

Змушений обставинами, він дав обіцянку Богданові віддати Розанду за Тимоша, але робити цього не думав. На весні 1652 р. Богдан вислав Тимоша з військом до Молдавії, але на Поділлі дорогу йому заступив польський гетьман Калиновський. Богдан встиг прийти на поміч синові і 2 червня розбив поляків під Батогом. Калиновський наложив головою.

Шлюб Тимоша Хмельницького з Розандою поляки не бажали й боялися. В одному листі гетьман Потоцький висловився так: «Якби, боронь Боже, той зрадник здійснив свої плани, великий би тугар упав на Річсполиту...» (М. Грушевський, том IX ст. 84).

Хочеш, не хочеш, а прийшлося Лупулові видавати доньку за Хмельниченка, і 30 серпня Тиміш обвінчався з Розандою в Ісах. Подрібний і дуже цікавий опис цього знаходимо у польського історика Л. Шайнохи в його праці: «Szkice historyczne» IV ст. 53-80.

Але щастя Тимоша було коротке. Проти Лупула виступили Волоський і Семигородський князі та допомогли молдавському канцлерові Стефанові Георгіці скинути його з престолу. Тимоша, що воював по боці свого тестя, обложено в Сучаві, і він був ранений гарматним пострілом у ногу. Рана загноїлася, і він помер 21 вересня (нов. ст.) 1653-го року.

За тілом сина Богдан вислав свого племінника кївського полковника Павла Яновича Хмельницького, який з останками нещучика повернувся 2-го листопада до Чигирини. Він коротко оповів: «Тимофій сидів у Сучаві і коло Сучави в окопах півтреті неділі, а вбито його з гармати по носі; лежав 4 дні, і як не стало його, тому нині 9 неділь...»

Тиміш був неосвічений, грубий і жорстокий хлопець, каже польський історик Рудавський. Наш літописець Величко не хвалить також синів великого гетьмана Тимофія та Юрася і каже, що вони були «неудержливі грубіяни» («Літопис» I, ст. 14).

Розанда переїхала до Чигирини і там восени 1653 р. породила хлопчиків-близнят, але про їх дальшу долю ми не маємо жодних відомостей.

Правда, доволі відомий у XVIII ст. письменник Іван Парфено-

вич Хмельницький (вихованець Київської Духовної Академії та Кенігсберзького Університету) та його син Микола, драматург, називали себе нащадками гетьмана Богдана, але жодних даних, які можуть це ствердити, ми не знаємо.

На утримання невістки гетьман Богдан призначив доходи з Зіньківського Ключа та надав їй Рашків на волосько-українському пограниччі.

У «Русському Архіві» 1885 р. т. II ст. 145-178 подрібно оповідається, що якийсь французький шляхтич Андрій де Бюї, який перейшов на польську службу та одержав права польського шляхетства (індигенат), додав до свого прізвища придомок Антонович.

Цей Андрій де Бюї-Антонович перейшов згодом до козаків під прізвищем Антоновський, а 1660 року Юрась Хмельницький одрушив його з вдовою брата Розандою Хмельницькою, яка народила від Антоновського сина Петра, нащадки якого ще жили в XIX ст.

Очевидно, і цей шлюб був короткий, бо в 1665 році Розанда самотня жила в Рашкові, де її пограбували московські партизани.

Щоб врятуватися від цих розбишак, Розанда звернулася по рятунок до польських пограничників з проханням прислати військо і вивезти її із Рашкова. На нещастя Розанди, її лист до поляків перехватив полковник Дрозд, який за цю «зраду» велів Розанду бити, а майно її забрати, «не роблячи ніякої кривди міщанам...» (Акты Ю. З. Р. V ст. 264).

Але «мужественна невіста», як її називав Величко, ще довго жила у своєму Рашкові.

Юрій, другий син Богданів, народився в 1641 р. На його нещасливій долі й історичній ролі зупинятися не буду. Був задушений турками у Крем'янці в 1685 р.*

Катерина, старша донька гетьмана, одружилася з Данилом Виговським (братом Івана Виговського, генерального військового писаря, майбутнього гетьмана). Данило Виговський був полковником Виговським (1655), наказним гетьманом (1655-1658). Полковник Яків Петренко арештував Данила Виговського 26. X. 1659 року у Лисянці і видав москалям. Данило помер по дорозі в Москву 30. XI. 1659 р. поблизу Калуги і був похований в селі Горнім. Пізніше його тіло було видане Юрієві Хмельницькому. Щодо його дружини Катерини Богданівни, то вона була арештована 14. XI. 59 р. у Чигирині Ніжинським полковником Золотаренком, який вислав її під догляд у Суботів. Від подружжя Данила Виговського з Катериною Хмельницькою було 2 сини: Юрій і Василь. Другий шлюб Катерини був з Павлом Тетерою-Моржковським, майбутнім гетьманом, що був вперше одружений з сестрою її чоловіка Данила, але овдовів.

Деякі джерела звуть дружиною Данила Виговського Олену Богданівну, другу доньку гетьмана, але це помилка.

Старий гетьман із усіх дітей найбільше любив Катерину, і вона ходила за ним під час його передсмертної хвороби.

Олена-Степанида, друга донька Богдана, одружилася у 1650 р. з Іваном Нечасем, полковником Чауським, який постановою сейму ді-

* Див. статтю І. О.: Нещасливий гетьман, «Наша Культура» 1953 р. ч. 3.

став у 1659 р. дідичні права на староство Бобруське, кілька сіл і два війтовства (Vol. legum IV fol. 603). Іван Нечай загинув під Биховим 4. XII. 1659 р.

Конституція Союму з 1661 р. затвердила шляхетські права його вдови Степаниди і права на маєтки чоловіка.

У цій постанові Олена названа Степанидою, що підтверджує вказівку історика д-ра Антонія І. Ролле, що вона мала подвійне ім'я, — Олена-Степанида.

У зв'язку з родиною Хмельницьких зустрічаємо ще ім'я Марії Хмельницької, одруженої з Іваном Стороженком.

Уважаємо, що вона не була дочкою гетьмана, а, мабуть, його родичів Павла або Захара. Ця справа не вяснена.

Другою дружиною гетьмана (всі діти народилися від першого подружжя з Ганною Сомко) була Олена Чаплинська. Чаплинську, що була дружиною особистого ворога Богдана, Чигиринського підстарости Чаплинського, гетьман знав ще з ранішніх часів. Ми не зустрічали відомостей про шлюб Богдана з Оленою, очевидно, вони жили невінчані. Гарна й весела Олена Чаплинська не була розважною жінкою.

Під час походу гетьмана під Берестечко, мабуть, Тиміш доніс батькові, що Олена зо своїм близьким «гофмістером», цебто ключником, узяли із казни велику суму золота. Історик Ролле висловлює здогад, що Богдан послав по гроші, щоб платити татарам, та тоді виявилось, що вони зникли. В кожному разі факт невірства Олени став загально відомим, і гетьман наказав Тимошеві повісити її і ключника.

Тиміш ненавидів Олену і, згідно свідoctва Ст. Освеціма, наказав повісити їх зв'язаними разом... Страшна смерть Чаплинської залишила глибокий слід в душі малого Юрася, який її щиро любив.

Вістка про страчення Олени дійшла до Богдана 10. V. 1651 р., коли він був під Зборовим. Гетьман любив невірну жінку і ходив гнівний та сумний (Акты Ю. З. Р. т. III ст. 452).

Втретє Богдан одружився восени 1651 р. з немолодою козачкою Ганною Ничипірівною Золотаренко, вдовою по якимсь полковнику Пилипу. Тому її звуть іноді Пилипихою.

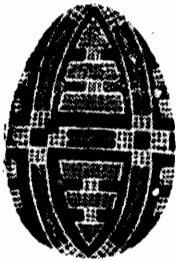
Це була хозяйновита, розумна й побожна жінка, але трималася московської «опіки».

Гетьман Богдан помер 27. VII. 1657 р. у Чигирині від апоплексії, але, згідно його волі, тіло було поховане в Суботіві.

Літопис Самовидця (ст. 61) подає іншу дату його смерті, бо каже, що гетьман помер «о успеніи Св. Богородицы», що є безумовно неточно.

Іван Виговнський, генеральний військовий писар, у листі до Путивльського воеводи Зюзіна пише: «Отошелъ съ сего свѣта дня 27 іюля», а кому, як не йому, було про це докладно знати. Акты Ю. З. Р. том IV. ст. 3).

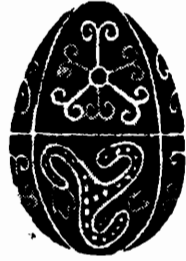
Д-р В. Сенютювич-Бережний
(«Віра і культура»)

З народної скарбниці:

М. Філь

Писанка в українських великодніх звичаях

Ще в найдавніших століттях історії українського народу Великодні свята відзначалися особливо радісним характером, який сьогодні виразно відбувається в усіх звичаях і піснях, пов'язаних з Великоднем.

Сьогоднішній Великдень носить характер чисто християнського свята, і його почали святкувати у нас щойно після прийняття християнства, та саме слово — назва його — куди старші. Однаково старі є також великодні звичаї, які ще до сьогодні в більшій чи меншій мірі збереглися по наших українських селах і початків яких треба шукати в глибокій давнині поганських часів.

У тих давніх часах українські поганські племена уряджували кожного року на весні окреме свято на честь їхнього бога Сонця, культ якого був широко розповсюджений серед усіх українських племен і відзначався окремими ритуальними звичаями. Щоправда, в культурі дохристиянської доби українського народу всі народні звичаї об'єднувалися «соняшним культом», та з-поміж них найкраще відзеркалюють зміст цього культу такі великодні звичаї.

Як дійшло до цього, що якраз весняне свято стало головним актом у цілому ряді звичаїв «соняшного культу», ми легко відгадаємо, коли звернемо увагу на те, що стародавні мешканці України вважали своїми божествами в першу чергу сили природи, з-поміж яких добрі сили звеличувано з особливою пошаною. Бог-Сонце був для наших прадідів-поган добрим богом, він зсилав на людей саме добро, йому теж завдячували вони всі свої блага, через те пильно слідували за всіма змінами в природі, узалежненими від сили сонця. Вони бачили, що з початком весни день ставав довший від ночі, сонце стояло високо на небозводі й неначе тріумфувало свою перемогу над темрявою ночі й холодом зими; оживала природа, збуджена з зимового сну теплотою сонця, земля вкривалася розкішним килимом зелені й квітів. Коротко кажучи, завдяки сонцю все оживало. З цього приводу теж раділи люди, а свою радість і подяку виявляли в окремих обрядових звичаях, залишки яких зберігаються в нашому народі ще до сьогоднішнього дня.

Як бачимо, вже в ті часи основним змістом Великодня була ідея перемоги світла над темрявою, життя над смертю.

Але з-поміж усіх характеристичних українських великодніх звичаїв найпомітнішим є широке вживання писанок. Історія українських писанок є така сама стара, як і всі інші звичаї, вона сягає далеко в глибину поганських часів. І хоч писанка являє со-

бою лише один з елементів великоднього народнього звичаю, вона є однак одним з найдосконаліших символів ідеї життя.

Вже стародавні єгиптяни символом життя вважали яйце й вірили, що нібито з нього постав вогонь; яйце було теж атрибутом їхнього сонячного бога Пта. Стародавні грецькі й римські філософи, спираючись на народній світогляд, виводили постання світу теж від яйця. Подібні повітря існують і серед інших народів: французів, поляків, сіцільців.

У наших українських звичаях яйце-писанка, маючи в собі зародок живого півня, була, крім символу життя, ще й апотропейном (чортогонем), що охороняв хату від усякого зла. Ще, за іншими повір'ями, яйце, крім своєї властивості — охороняти й очищувати від усякої нечистої сили, могло замінити собою живу жертву, перетворюючи таким чином жертву кровну в — безкровну. Писанкам теж приписувано силу впливати на здоров'я людини й охороняти її від слабостей. В деяких околицях Галичини (Равщина) держать писанки в хаті для охорони від пропасниці, в інших — для охорони перед громом, ще в інших закопують на Великдень у землю й відкопують їх щойно на Юрія і в цей день беруть їх із собою в поле й котять на тих місцях, де протягом зими утворилися т. зв. «пліші», вірючи, що від цього збіжжя поправиться.

Що по наших селах приписували писанкам добродійну й освячуючу силу, це ми виразно бачимо із значення води, в якій лежали писанки. Можна теж робити висновок, що в очах народу силу цю писанкам давали нанесені на них певні знаки. По деяких волинських селах ще донедавна водився звичай, що челядь на Великдень, заки йшла до церкви, вмивалася якраз в такій воді, гадаючи, що від цього лице стає округле, гладке, як яйце, й червоне, як писанка.

Крім писанок, широко вживається на Україні ще й крашанок. Різниця між ними така, що крашанки є однобарвно помальовані й варені або печені, тоді як писанки є орнаментовані великими кольоровими узорами й ніколи не повинні бути варені. Навіть, якщо б ми сьогодні десь зустріли випадок варення писанок, то це однак не можна вважати українським звичаєм, а тільки занепадом його. Крашанкою можна було розговітись або взагалі з'їсти. Можливо, що й була вона колись призначена виключно в жертву й нею обов'язково розгівлялися. Один з найвизначніших українських учених, проф. Вадим Щербаківський, висуває навіть таке припущення, що за поганських часів на Україні розговіння великоднього крашанкою грало в містеріях на честь бога-Сонця таку саму роль, як причастя в християнській релігії, а писанка в тих містеріях могла служити символом воскресного бога-Сонця і, покрита його знаками, мала в очах тогочасних людей добродійну й навіть, може, чудодійну силу, особливо тоді, коли й само сонце вже досягнуло свою повну силу.

Писанку не можна було варити тому, що в ній містилася ця животворна сила, в яку вірили люди, це потенціальне життя, яке писанка як така символізувала. Цій животворній силі писанки відповідали зовні намальовані символи, чим ще раз підкреслювано внутрішнє значення її. Принести писанку в жертву (зварити

або з'їсти) було недопустимим, бо це означало б принести в жертву саму животворну силу природи. Як бачимо, що не без значення є теж уся писанкова орнаментация, яка в нас, на Україні, втворює свій окремий стиль, що чітко відрізняється від орнаментованих стилів на інших предметах побуту. Вона доволі багата щодо різноманітності в комбінаціях поодиноких елементів цього ж стилю, що в загальному можна звести до трьох головних типів: свастики (гачкового хреста), триквелка (тринога) й розети (рожі або зірки). Треба знати, що всі ці знаки в різних добах історії культури народів світу служили атрибутами богів сонця і як такі прийнялися й у нас, на Україні. Це немалою мірою допомагає нам розгадати властиву ціль писанки, яка без пов'язання з «сосяшним культом» була б для нас зовсім незрозуміла й не мала б жадного зміслу.

Приглядаючись до орнаментации на поверхні писанок, маємо враження чогось ніби живого, чогось, що ніби ворушиться. Ефект цей не можна розглядати як витвір беззмістової фантазії якогось мистця-малюра, його зродила ідея, захована в символіці яйця-писанки як символа життя. І хоч сьогоднішня малюрка, розмальовуючи писанку навіть і не замислюється над значенням цього орнаменту, а наводить його зовсім підсвідомо, як готовий з усіма його завданнями, досягненнями й ефектами взір, як традицію, давно вироблену, то не завжди й не для всіх поколінь українського народу орнамент цей був бездушним рисунком; у сивій давнині історії українського народу, зокрема в історії його культури, був він так само, як і всі інші звичаї, повний змісту, з точно означеною ціллю.

І тому українська писанка не є чимось беззмістовним, чимось, що поза певною фарбою намальованого на ній орнаменту не становить нічого іншого, як дитячу забавку. Українська писанка ховає в собі старі вірування наших предків-поган і є одною з найкращих матеріальних цінностей наших великодніх народних звичаїв; вона символізує ідею перемоги життя над смертю, світла над темрявою, добра над злом.

Від імени редакції «Авангард» і особисто цим шляхом висловлюю щиро подяку всім тим установам і організаціям, друзям-сумівцям, знайомим та читачам журналу «Авангард» за прислані поздоровлення з нагоди Світлого Празника Христового Воскрісіння.

З нагоди 10-ти річчя відновлення Спілки Української Молоді на чужині бажаю славним сумівцям закріпити пройдений творчий шлях виховної і політичної праці на чужині і дальших перемог в підготовці наших кадрів для визволення поневоленого, але нескореного українського народу.

Олекса Калиник

Проблеми молоді:

Проф. Петро Чуйко

До проблеми виховання Юного СУМ-у

Щоб побудувати плян навчально-виховної роботи, кожний виховник повинен знати: а) з ким йому доводиться працювати, б) що він має подати, в) як це він може зробити.

Спробую в короткій статті дати відповідь на перше питання. Щоб пізнати дитину, з якою виховник має працювати, він повинен вивчити психологічні властивості дитячого віку, умови життя дитини тут, на еміграції, а особливо ті факти, що сприяють її денационалізації. Коли він все це пізнає, тоді йому легше буде знайти засоби для того, щоб виховання дитини відповідало тим засадам, які покладено в основу організації Юного СУМ-у.

Про зовнішні ознаки дитячого віку досить ґрунтовно подано в статті «Теорія і практика» («Авангард» ч. 5-6 за 1955 р.). Їх варто простудіювати кожному виховникові Юного СУМ-у і на підставі цього умовно розподілити дітей на відповідні групи за психологічними ознаками. На мою думку, вік, що його зазначив автор, для дітей, що живуть в США треба знизити на 2-3 роки, бо на американському континенті діти розвиваються скорше, ніж в Європі.

Згадуючи про психологічні властивості, що їх кожний педагог чи виховник покладає в основу своєї праці, потрібно сказати, що психологія як наука за останні десятиріччя зробила великий поступ вперед і сьогодні погляди на дитину зовсім інші, ніж це було якихось 30 років тому. Найцікавішим є те, що сучасна психологія вже не розглядає дитину, як чисту дошку, по якій можна писати що завгодно, як це вчили такі видатні педагоги, як Пестальюці й інші. За цим поглядом, завданням педагогіки є прищеплення дітям корисних навиків, які, на їх думку, мають зовні прийти до дитини.

Сьогодні вже доведено, що кожна дитина від народження є носієм різних навиків, які спадково переходять через покоління, і ці навики є характерні для кожної людини, кожної нації. Вони виявляються в дитячому віці приблизно на третьому році життя, і завдання педагога — знати їх і підтримувати розвиток корисних та гальмувати розвиток шкідливих навиків для дитини чи суспільства. Але ці навикі, або інстинкти, як їх назвав американський професор Кільпатрик є сліпі, і роля педагога полягає в тім, щоб контролювати й спрямовувати розвиток їх у відповідному напрямку. Для кращого розуміння подам приклад. Кожна дитина має вроджений навик самозбереження. Він виявляється у різних формах, який покривається з нашою національною окремішністю.

Коли дитина росте в нормальних умовах, цей навик (або багато їх) допомагає їй скоріше пристосуватись до оточення, він гармонійно діє з ним. Але в чужій країні цей навик перешкоджає спочатку дитині скоро ввійти в поле й чуже середовище, і дитина, щоб усунути цю перешкоду, починає гальмувати його розвиток,

переключаючи його на вивчення чужих форм життя. Як висновок, дитина починає уникати свого українського, воліє говорити чужою мовою і поволі денационалізується. Цей внутрішній розклад у дитячій психіці інстинктивно відгадують батьки і, йдучи часто за ним, підтримують денационалізацію дитини, хоч і свідомо того, що в майбутньому вони втратять її для себе й нації. Тільки в окремих свідомих рідинах батьки допомагають дитині зберегти свої родинні навички поруч з набуттям чужого і цим рятують душу української дитини. Ще один приклад. Дитина від народження має релігійний навик. Він виявляється в тім, що дитина ставить досить серйозні питання щодо природних явищ, в нахилі її до певної таємничості, відчуття існування якоїсь вищої сили. Отже, завдання вихователя — спрямувати цей навик на плекання своєї національної релігії, інакше дитина піде до іншої, чужої, але піде, бо цей навик вона одержала в спадщину від попередніх поколінь.

Те саме можна сказати й про інші навички, як пошана до старших, любов до свого рідного, — все це дитина в тій чи іншій формі має зроду. Вона, сприймаючи їх у спадщину від попередніх поколінь, в нормальних умовах розвиває їх, закріплює, щоб у майбутньому передати наступному поколінню. В інших умовах розвиток їх загальмовується й переключається на інші форми. Дитина несвідомо починає працювати для іншого народу, поволі втрачає зв'язки з своїм минулим, яке згодом стає для неї чужим і навіть ворожим, бо відрізняє її від її оточення.

Треба сказати, що американські школи вже давно прийняли ці засади у своїй навчально-виховній роботі. Цим пояснюється те, що учні їх шкіл з першої класи навчання дуже багато часу приділяють самостійній праці, багато пишуть, малюють. Виховники майже не втручаються до їх праці і непомітно вивчають дитину, контролюють її здібності, спрямовують дальшу працю дітей на вивчення того, що відповідає їх нахилам. Країна потребує фахівців, — і школи працюють в цьому напрямку.

На закінчення цієї статті хочу висловити свої думки щодо збереження української дитини на чужині, що є основним завданням організації Юного СУМ-у. Справа ця важлива, але ні в якому разі не є безнадійна. Сьогодні вже можна констатувати факт, що вже саме перебування дитини в лавах Юного СУМ-у дає велику відповідну силу проти денационалізації. Діти, охоплені Юнієм СУМ-ом, різко відрізняються від тих, що перебувають поза організацією. Важливим пам'ятати, поперше, що Юний СУМ є не елітарна, але масова організація, і обов'язок кожного виховника — дбати про те, щоб кожна дитина, незалежно від віку й здібностей, була охоплена в організації працею і потрабована нарівні з іншими дітьми. Це вже залежить від умінь виховника розподілити працю так, щоб вона була посилення для кожного.

Подруге, організація виховної праці в Юному СУМ-і не повинна бути побудована виключно на розвагах. Поступово діти й батьки повинні тут діставати повчальні елементи з ділянки вивчення нашого минулого, студювання української мови, читання творів наших письменників, вивчення окремих історичних подій. Ця

праця повинна бути побудована відповідно до віку дітей та їх розвитку. Вона подається дітям багато разів, але з ґрунтовнішим вивченням для закріплення в дітей знання з українознавства. Таким чином Юний СУМ поступово здобуватиме собі прихильників серед дітей, батьків та української спільноти на чужині.

Справа виховання української дитини є нашою внутрішньою проблемою, ніхто нам в цьому не допоможе. Тому доцільнішим буде для нас, коли ми, замість зовнішніх проявів нашої людини, зуміємо виховати наших дітей у тому дусі, що його накреслює нам наша історія й наші стремління до відбудови власної держави. Над цим слід подумати всім тим, хто цікавиться вихованням нашої дитвори. Про те, що саме вчити і як це застосувати на практиці, мова буде в іншій статті.

—ooOoo—

Молодь під советами:

I. Марченко

Чергова мобілізація молоді

Після смерті Сталіна ввійшло в традицію, що на всіх нарадах по мобілізації молоді на «стройкі комунізму» головним промовцем є Хрущов. Це пов'язано з його шефством в партії (перший секретар ЦК КПСС), а також з тим, що ініціатором нового напрямку, нових шляхів розбудови московської імперії на теперішньому етапі її розвитку є саме він, Хрущов, і його кліка в найвищому керівництві партії — Президії ЦК КПСС.

І ось на одній з перших нарад (Всесоюзна нарада молодих будівників, яка відбулась 11 квітня 1956 р. в Москві) по мобілізації молоді на заплановане будівництво ХХ з'їздом КПСС по широких просторах московської метрополії з центром у Сибірі знову виступив Хрущов з промовою-закликом до молоді.

Розплянуючи всі міроприємства на далеку мету, Москва в п'ятій п'ятирічці запровадила загальне середнє навчання в Москві, Ленінграді, в столичних республіканських, обласних та великого значення промислових містах. Багато молоді закінчило десятилітки і жде можливості вступити до високих шкіл. Ці можливості, особливо по національних республіках, куди до високих шкіл на студії присилається великі маси московської молоді, є обмежені. Тому введення обов'язкового середнього навчання по цілому Союзі має два кінци: з одного боку, освічені кадри допомагають розбудовувати московську імперію, з другого боку, середньошкільна молодь не так легко дає себе використовувати для імперіальних цілей та робить цим намаганням спротив.

Хрущов в своєму виступі пояснює цей спротив існуванням «пережитків старих поглядів, які залишилися у нас від капіталістичного суспільства» та тим, що «бувальщина й міщанство» охопили молодь.

Але є ще одна велика перешкода психологічного характеру в

чаборі з поневолених народів нового ясиру для розбудови Сибіру, куди переноситься економічний потенціал московської метрополії з стратегічних мотивів. Це — страх, який передається з покоління в покоління в поневолених народів, про Сибір як цвинтарище кра-щих борців за їх волю.

Москалі цього комплексу страху перед Сибіром не посідають, бо «Сибір вель тоже руская земля».

За совєтської доби московської імперії на протязі декількох десятиліть сибірські простори вкриті концентраційними таборами, в яких мучаються й гинуть мільйони людей з поневолених народів, розробляючи багатства сибірської землі та тим підготовляючи матеріяльну базу для розбудови тяжкої індустрії Москви.

Згадуючи про це негативне явище (страх) для мобілізації молоді в Сибір, Хрущов обмежився тільки царським періодом, коли «Сибір був місцем заслання й каторги», а зовсім не згадав про теперішній совєтський період.

Розвінчуючи «культ Сталіна», всі його сатрапські діла, Хрущов не заїкнувся ці одним словом про «діла» Сталіна в Сибірі над кра-щими синами поневоленних народів. Хрущов і ціле «колективне керівництво», як і всі по світі розсіяні москалі, за це не кинуть ана-теми на Сталіна, як і не кинули всі наступні покоління московсь-кого народу анатема на Петра I. за те, що на козацьких кістках побудував свою столицю — Петербург.

Теперішні, а тим паче наступні московські покоління, будуть дуже вдячні Сталінові та його «соратникам», які тепер себе називають «колективним керівництвом», за економічну розбудову Си-біру на кістках «нацменів».

Відчуваючи, що не розвіє страху в молоді перед каторгою-цвин-тарищем Сибіру, Хрущов, будучи впертим і винахідливим, відразу ж переходить до викладу для тих, що поїдуть у Сибір, про роже-ві, небувалі можливості.

Шеф партії наводить і гарні вислови Радіщева, Горького, щоб під-мурувати своє твердження про майбутність Сибіру як казкову країну з казковим життям (тільки з усіма атрибутами московсь-кого імперіяльного панування).

Хрущов переходить до конкретного: московським керівникам по-трібно мільйони молодих, освічених робітників. Тому він звертається до комсомолу: «**Та невже ж комсомольці із своїх рядів не зможуть виділити 300-500 тисяч чоловік? Думаю, що вповні зможуть!**»

Ці 300-500 тисяч комсомольців треба виділити, щоб потім могли змобілізувати мільйони поневоленої некомсомольської молоді та щоб ці комсомольці були провідниками й наглядачами над неком-сомольською молоддю.

Несподіване призначення зробив теперішній «вершитель судеб» СССР про пляни Москви у відношенні до поневоленних країн і їх народів: «**Ленінград, Харків, Київ, Свердловськ та інші міста, та-кі, наприклад, як Одеса, де теж не будуватимуть нових заводів, можуть дуже багато виділити молоді для будівництв шостої п'яти-річки.**»

Коротко й ясно. Коли заводів в Києві, Харкові, Одесі й інших містах України не будуватимуть, а старі підприємства в перший-

ліпший момент з тієї чи іншої причини, подібно як в часи другої світової війни, будуть перенесені за Урал, то нема потреби, з московської рації, перебувати українській молоді на власній землі. Її місце — в мобілізаційному порядку на «стройках» Сибіру, на півночі Московщини — Колимі, в Архангельській області, в Карело-Фінській республіці, де автохтонне населення винищено і тепер господарює «старший брат». Згідно повідомлень західноєвропейської преси, в ці північні області Московщини вже почався вивіз української молоді (180 тисяч чоловік).

Хрущов одночасно заповів, що буде проведена «велика виховна робота й суспільний вплив» на молодь, яка уникатиме добровільного або примусового виїзду з рідних земель на московські «стройкі комунізма» «для веліччя нашої родини».

Які «виховні» засоби та «суспільний вплив» застосують москалі у відношенні до української молоді, ми, українці, дуже добре знаємо з свого 300-літнього досвіду.

Це чергове послаблення біологічного потенціалу нашого українського народу на наших землях мусить зустріти серед української політичної еміграції якнайршучіше засудження та протидію на зовнішньому форумі. Здерти з Москви її перфідну маску й розкрити всі її злочини, вчинені над нашим народом!

—ooOoo—

Суспільно — політична думка:

Проф. Г. Ващенко

Кінець комунізму чи всесвітня катастрофа культури й цивілізації?

(Продовження з попереднього числа)

Згадані на початку нашої статті вчені, крім тортур і рабства, чекали від перемоги комунізму великого зниження матеріального рівня населення, зменшення врожайності землі, зниження продуктивності праці і т. ін. І це пророкування здійснилось навіть у більшій мірі, ніж про це писали вчені. Вже в перші роки большевицької революції завдяки великій розрусі, що її принесли большевики з собою, завдяки диким грабункам і вбивствам, жертвами якими стали в першу чергу працюючі селяни, — до останньої міри занепало сільське господарство. Особливо цей занепад відчувався на Україні, що до цього часу була не тільки «житницею» Росії, а постачала пшеницю цілій Європі. Щоб зрозуміти, який великий занепад зазнало сільське господарство на Україні в перші роки большевицької революції, досить порівняти ціни на продукти, що існували в ній до 1917 р., з цінами, що існували в 1920-1921 р.р. До революції пуд пшениці (16 кг) коштував на Україні 70-80 коп., а в 1920-21 р. на базарах Полтавщини житня хлібина вагою до кілограма коштувала 5 мільйонів. У наслідок цього більшість населення на Україні голодувала. Особливо великий голод був у півден-

ній, степовій частині України, на Катеринослащині, Херсонщині, Таврії, де в 1920-21 рр. вимерло з голоду 2 мільйони населення. На підставі документальних матеріалів, можна думати, що большевики навмисне підтримували голод, щоб винищити частину українського населення. Про це, між іншим, свідчить те, що большевики, з одного боку, пограбували всі запаси хліба в степовій Україні, а з другого, з допомогою «заградітельних отрядов» не пускали населення за межі степової України.

Большевики на всі лади кричать про великі досягнення колгоспного господарства, про технізацію його і т. ін. А насправді колгоспи спричинилися до зниження врожаїв. Про це свідчить не тільки голод 1932-33 років, причиною якого було навмисне бажання большевиків виморити частину українського населення, а також голод на Україні в 1946 р. Що причиною останнього була не тільки посуха, а й колективна система господарства, про це свідчить той факт, що до большевицької революції Україна навіть у засушливі роки, яким, напр., був 1892 р., не знала голоду.

Причин занепаду матеріального стану населення СРСР декілька. Це перш за все рабський характер праці. Ні робітники на фабриках і заводах, ні колгоспники не зацікавлені в наслідках своєї праці. Скільки б вони не виробили, — все це піде на користь держави, себто на користь комуністичної партії, що є господарем не тільки майна й праці в СРСР, а й самого життя населення.

Друга причина — це надзвичайно численний бюрократичний апарат, що керує працею населення в СРСР. Там, де до большевицької революції, а особливо в державах вільного світу, працювали й працюють як керівники 2-3 особи, в СРСР працюють десятки. Всі вони оплачуються за нормами значно вищими, ніж норми оплати звичайних робітників або колгоспників.

Большевизм призводить не тільки до руйнації економічного життя населення і великого зубожіння його, а також і до занепаду духової культури. Одною з найважливіших умов розвитку останньої є свобода творчості. Без цього не може розвиватися ні наука, ні мистецтво. Тим часом в СРСР і в науці, і в мистецтві, як і в усьому житті, панує догматизм і терор. Науковці й мистці в СРСР мусять думати й творити так, як наказує комуністична партія. Всяке ухилення від цих наказів веде за собою кару включно до арешту, заслання й навіть розстрілу. Справа ускладнюється ще тим, що настанови комуністичної партії в СРСР визначаються не тільки засадами марксо-леніської догми, а й змінами внутрішньої і зовнішньої політики СРСР, що мають назву «змін генеральної лінії партії». Такі зміни відбуваються дуже часто. Іноді протягом року в галузі науки, мистецтва, освіти буває декілька змін. Так, напр., до 25 VIII 1931 р. комплексно-проектна система навчання визнавалася за єдино правильну систему, а після цього вона трактувалася як злочинна буржуазна вигадка. Педологія до 4 липня 1936 р. визнавалася за дуже важливу науку, за основу педагогіки, а після цього стала шкідливим буржуазним переключенням. Теорія Мара до 1953 р., до виступу Сталіна по питаннях мовознавства, визнавалася за велике досягнення в галузі науки, а після цього вона була різко засуджена. Те ж саме сталось і з поглядами Лисен-

ка в галузі біології і агрономії. Таких прикладів можна навести дуже багато. Подібні явища мали й мають місце в галузі мистецтва.

В таких умовах мистці й науковці переставали бути творцями, а робились жалюгідними вислужниками комуністичної партії та її вождів.

Чи можливі істотні зміни в большевицькій системі?

Для всякого, хто знає основи марксизму-ленінізму і слідкував за розвитком большевизму з початку жовтневої революції, ясно, що таких змін бути не може. Большевики можуть відхилитись в той або інший бік в галузі економіки й духової культури, але вони ніколи не зречуться своєї основної мети. А такою метою є опанування цілого світу, перетворення його на всесвітню комуністичну державу, підкорену владі комуністичних диктаторів.

У своїй боротьбі за опанування світу большевики дуже широко використовують національну настрої поневолених і колоніальних народів. Самі придушуючи найменші прояви національної свідомості поневолених народів у ССРСР, большевики в інших країнах виступають як визволителі від влади капіталістичних колонізаторів. На жаль, підступна політика большевиків має безперечні успіхи. Вони швидко поширюють свої впливи в багатьох країнах світу і в першу чергу в Азії та частково в Африці. В часі другої світової війни вони опанували великі простори Східної Європи, протягом порівняно короткого часу опанували Китай з його майже 600 мільйоновим населенням. Завдяки нерозумній політиці Неру большевики дуже легко, без матеріальних витрат дуже поширили свої впливи в Індії, що має більше як 300 мільйонів населення. А тепер большевики намагаються опанувати Бірму й інші країни Південної Азії.

Коли большевицька політика буде й далі розвиватися з таким же успіхом, світ стане перед великою катастрофою. Ми не можемо навіть уявити собі того жаху, який принесли б людству большевики, опанувавши світ. Це означало б сотні мільйонів людських жертв, повну руйнацію світової економіки, голод, знищення здобутків духової культури й цивілізації. Мільйони людей перетворились би на покірних рабів, поневолених владою страшних, жорстоких диктаторів. І все це може здійснитись, коли людство буде пасивним, коли політики вільних країн і далі будуть прагнути до «коєкзистенції» з злочинною Москвою.

Які ж заходи мусить вживати людство, щоб попередити все-вітню катастрофу? Щоб відповісти на це питання, треба в першу чергу з'ясувати причини большевицької революції, а також причини останніх успіхів большевицької політики. Одною з причин того й другого є несправедливості в галузі економічного й національного життя майже в усіх країнах світу. Пропаганда Маркса й Енгельса мала великий успіх серед робітництва саме завдяки експлуатації з боку капіталістів. Тому робітники з великим захопленням і надіями зустріли „Комуністичний Маніфест», що обіцяв їм великий матеріальний добробут і керівну роллю в економічному й політичному житті. Так само ідеї комунізму зустріли багато прихильників серед російської інтелігенції XIX ст. тому, що в Ро-

сії довго існувало кріпацтво, а після ліквідації його в 1861 р. величезні земельні простори залишились у володінні поміщиків, а переважаюча більшість селян мала наділи 2-5 гектарів і знову ж таки працювала на поміщиків. З цієї причини велика кількість селян у 1918-1920 рр. стала на бік большевиків, що кинули в маси гасло: «Земля селянам, фабрики й заводи робітникам». На цей большевицький гачок ловляться й тепер селяни та робітники багатьох країн. І чим більша в якійсь країні існує несправедливість в розподілі матеріальних благ, тим гірший в ній матеріальний стан робітників і селян, тим більший успіх в ній має большевицька пропаганда, тим більша в ній роль московських «п'ятих колон».

З економічною експлуатацією робітників і селян, як причиною успіхів большевицької пропаганди, в країнах Азії пов'язана ще колоніальна політика Західних держав, що глибоко ображає національні почуття місцевого населення.

Тому, щоб попередити світову катастрофу, перш за все треба усунути все, що створює ґрунт для большевицької пропаганди, зокрема усунути ту несправедливість, що існує в світі в економічному й національному житті. Треба вжити всіх заходів, щоб не було експлуатації людини людиною, щоб не було злиднів, щоб були забезпечені матеріальні потреби кожного члена суспільства, щоб всі були зрівняні в своїх правах на освіту на всіх її ступнях.

Для того, щоб попередити світову катастрофу й не дати большевизмові поширитись на цілому світі, Західні держави мусять не тільки відмовитись від колоніальної політики, а також підтримати всіма заходами прагнення поневолених Москвою народів до самостійного державного життя. Кожен нарід має право на державну самостійність і на розвиток своєї національної культури, і це є не тільки в інтересах окремих народів, а також в інтересах цілого людства.

Щоб здійснити ці великі складні завдання, потрібні значні зміни в психіці сучасної людини. Більшість сучасних людей, коли не в світогляді, то в своїй поведінці стоять на засадах матеріалізму. Це треба сказати не тільки про ССРСР, а й про країни Заходу. В Америці й Європі більшість населення на перше місце ставить блага матеріальні, а не духовні, керується мотивами егоїзму, а не альтруїзму. При таких настроях важко боротися за справедливість в галузі економічного й національно-політичного життя. Егоїзм особистий і національний заважає таким народам об'єднатися в боротьбі з большевизмом. Доказом цього, між іншим, може бути Англія. З чисто меркантильних інтересів вона згідна провадити з ССРСР торгівлю, навіть торгівлю зброєю, не враховуючи того, що цим вона підтримує і зміцнює силу большевиків у їхній боротьбі за опанування світу. Тому, щоб не дати большевикам опанувати світ, потрібно ширити в масах християнський ідеалістичний світогляд, що є єдиною базою, на якій можна збудувати справедливий лад у житті економічному і політичному. Християнство відкриває людині новий, ідеальний світ взаємної любови й милосердя, відкриває нові, високі радощі духа, перед якими меркнуть тимчасові радощі, зв'язані з задоволенням матеріальних потреб

людини. Як про це свідчить життя святих, навіть муки, навіть смерть не в силі знищити цих радощів. Зрозуміло, що у боротьбі добра зі злом, правди з несправедливістю провід належить Церкві. Нарешті, в боротьбі з комунізмом людство мусить критично ставитись до облудної, дуже спритної большевицької пропаганди. Маємо на увазі не тільки пропаганду, що її провадять большевицькі агітатори через пресу, радіо, через демонстрування перед чужинцями «досягнень» в СРСР у галузі сільського господарства, індустрії, науки й мистецтва. Крім такої пропаганди, на еміграції існує пропаганда, що її провадять люди, глибоко затроєні большевицькою отрутою. Вони настирливо пропагують безкласове суспільство, колгоспи, матеріалізм, атеїзм і, завдяки своїй спритності, набутій під советами, мають безперечний успіх. Наївні люди Заходу, і між ними навіть видатні політичні діячі, вірять цим людям, видають їхні праці, перекладені чужими мовами і т. ін. Пора залишити наївність і зайву довірливість і більше прислухатися не до колишніх (а фактично й теперішніх) большевицьких активістів, а до тих, що на собі відчули весь жах большевицького пекла. А щоб це сталося, то люди, що борються з комунізмом, мусять з більшою наполегливістю й рішучістю боротись з розсадниками комунізму і російського імперіялізму, застосовувати таких заходів, щоб притягти на свій бік і чужинців.

Наближається дванадцята година. Бути пасивним тепер не можна.

До Історії СВУ-СУМ-у:

О. Калижник

ЗА ДЕРЖАВУ ЧИ ЗА ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ ?

В тижневику «Український Самостійник» ч. 12 за 18. 3. 56 р. вміщена редакційна стаття під заголовком «Поміст між двома зривами», в якій досить позитивно подано історію постанов СВУ на Україні, ідейно-політичний зміст боротьби СВУ, процес СВУ та прізвища засуджених, а також осяги СВУ й помилки та значення боротьби СВУ за період між збройною боротьбою 1917-20 рр. і визвольними змаганнями під час другої світової війни.

Проте в деяких місцях статті є невиспачальні твердження, а то й висловлено помилкові погляди, зокрема в площині ідейно-політичній, організаційній і про державний устрій. Так, наприклад: «...СВУ боролася під кличем «Визволення України на всіх етнографічних землях і відновлення УНР», визнавала республікансько-демократичний устрій...»

Ми вже чули подібне від оркемих осіб, хоч вони і не були учасниками й членами СВУ, а це має принципіальне значення для об'єктивної оцінки організаційної та ідейно-політичної лінії СВУ на Україні, а також оцінки апостолів СВУ-СУМ-у як керівників національного руху, які визначилися державницькими здібностями.

Сила СВУ-СУМ-у полягала саме в тому, що члени СВУ, а зокрема провідники її, взявши на себе велику відповідальність перед нацією й своїм сумлінням, керувалися в боротьбі не партійними догмами свого вірую, а всенациональною рацією, щоб залучити до лав СВУ-СУМ передовий революційний елемент, який поставив на перше місце під час боротьби не державний устрій, а виборення ДЕРЖАВИ. Їх метою було звільнитись від російського окупанта шляхом внутрішнього революційного зриву, підготовляючи для цього кадри, а також плянували використання збройного конфлікту між СРСР і зовнішньою потугою.

Членами СВУ-СУМ-у на Україні були люди різних політичних переконань, але всі вони були патріотами не партії, а України. Серед них були і прибічники республіканського і гетьманського устроїв. Але ніхто з них не вип'ячував дразливі концепційні програми напрямні свого переконання, і всі вони об'єдналися в СВУ-СУМ-і під гаслом «Визволення України». Про те, що СВУ-СУМ очолювали люди різних переконань, говорять свідчення М. Павлушкова, провідника СУМ-у.

«Прокурор: Скажіть, Павлушков, ви мали на увазі визволення Радянської України?»

Павлушков: Не Радянської України, а з-під радянської влади Україну.

Прокурор: Який ви вважаєте будучий устрій України?

Павлушков: Я персонально вважаю потрібним режим твердої диктатури в формі виборного гетьманату, решта товаришів була лівіша і стояла на ґрунті диктатури при УНР.

Прокурор: А як дивився Єфремов щодо визначення основних засад будучої України?

Павлушков: Він дивився, що тоді Україна буде вільна, коли од прем'єре і в'язня, од кочегара до ... всі будуть українці». (Витяг з судового процесу СВУ-СУМ).

Як бачимо, сам Павлушков був не за УНР, а за гетьманат. Керівник СВУ, проф. Єфремов, був за УНР. Але спільна мета їх єднала. Ось в чому полягає сила СВУ, мудрість і політичний такт керівників СВУ.

На превеликий жаль, деякі лідери політичних партій і середовищ на чужині не досердали до тих вершин, якими були члени СВУ на Україні. Тут, на чужині, партії переважно керуються інтересами своєї партії, а не України. Вони тут опартійнюють Україну. У виборенні України вони виставляють свої партійні програми, з постулатами про соціально-економічне звільнення на першому місці, забуваючи, що національне звільнення несе негайно й соціально-економічне й політичне розкріпачення, а державний устрій України вирішується демократичним способом.

В іншому місці статті пишеться про недоліки СВУ, мовляв, СВУ не зуміла опанувати робітництво, а мала частковий успіх серед заможного селянства, не організувала всіх національних сил та залишилася організацією інтелігенції.

З цим не можна погодитись, бо якраз СВУ розбудовувала свою діяльність не лише серед заможного селянства, а серед всього селянства і серед робітництва, військовиків, службовців, коопе-

рагорів, вчителів, серед науковців і студентів. Що більшовики загравали з бідним селянином, охоплюючи його в комнезамі (комітет незаможних селян), та підбурювали їх проти заможного селянства, це так, але в ті роки середнє селянство складало 75% нашого селянства.

Так само клітини СВУ-СУМ-у були засновані серед робітництва, особливо на Дніпропетровщині, Криворіжжі й навіть Донбасі.

Головна Управа СВУ має в своєму розпорядженні матеріали від деяких учасників СВУ на Україні, що є тепер членами СВУ на чужині. П. інж. Ів. В-о розповів нам, що в місті Луганському (тепер Ворошиловград) його батьки були членами СВУ.

Мати інж. Ів. В-а в 1927 році (а він тоді був юнаком), довідавшись, що в суботу в одній з великих заль міста відбудеться вечір забав у формі маскаради, зробила для нього надзвичайно оригінальний стрій, і, коли хлопець убрався в нього, то він репрезентував собою два національні типи: українця й росіянина. Одна половина постаті з ніг до голови зображала українця: охайно вчесане чорне волосся на голові, на обличчі — чорна брова, пів сорочки й пояса були в українському стилі, на одній нозі українські шаравари й чорний чобіт. Друга половина постаті являла собою росіянина: руде волосся, руда брова, сорочка з грубого полотна, довга по коліна, підперезана паском з тонкого швореня, холоша в полоску, нога обмотана ганчірками, в лапті. На «російській» половині спини в нього були нашиті слова: «голосьовка», «шаластьовка», «паляниця». Це були кпини з росіян, які так часто вимовляли українські слова («голосівка», «щелестівка», «паляниця») під час українізації на Україні. Цей юнак за свій костюм одержав від українців найбільше номерків і дістав першу нагороду за нього. Таким чином українці виявили свою зневагу до «старшого брата». А вранці цього юнака заарештовано, переведено слідство і «пришито» йому протиросійський виступ. Так ставились українці до російського окупанта.

В тому ж самому Луганському члени СВУ використали демонстрацію першого травня для протимосковської агітації. Листівки розповсюдили члени СВУ, що грали в духовий оркестрі, за якою звичайно йшли колони демонстрантів, що підбирали їх. Отже, в промислових центрах клітини СВУ теж діяли.

Автор цієї статті під час свого арешту 1933 року довідався в київській в'язниці, що 1930 року в Київській військовій окрузі була розкрита широка сітка організації СВУ-СУМ-у. Тоді заарештовано в Києві й розстріляно багато українців-старшин червоної армії.

Члени СВУ-СУМ-у брали участь у розбудові УАПЦ, про що вже писалось на чужині.

Отже, СВУ на Україні в ідейно-програмовій площині вибрала правильний шлях, бракувало їй нових революційних форм конспірації. Цю помилку використав окупант для побороення українського революційного руху. Викрити цю організацію не було тяжко, бо вона в ті роки не мала таких вишколених кадрів, як це було під час другої світової війни в ОУН.

На противорозому відтинку:

Будьмо пильні!

Спілка Української Молоді Америки від перших днів свого заснування звернула увагу на відсутність українських відділів у багатьох американських бібліотеках. Осередки на місцях заходилися комплектувати книжки в українській та англійській мовах і передали їх дирекціям місцевих бібліотек, часто з відповідними урочистостями, які влаштовували самі американці.

Ще у 1953 році редактор журналу «Крила» поцікавився, як схопляються сумівські журнали в Центральній Бібліотеці Нью-Йорку, тим більше, що їх стало до цієї бібліотеки висилано. Але, коли він пішов туди і зажадав наших журналів, то виявилось, що їх на полицях бібліотеки не було. Після інтервенції у директора, поляк, який сидів у слов'янському відділі, пообіцяв журнали розшукати, але не шукав їх, а звернувся листовно до Головної Управи, щоб до бібліотеки вислали нові примірники. Та ось проминуло три роки, і ми знову вдалися до Центральної Бібліотеки в Нью-Йорку. Цим разом ми ствердили, що на полицях Українського Відділу взагалі віс пустою. Немає не лише «Крил», але й фотоальбомів СУМА, яких туди вислано два, немає взагалі багатьох видань в англійській мові про українські справи.

Один українець, який влаштувався до американської бібліотеки на посаду бібліотекаря, розповідає, як одна полька, прийнявши його за москаля, висловила так: «Нам, полякам і росіянам, треба поборювати українців спільним фронтом, бо вони починають піднімати високо голову». Розповів нам цей українець і про техніку нищення небажаних книжок, які потраплять до бібліотек. Ця операція в основному починається вже при перегляді пошти. Сидить собі такий москаль чи поляк (це ж бо слов'яни!) на її перегляді і, як побачить якусь українську газету, журнал або книжку — викидає їх просто до коша.

Якщо це не вдається з якихсь причин, тоді він звертається до старшого працівника бібліотеки, американця, і каже йому, що от, мовляв, оці книжки — це якась нічого не варта пропаганда, і тоді вже той американець дає згоду їх викинути.

Або це простіше. Книжки в бібліотеках звичайно розміщені за нумерами, досить переставити книжку на інше місце, і її вже ніхто не знайде.

Але для винуватців є одна небезпека. Якщо хтось час від часу цікавиться якоюсь книжкою чи журналом, література мусить бути на полиці. І тому всі ті осередки СУМА, які здавали книжки до будь-якої бібліотеки, повинні перевіряти, чи вони звідтіля не зникли. В разі їх зникнення треба інтерв'ювати в тій справі у директорів бібліотек.

Московська червона і біла мафія, насмерть перелякана українською політичною активністю, а головне науковими публікаціями в англійській мові про українські справи, напевно, має відповідні пляни щодо винищення цих книжок, а тому про цей важливий відтинок української справи осередки СУМА мусять завжди пам'ятати!

Будда, або «Освічений»

Буддизм мав більше прихильників, ніж будь-яка інша релігія в історії. Число їх сьогодні є 3 чи 4 сотні мільйонів. А образи Будди так само добре відомі, як будь-який інший зразок мистецтва в світі. Але чи багато людей Заходу знають, хто був Будда або що він мав сказати про життєві проблеми?

Мистці зробили Будду повнотілим; він здається занадто вгодним і вдоволенням як на святого. Ми звикли уявляти собі святих, що в агонії шукають за внутрішнім вогнем. Так гадали друзі Будди та ті, кого він повчав. Справді, ідея ілюмінації (освітлення) через терпіння досягла свого піднесення в Індії в епоху приблизно 500 років перед народженням Христа, коли жив Будда.

Тоді не було чимсь незвичайним серед молодих людей, занепокоєних і збентежених злом у світі, скласти свою працю, попрощатися з родиною й «опублікуватися» або, як ми б сказали, «застрайкувати». Вони жили в лісах, їх тільки однією власністю була дерев'яна миска, з якою вони час від часу просили за шматком чогось попоїсти. Їх ідеєю було самоупокорювання, яке, якщо його невпинно продовжувати, викличе момент екстатичного відчуття, під час якого таємниця вселенної раптом розкриється.

Першою річчю щодо Будди, — а радше Гаутама, так як це було його племінне ім'я, а Будда, що є в заголовку, означає «освічений», — яка викликала переворот, була, що він засудив свою спробу наслідувати аскетів. З переказів довідуємося, що Гаутама був 29-річним принцом у малому королівстві, одруженим і батьком малого хлопчика. Опівночі, не сказавши нікому й слова, він вийшов. Він страждав, та, постоявши хвилину біля своєї дружини й сина, що спали, відвернувся від них. Його воля була залізна; з принца світського він зробився принцом аскетів, і слава про нього розійшлась скрізь, «неначе звук великого гонга, що його повісили в небі».

Він мав п'ять супутників, але всі вони були так захоплені його чудовим хистом завзяття, що вони здебільшого просто сиділи й спостерігали його. Одного дня після 6-річного суворого самоупокорювання, коли він довів себе до стану хиткого кістяка, його заатакували сильні болі і він впав, втративши повністю свідомість. Коли він прийшов до себе, то вирішив, що для розкриття таємниці вселенної треба прийняти «середній напрям» між аскетичним самовідреченням і плотським потуранням. У релігійній культурі Індії в ті дні це була революція. Гаутаму обвинуватили його п'ять друзів як відступника, і він мав продовжувати свої шукання за конечною мудрістю сам один.

Середній напрям Гаутама, з точки зору сучасної західньої моралі й дієтики, був героїчний. Його стриманість була абсолютна. Одна його велика страва, яку він споживав на обід, складалася з куркуми!) й рижу, після цього він нічого ситного не їв, хібащо трохи рідкої каші на вечерю. Проте на цьому він благо-

денствував і зробився не тільки здоровим святим, але й досягнув найвищих інтелектуальних здібностей. Про Сократа сказано, що він стояв на портику²⁾ думаючи одну цілу ніч. Подібний випадок занотовано про Гаутама, за винятком того, що цей мав передбачливість сидати.

Гаутама сидів під певним кісточковим деревом, яке потім названо Деревом Знання — Бо Дерево в Сингалезе. Це дерево розсаджувано через його власне зерно на протязі століть; ви все ще можете побачити його в Гуйа Будди, якщо йдете туди з віруючим серцем. Гаутама вирішив, що він не встане так довго, поки не дістане освітлення. На протязі кількох годин він перебував в стані екстази і тоді бачив з максимальною ясністю все складне зчеплення причин і наслідків, що регулюють цим стражданням, яке називається життям. З такою ж самою ясністю він бачив стежку спасіння до раювання.

Ці містичні пережиття, як правило, є непоборною силою для переконання тих, хто зазнав їх. Гаутама не вагався проголосити себе ніким іншим як «освіченим». Він повернувся до п'яти пустельників, які згнєбили були його і які ще мурили себе голодом у оленячому заповіднику в Бенарес. Вони побачили, як він підходив.

«Не виявимо пошани до цього ренегата, — сказали вони, — до цього перекинчика, який потурає своїм власним примхам». Та коли освітлений Гаутама наблизився до них, вони кинулись йому назустріч, назвавши його «Братом».

Він відповів — в це тяжко повірити — без вогника тріумфу в його очах: «О монахи, не звійте Досконалого Братом. Цей Досконалий є святий і найвищий Будда».

Тоді Гаутама, тобто Будда, виголосив проповідь, цілком імовірно, виняткову, що була найважливішою проповіддю, колибудь виголошеною. Подібно до проповіді на Горі, вона була стислим нарисом нового способу життя. Обидва способи життя надиво схожі, не дивлячись на те, що віри, на яких вони базуються, є далеко різні.

Проповідь Будди починалася гадкою, що наше звичайне життя переважно складається з терпінь. Індуси вважають природнім розглядати життя як бідування, можливо, тому, що вони так осаджені убозтвом і хворобою. Може, якби ми вірили в монотонно повторний цикл перевтілення так, як вони, ми не вважали б пригоду життя такою хвилюючою.

Відкриття Будди під Деревом Знання полягало в тому, що причиною людського страждання є незнання. Ми завжди жадаємо задоволення для чогось, що називаємо власною особою. Але власної особи немає. Ми є тільки короткочасний витвір, вилитий в певну форму звичайним потоком речей і подій. Ми мусимо відмовитись від ілюзії про своє євство та неуцьких жадань, пов'язаних з ним. Він визначив точно: «жадання задоволення пристрастей, жадання майбутнього життя, жадання успіху в цьому житті». Ми мусимо вчитися через звільнення наших умів від марновірства, шляхом суворої дисципліни нашої волі й через любов злитися з світом і стати покірною й нежадаючою його частиною. В цьому

полягає спокій і бездоганне щастя. Цей душевний стан передано в образах Будди — величний, а проте не надприродний спокій. Не спокій, що переходить розуміння, а спокій, що постає з розуміння.

Будда був цілковито поглинутий зусиллями знайти для смертних людей вихід з недолі до божественного стану буття. Його восьмизгинна стежка не має простодушного, щирого красномовства Блаженства, але вона могла б бути переданою в цій формі.

Во «блаженство й як його досягти» було основною темою всіх його проповідей:

Блаженні ті, що знають і чие знання є вільне від ілюзій і марновірства.

Блаженні ті, які говорять про те, що вони знають, зичливо, відверто й правдиво.

Блаженні ті, поведінка яких спокійна, чесна й чиста.

Блаженні ті, що заробляють засоби існування, не заподіюючи кривди й небезпеки жодній живій істоті.

Блаженні спокійні, що позбулися злої волі, гордості, самовдоволення і на їх місце поставили любов, жалість і співчуття.

Важенні ви, що скеровуєте свої найліпші зусилля на самовишкіл і самовладання.

Блаженні безмірно, коли ви цими засобами звільнилися від обмеженості свого єства.

Блаженні, нарешті, ті, що знаходять захоплення в роздумуванні над тим, що є глибоким і дійсно правдивим щодо цього світу й нашого життя в ньому.

Хоча Будда мовчав про Бога, проте він вірив у такий моральний порядок, що його могло визначити тільки справедливе й всемогутнє божество. Він вірив у те, що кожне добре діло приносить нагороду, кожний злий вчинок — відплату. Все одно, щоб ви не робили з вашим духом і тілом, ви не зможете уникнути морального закону.

Крім того, заступаючи жрецькі обряди й жертвоприношення, які він відкинув, захопленням спогляданням дійсності, Будда, принаймні, зробив деякі кроки в напрямі до приватної молитви. Його стан екстази роздумування не був молитвою, але річ, за якою він часто молився, була — покірність.

Інша причина успіху релігії Будди є її розброююча віротерпимість. Буддиської догми немає, і, настільки нам відомо, жадний непослідовник Будди ніколи не був переслідуваний як еретик. І дійсно, найдивовижнішою річчю про Будду, коли ви глянете назад до нього через століття, повні воєн і шалу фанатиків, є його спокійний заклик до кожного людського розуму й досвіду. Згідно з Буддою, ми повинні виробити не тільки наше власне спасіння, але й продумати до кінця своє власне віровчення (кредо).

«Не йміть віри нічому, — казав він, — тому що написане свідчення якогось древнього мудрого чоловіка показано вам. Не вірте ніяким авторитетним твердженням учителів і жреців. Все, що погоджується з вашим власним досвідом і після повного дослідження відповідає вашій думці, а також є провідним між вашим власним добробутом і добробутом усіх інших живих істот, це приймайте за правду і живіть згідно неї.

Ці слова дають модерне західне значення величному, споглядальному спокою тих святих, але здорових зображень Гаутама, Вудди. Він мав сказати те, чим жодний чоловік чи жінка після 2.500 років квапливих і збуджених балачок навколо джерела знань не мають права нехтувати.

Знаменитішим, можливо, ніж його мудрість, був його приклад, який ми на Заході можемо тільки назвати християнським способом життя. Бо на протязі 45 років аж до його смерти на 80 р. життя цей геній волі й інтелекту мандрував всюди в долині Гангес, піднімаючись з ранішньою зорею, проходячи пішки 15-20 миль щодня та великодушно повчаючи всіх людей без нагороди й різниці на класи й касты шляху до щастя, який він знайшов. Він не був агітатором, і йому не досаждали ні духовенство, яке він заперечив, ні правителі. Він зробився таким славним і улюбленим, що юрби людей виходили, коли він наближався до міста, й устигали квітами його стежку. І немає великого значення, які були його переконання відносно вселенної, — таємниці її не можна розкрити, сидячи під Деревом Знання. Його певною й непереможною метою було точно визначити й навчати шляхетного й щасливого способу життя й смерти на цьому світі.

(Переклад з англійської мови Ганна К-к, «Рідер'с Дайжест», 1955, серпень.)

¹⁾ Куркума — прямий порошок, що його додають до індійської страви.

²⁾ Портик (портіко — лат. слово) — ганок перед входовими дверима з склепінням, спертим на ряд колон або на арках; греки й римляни в портиках гуляли, відбували засідання, філософи читали лекції.

В с е с в і т

Погляньте погідної безмісячної ночі на засіяне зорями чисте небо! Мерехтлива велич цього образу викликає в душі почуття подиву, і тоді людина здається сама собі малою й непомітною. І одночасно в неї виринає питання: за яким пляном і для якої мети існує цей далекий, невідомий нам світ і які закони керують ним? Скільки їх там на тому темносиньому небі?

Коли дивимось на небо в таку зоряну ніч, у нас створюється враження, наче ми бачимо мільйони зірок. Але насправді це — тільки самоомана, бо людським оком можна побачити найбільше 3.500 зірок. Добрий далековид показує нам вже 120.000, а дивлячись через телескоп, який має лізну діаметром в 2,5 метра, побачимо аж 1.500 мільйонів зірок. Але все це лише мала частинка того великого всесвіту, який можемо оглядати нашими неточними людськими інструментами.

Вже в сиву давнину зорі були супутниками й провідниками пастихів, моряків і погоничів верблюдів у пустині. Греки й араби надали зорям чудові назви, як Атаір, Арктур, Альдебаран. Єги-

петський астролог Птолемей поділив зорі щодо натуги їх світла на 6 категорій. Зорі, які ледве можна помітити голим оком, належать до 6-ї категорії. Зорі в 2,5 рази сильнішим світлом творять п'яту категорію, — і так аж до зір першої категорії, як Сіріус, Арктур чи Прокіон.

Барва зір залежить від їхньої температури так, як розпечене в огні залізо, яке міняє свої фарби від темночервоної аж до блідожовтої. Отже, зорі з червоною фарбою, як, наприклад, Альдебаран, мають на своїй поверхні відносно найхолоднішу температуру, бо всього 3.000 градусів за Цельсієм. Далі йдуть жовті зорі, як Капелла (чи наше сонце) з 6.000 градусів тепла на поверхні; а найгарячіші так звані сині зорі, як, наприклад, Спіка в сузір'ї Діви, мають аж 20.000 градусів тепла на поверхні. Для того, щоб зм'ярати температуру якоїсь зорі, астрономи послуговуються так званим болометром. Цей прилад записує з хвилинною точністю зовнішню температуру зорі на почорненій платиновій стрічці, виставленій на діяння зоряного променювання. Крім того, астрономи мають ще й інші прилади для визначення температури небесних тіл, як «термоелемент» та ін. При допомозі складних вимірів вдалося також пізнати величину зір, їх діаметр і вагу. Професор Мічельсон займався досліджуванням зір і переконався, що діаметр такої, наприклад, зорі, як Альфа в сузір'ї Геракла, є такий великий, що сягає мільйони кілометрів.

Тисячі зірок світяться там угорі, і можна подумати, що небо просто ними переповнене. Але ось що сказав один астроном: «Випустіть високо понад Європу три осі, і ви матимете більше ос на своєму небосхилі, ніж є зір у всесвіті». Насправді цілий всесвіт — це простір, що його собі не можна уявити. Сонце, що є центральною зорею нашої сонячної системи, віддалене від землі на 150 мільйонів кілометрів, а все таки відносно воно є близьке. На межах нашої сонячної системи знаходиться планета Плутон, що віддалена від Сонця більше, ніж на 6 мільярдів кілометрів. Далі йде великий простір, справжня безодня, яка, власне, відділяє нашу сонячну систему від дальшого всесвіту. Врешті, віддалена на 40.000 мільярдів кілометрів, є Альфа Кентаврї — наша найближча сусіда. На подвійній від неї віддалі світить Сіріус. Світло, що доходить до Землі від Сонця, потребує вісім хвилин часу; від Сіріуса світло доходить до Землі щойно після вісьмох років.

Звичайно астрономи міряють величину віддалі у всесвіті світляними роками. Світло перебігає за одну секунду 300.000 кілометрів, виходить, один світляний рік має коло 9.468 більйонів кілометрів.

Отже, світляні пункти на вечірньому небі творять лише перший плян безконачного всесвіту. Ще далі бачимо неначе велику дугу барви перлямутру, яка вигнулася на небі, — це так званий Молочний Шлях. Сотні мільярдів зір, які так далеко віддалені, що їх не можна розпізнати оком, творять світло цього Шляху. Сер Джеймз Джонс описує Молочний Шлях, як дзвін велетенського колеса, що обертається довкола осі, віддаленої від нас на 50.000 світляних років. Сонце було б тільки однією з незначних зір у тій системі, а наша Земля, якою ми так чванимося, зникла

б у Молочному Шляху (взагалі у всесвіті є ще сто мільйонів подібних Молочних Шляхів!), як зернятко в океані.

Що ж ми бачимо по той бік Молочного Шляху? В найсильніших телескопах астрономи заобсервували «мряковиння», а в дійсності це — багато зір, світло яких потребує від 18.000 до 184.000 років, щоб досягти Землі. Отже, промінь світла, який під час оглядання астрономом зорі в сузір'ї Геракль потрапив до очей того астронома, вийшов з свого джерела ще в часи, коли на Землі жила прапервісна, так звана Неандертальська людина.

При допомозі 5-метрового телескопу, який знаходиться в Каліфорнії на горі Паломар, астрономи ствердили, що всесвіт-космос — це необмежений, нічим не оточений простір.

Зорі, як ми їх бачимо, мають інтенсивну космічну силу. Їхня енергія розвивається з ланцюга атомових реакцій, які перетворюють свої первні в теплоту, в світло й в електромагнетні хвилі. Така зоря, як наше Сонце, витрачає за одну секунду 4.200.000 тонн своєї матерії у вигляді проміння, яке в свою чергу може перетворитися в енергію. Кожна зоря — це, можна сказати, атомові батарея, яка постійно розряджується. Нечувана температура нутра зорі цілковито розкладає атоми газу, і в хаотичному змішанню ядра й електрики ведуть свій божевільний танець. Одночасно надзвичайно сильне тиснення всередині зорі здавлює розбиту матерію в неймовірну густоту. Декілька кубічних сантиметрів такої субстанції важили б на землі цілі тонни. Розбиття атому урану людьми є тільки слабенькими наслідуванням тих процесів, які відбулися серед зір.

Можливо, що не один читач запитас, якою є остаточна мета тих величезних процесів, які відбуваються у всесвіті? Джеймс Джонс каже, що універзум-всесвіт є прекрасною системою завершеного порядку. Розвій зорі залежить від безперервного поменшування її енергії. З того він робить висновок, що кінець зорі приходить з хвилиною, коли її енергія вичерпається і спаде на найнижчий ступінь. За його теорією, зорі створені на те, щоб самі себе поволі зуживали. Закони термодинаміки підтверджують цю тезу. Зрештою, цей внений пояснює: Бог є математик, а всесвіт Він створив не для людей.

Але як би там воно не було, те постійне зужиття зір проходитьиме ще довгі, довгі мільйони сторіч.

Отже, підносьмо наш зір вгору до зірок і дивуймося тій великій Божій премудрості, яка створила їх і яка керує ними на їхніх незбагнених і нам невідомих шляхах.

Література:

Сергій Якимович

Мідень Андрія Войнаровського

(Закінчення)

В хаті я тоді не досить уважно слухав батькові слова, але в лісі, коли я прямував за цими прикметами, мені несподівано спало на думку, що вся моя дорога в ліс до коней в халашкику скерована лише оцими двома прийменниками «од» і «до», де гору бере прийменник «од».

Отже, мій батько сказав: «Підеш просто. От лісника в ліву руку...», так він висловився в звичайній розмові, а якби йому довелось обмежити ще кількість слів, тоді він, певно, сказав би так: «Од лісника в ліву руку», а слова «Підеш просто» оминув би, як зайві.

Повернувшись з кінами з лісу, я вже був цілком перекоаний, що й самий Андрій Войнаровський мусів би вести «од» добре відомої для всіх вихідної точки і речення своє теж розпочав би із прийменника «од». З'ясувавши, що «ДГ» — «О», а «ВА» — «д», я відразу зрозумів, що це подвійне означення має свою механічну систему, де перші числа визначають місце на вертикалі, а другі числа — місце на горизонталі.

Придивившись до порядку подвійних літер, я побачив, що перших літер вжито на початку подвійних означень лише сім, на другому місці — тільки чотири. Тоді я накреслив отаку табличку, погляньте на неї і відразу зрозумієте, якого способу вжив Андрій Войнаровський для свого таємного письма:

А В Г Д	Ця система, як самі бачите, не дуже складна. Маючі вже цю готову табличку, я тоді легко переклав
А А В В Г	таємне письмо на звичайні літери і розбив його на
В Д Е Ж З	окремі слова. Але тут вийшло таке, що я нічого не
Г И І К Л	можу зрозуміти... А тоді, хоч було вже й не рано,
Д М Н О П	я кинувся до вас. Може ми всі гуртом щось і збаг-
Е Р С Т У	немо? За цими словами Петро Ілляшенко витяг із

Ф Х Ц Ч	Евангелії нового папірця і поклав його перед за-
З Ш Щ Ю Я	захопленими слухачами на освітленому лямпою

місці, де старанною рукою Петра великими звичайними літерами були написані такі дивні слова:

Од кривої баби — милю на москаля.

Обернись на мокру могилу. Серед
води, де воля моя, камін(ь) з калиною.

Всі уважно знову перечитали ці дивні слова, але потайного їх розуміння ніхто не добрав. Знову знялася завага, голосна розмова, і в запалі суперечки ніхто й не помітив, як минула ніч і в вікна заглянуло червоне сонце.

Старий Горбенко загасив лямпу і жартівливо промовив: «Годі, хлопці! Я бачу, що без ковбаси та чарки наша справа далі ні з місця, а тому вип'ємо за здоров'я нашого Петра, що розгадав оцю химерну загадку, а за чаркою може ми всі щось утнемо та приду-маємо...!»

Після сніданку старий Горбенко почав співати старовинних козацьких пісень, акомпаньюючи собі на бандурі. Молоді юнаки мов-

чки сиділи, слухаючи тихий голос старого, кожний мислячи щось про себе, а ось раптом Андрій радісно підхопився з стільця і весело промовив:

— Я знаю тепер, що визначають оці химерні рядки... Коли ви, тату, співали про руйнування Запорозької Січі та про москалів, то я пригадав, що в цих рядках слово «москаль» — не людина, а як ще за козацьких часів — назва сторони світу — північ. Тільки ось недоберу, про яку криву бабу згадує Войнаровський?.. Це, певно, не звичайна жінка, а та кам'яна баба, які ще й досі, хоч зрідка, стоять, мов на катах, на могилах у наших степах. Шкода, що я не знаю й не пам'ятаю, чи була в наших околицях отака кам'яна крива баба?

— Тоді я бачу, що і ти в мене розумний! — захоплено вигукнув старий Горбенко. — Але я вам тільки одно скажу, що коли старий Грицай, що сидить під лісом на пасіці, коло хрещатого яру, наша найстаріша людина, нічого вам не пригадає про оцю кам'яну криву бабу, то навряд чи хто знає більш за нього про минуле наших околиць... А тому не гайте часу, а беріть з собою дещо, щоб почитувати старого Грицай, візьміть також з собою оцю зелену пляшку, що на столі, бо коли й хто може урятувати нашу справу, то лише він один — старий Грицай!

Юнаки не гаялися довго, вони швиденько зав'язали чимало харчів у велику хустину, не позабули і про зелену пляшку і, прискорюючи ходу, пішли на пасіку до старого Грицай. Він дуже зрадів, коли побачив обох юнаків; вони частенько заходили до нього, постійно розпитували про старі часи, просили співати старих пісень, які ретельно записували в своїх зшитках. А ще більше зрадів старий і доброму сніданкові і зеленій пляшці.

Андрій, трохи хвилюючись, почав просити старого Грицай, чи не пам'ятає він про криву кам'яну бабу, що колись стояла на могилі в Іх околиці. Старий пасічник лише похитав головою, але, помисливши трохи, сказав:

— Ні, за мого віку я не пам'ятаю, щоб тут була така кам'яна крива баба... Але стривайте.. я пригадую, що давно — давно ще мій дід казав, який був у гайдамаках, що всі вони — гайдамаки — збирались он там, коло тієї могили, он — он під лісом тим, де стриміла велика сіра каменюка, що й справді, як він казав, скидалася на справжню криву кам'яну бабу...

— Ну, спасибі вам, діду, прощайте! — і молоді юнаки без дальших пояснень навипередки побігли додому, залишивши його самого і з харчами і з зеленою пляшкою.

Андрій і Петро, ледве переводячи дух, вбігли до стросвітських покоїв та почали швидко розповідати старому Горбенкові про все, що вони довідалися. А потім вони попросили наготувати їм харчів, сокиру, заступ і дещо інше, бо вони негайно вирушають до тієї могили на північ. Коли все було готове, юнаки подалися в дорогу. Дійшовши навпростець до тієї могили під лісом, про яку їм сказав старий Грицай, вони вилізли прожогом на самий її вершок та почали пильно придивлятися на північ і неначе вперше побачили оцю їм добре знайому місцевість.

Ось за ними на тлі чорного лісу — село Войнарівка, в ліву руку — село Янишівка, в праву руку — шлях на Ставище, а далеко на

північ виступає чорна смуга синього лісу, що густим килимом чар був розташований в осередку великої улоговини, краї якої укрив неосяжний мочар колишнього великого озерища. Цей мотглись на всі сторони на велику віддаль та рясно поросли буйним чагарником і темнозеленою вільхою, а в середині улоговини було неперехідне болото — смертельна дряговина, куди доступу не мав ніхто ні влітку, ні взимку.

Але, коли юнаки за компасом звірили потрібний їм напрямок, то помітили, що їх шлях, прямуючи на північ без битих стежок на Гостру Могилу, наче оминає цей мочар. Ти ланами, вкритими вже поживклим колоссям, було дуже незручно, але юнаки вперто посувалися на північ, бо їм конче треба було перейти завазану мило, що тут мала не менше як десять верст. Юнаки йшли мовчки. Несподіваний збіг подій, тиша літнього росаяого ранку та передчуття чогось невідомого хвилювали їх. Щодалі простували вони на північ, то все більше і більше наближались до них численні великі й малі могили, мовчазні свідки жорстокої битви під Гострою Могилою 1651 року, коли зухвали ляхи, переможці під Берестечком, натрапили на цих полях на впертий спротив козаків, що завзято боронили свій край. Але всі ці могили були з лівої руки, а керівний напрямок непохибно вів їх через улоговину на невисоку розриту могилу, яка наче замикала собою безкрає поле та упиралась у край блакитного неба.

— Певно, там на тій могилі край! — промовив Андрій.

— Певно, що так, — погодився з ним Петро. Наблизившись до розритої могили, вони вийшли на самий її верх і побачили, що далі за нею було рівне поле.

— Ну, що ж, перепочинемо тут і трохи підживимосся! — запропонував Андрій. — Бо нам ще немала путь, та де ще й та мокра могила? Давай спочатку її розшукаємо, а тоді знатимемо, що нам робити...

Сидячи на вершечку могили, вони мовчки і пильно розглядали все навкруги. Перед ними з правої руки лежав великий просторий мочар, укритий чагарником, верболозом і темнозеленою вільхою, яка темною лісовою смугою замикала близькі й далекі сині обрії. Перед лісом була наче якась перерва; ближче до них стояли якісь плавні, а далі йшли порости лози, очерету і зелені луки.

— А де ж та мокра могила? — промовив Петро.

— А ось вона! — відповів Андрій, показуючи рукою з шматком хліба на низеньку могилу серед зеленого луку, яка межувала з лозовими сірими порослями. За мокрою могилою густим плотом стояв буйний очерет, а ще далі видно було купу темної вільхи та високі білі стовбури осокорів, до яких увесь час туди й назад пливли в прозорому повітрі білі бусли, зрідка серед них ширяли сірі чаплі та деякі хижі птахи.

— Якщо де й може бути камінь з калиною серед води, то він може бути тільки там, де он та купа високих дерев! — рішуче висловив свої думки Андрій.

— Але зачекай! — відказав Петро. — Як же ми будемо брести через болото?

— Ну, бачу, що в твоїй голові не лише одні книжки! — промо-

вив Андрій. — Справді, через болото навпростець ми не перейдемо! Але що тут сидіти? Ходімо лугом на мокру могилу, а що там буде далі, то там і побачимо.

Через декілька хвилин юнаки вже були на мокрій могилі. Широкий зелений луг лишився ззаду, перед ними розстелилися просторі зарослі лози й осоки, а за ними зеленіла густа пуща хисткого очерету. Юнаки, не зважаючи на всі перешкоди, спочатку перейшли зарослі лози й осоки, а далі пересвідчилися, що дістатися до купи високих дерев неможливо: грузьке і драглисте болото, на якому хвилювався від вітру стрімкий і хисткий очерет, перешкоджало здійсненню всіх їхніх мрій, і вони, не досягнувши мети, знову повернулися на мокру могилу. Тут вони довго сиділи мовчки, але Андрій не втратив свого молодечого завзяття і певно, несвідомо наслідуючи приклад свого батька, знову сказав:

— Давай краще ще раз поснідаємо та поміркуємо, що робитимемо далі? Бо праці тут і лиха буде нам до біса!

Після сніданку Андрій сказав Петрові:

— Під час полювання на Поліссі я бачив колись, як поліщуки ходять по своїх боолотах. Вони роблять з лози наче два тини і кладуть їх на болото. Тини досить широкі, а тому вони не грузнуть. Потім вони пересувають задній тин наперед і, перетягаючи їх таким чином, поліщуки так ходять по найстрашніших своїх боолотах. Давай но, спробуймо зробити так і собі...

Юнаки швидко взялися до праці і незабаром виплели з лози чотири чималі чотирикутники. Скінчивши свою роботу, Андрій сміливо поклав перший тин на болоті: він лише просочився водою, і Андрій цілком спокійно стояв на безодні болота. Петро почав подавати йому другий. Андрій, примостивши його спереду, став на нього, а Петро вже ступив на той, на якому щойно стояв Андрій, і так, допомагаючи один одному, вони посувалися крок за кроком вперед, залишаючи за собою наче зораний шлях. Болотне перелякане птаство пурхало від них в усі боки. Невгамовно кигикаючи, літали над ними чайки і наче змовились завзято боронити своєї тасмниці. Вона хлюпала під хлопцями, але гнучкий очерет під лозовими чотирикутниками був досить твердим ґрунтом для них, і тому юнаки, не втрачаючи запалу, відвойовували щохвилини кожний свій крок наперед. Коли вони так перейшли вже чималу віддаль, Андрій, що був попереду, раптом гукнув:

— Далі не можна! Глибока вода!

Справді, попереду раптом очерет урвався і видно було широке чисте плесо води, за яким кроків за 60 тягся низький зелений беріг, де й стояла та велика купа високих дерев, яку вони бачили з верхка могилы.

— Що робитимемо? — спитав знову Петро. —

— Та що ж робитимемо? Та тряця його матері, — вилаявся сердито Андрій. — Коли вже козакувати, то вже до останку! Далі будемо плити!

— А як же ж наші клунки, одежа, заступ, сокира й інші приладдя? — знову запитав Петро.

— А ми наробимо сніпків з ситягу та очерету, зв'яжемо їх, зробимо з них пліт, покладемо на нього все, що нам потрібно, та й гайда через воду.

Юнаки обережно почали різати ситняг і очерет і, поробивши сніпки, пов'язали їх мотузками, спустили пліт на воду, а самі посунули свої вже непридатні тини до краю довгого стовбура почорнілого дерева, що прикорнем виступало у чисте плесо, а верховіттям лежало серед очерету.

— Ну, Воже, благослови! — гукнув Андрій і, ставши на прикорені, пірнув у блискучу безодню, а за ним стрибнув і Петро. Юнаки, ухопивши свій пліт, почали штовхати його наперед до близького берега. Примітно було плисти в свіжій воді. Дрібна мулява з жахом кидалася осторонь від них. Над їх головами з одчайним криком зграями сновигали крочки, наче змовившись допомагати чайкам боронити їх таємниці. Так посувалися вони поволі, перекидаючись зрідка словами, і після довгих зусиль добилися й до твердого берега. Вилізли, одягнутися та перетягнути на траву всі свої речі — було для них справою однієї хвилини, а пліт же міцно прив'язали до кореня вільхи.

Перед ними був невеличкий край низького берега, далі стояла непорушена і колюча пуца глоду, терну і шипшини, які рясно перепліталися з високими деревами і не давали пройти до середини острова.

— Правду казавши, — почав Петро, — Войнаровський не міг придумати безпечнішого місця для своєї схованки. Во, певно, з того часу, коли він тут востаннє був, не ступала сюди людська нога. Глянь, що робиться на верховіттях дерев, як вони позаростали та поспліталися! Цей острів за минулі роки так змінився, що справді нагадує величезний казковий ліс.

Андрій, взявши сокиру, рішуче почав прорубувати дорогу до середини острова. Перейшовши густі зарості, юнаки зненацька побачили чудову лісову галявину, рясно вкриту різнобарвним килимом квітів і рослин. Розглянувшись далі, хлопці почали знову прорубуватись крізь гущавину. Та ось сокира, перерубавши тонку галузку, з розмаху загрузла в купі темнозеленого моху, і в той же мент обидва юнаки виразно почули, як лезо шкварнуло по твердому камінню.

— Камінь! — несамовито скрикнув Андрій. До нього кинувся Петро, і вони почали оглядати товсту постелю моху, серед якої стриміло держално сокири.

— Та це ж калина, — сказав Петро, розглядаючи прорубані гілляки. — Як же ти її не помітив? Це ж те, що нам потрібно...

Андрій з жахом кинувся обрубувати навколо зелені кудці, а Петро одночасно скинув землю і мох з великого жорна, що білим колом виткався з чорної вогкої землі.

— А ось і камінь з калиною! — вигукнули обидва.

Андрій швидко кинувся вирубати здорові дрючки, і, напруживши всі сили, юнаки відвернули жорен убік. Під жорном була знову свіжа земля, густо переплетена тонким корінням, тому Андрієві довелося знову рубати сокирою. Коли верхня верства коріння і землі була викинута, то далі заступ пішов вільніше; разом з землею нагору викидалося: потрухле дерево, бите глиняне череп'я, чорне вугілля та різні останки колишнього людського життя. Нарешті, побачивши, що на невеликій глибині починає набігати вода,

Андрій сердито та з серцем шпурнув від себе заступа і, вилізши з ями, похнюплений ліг під кущем.

Петро, побачивши Андрія в такому стані, мовчки вхопив заступа, вскочив в яму і почав підкопувати її стіни в усіх напрямках. Вода в той же час непомітно та невблаганно прибувала, заповнюючи спочатку дно ями і поволі піднімаючись все вище і вище. Але Петро невтомно викидав землю. Коли ж, знесиленний, хотів уже і собі кинути заступа, якось навмання копнув навскіс від кореня, і в той же мент вони почули, як у глибині заскреготіло залізо — і щось глухо луснуло.

— Стій! Обережно! — несамовито вигукнув Андрій і, забувши про втому, він кинувся в повну води яму на поміч Петрові.

Несподівана хвиля радості поєднала їх, і вони почали нетерплячими руками копірцати та вигортати землю, визволяючи з-під неї грубий черепатий глиняний гладущик дивної форми, який докірливо дивився на них своїм розторощеним боком.

Глиняний гладущик був незвичайної форми, з якоїсь далекої країни, в якому за старих часів переховували вино, олію і збіжжя, а крім того, він мав зверху міцну і велику покришку, що вся, як і пази (рівчачки) під нею, була густо вкрита смолою. Цей гладущик був досить тяжкий, а тому, напружуючи останні сили, юнаки обережно витягли його з землі і почали підносити його догори, щоб поставити гладущик на безпечному місці, подалі від краю ями. Зробити їм це було не легко. А проте, коли вони вдвох, узявши гладущик за вуха, понесли його до осокорів, де лежали всі їхні речі, то вони виразно почули, як у середині гладущика щось бовтається і перевертається збоку набік. Здивовані юнаки якось непомітно для себе відразу змінили свою ходу. Хтось з них несподівано спіткнувся, і вони стрімголов полетіли в якийсь рівчак, а гладущик вдарився і собі об тверде коріння та розбився на дрібне череп'я, серед якого височів чималий мідень, весь укритий низу й догори нерівними плямами і смугами ярої зелені.

Андрій перший скочив на рівні ноги. Та, глянувши на цей зелений мідень серед купи глиняного череп'я, він не стримався і з очима, повними сліз, розчаровано промовив:

— Тільки й масмо оцього зеленого мідня.

Проте Петро був трохи іншої вдачі, він поворохнув міднем і тоді радісно скрикнув:

— Не журися, Андрію! Матимеш не тільки цього мідня, а матимеш і щось у ньому. Бери його мерщій та неси до осокорів, бо більше сили не маю.

Андрій враз ухопив зеленого мідня і поніс його до осокорів, де юнаки почали уважно оглядати свою дивну знахідку. Мідень був чудної, східньої форми, з високим горлом, широкий, а зверху щедро залитий смолою. Андрій, не гаючи часу, почав поволі зшкрябувати чорне смоляне кільце і, встромивши до горішнього пазу мідня лезо ножка, почав обережно визволяти верхню покришку, яка щільно прилягла до країв мідня. Ось після деякого зусилля покришка злетіла, і юнаки побачили під нею чорну плівку, яка міцно прилягла до внутрішніх боків посудини. Андрієві увірвався терпець, він щосили потрусив міднем, і в ту мить глухо луснула

плівка — і на зелену траву золотим і сліпучим дощем посипалися старовинні золоті дукати, червінці, імперіяли, срібні таляри, блискучі діаманти, різнокольорове дорогоцінне каміння, і все це полум'ям горіло в промінні пекучого сонця. А проте найбільшу увагу юнаків взяв на себе невеличкий клаптик жовтого пергаменту з печаткою на шнурі, завинутий теж у другу тоненьку пергаментову руруку. Андрій швидко вхопив її, обережно розгорнув, але, коли побачив, що там старовинне важке для читання скорописне письмо, мовчки подав його Петрові і лише тихо прошепотів:

— Читай! читай!

Петро ще обережніше поводився з пергаментом, розправив його старанно, вигладив береги, уважно придивився до тексту письма і схвильовано промовив:

Слухай, Андрію! Це ж тестамент самого Войнаровського Андрія! Ось внизу його власноручний підпис, такий самий, як і в тій Євангелії, де була його тасмниця-загадка!

— Читай, читай! — знову сказав Андрій, і тоді Петро почав по волі і врочисто читати це старовинне скорописне письмо:

Мій Тестамент.

Во ім'я Отця і Сина і Святого Духа станся ку пам'яті віку и святої вічності. Аминь.

Я, товариш військовий, Андрій Войнаровський, умислилем за живота свого, на тілі и на душі здоровий, при зуполности розуму моего, аби ведлуг слухности часу мій тестамент останньої воли моеї на потомні часи записати.

Поручаючи Господу Богу мою душу, а тіло землі, я добре відаю непевний кінець моєї виправи проти тиранського мордця, московського царя Петра, а тому я залишаю в спадщину частину моего скарбу в готових грошах, лічби польської, німецької и ившої за для того, аби хто з моїх близьких, крєвних родичів и приятелів наших знайде цей мидень, виконав перед Богом останню волю мою и витратив ці гроши и коштовні каміня на боротьбу з московским царатом, який занапастив нашу безчасну Україну, бо воля и честь рідного краю — це найкоштовніше, що єсть на землі.

А хто би, знайшов скарб, ся важил мій тестамент ламати, касовати, ни за що собі і легце важити, тот нех будет вічне проклят и да не отпустится ему ни в сей вик, а ни в будущий, мається таковий зо мною перед оним страшним и нелицемирним судією розправити, а тепер вас всіх Господу Богу з добром здоровію поручаю, прошу простити мене и Бога молитє о мені грішном, да милостив мені будет судити справедливость во день судний. Аминь.

Андрей Войнаровский, товариш войсковий, Року Божого 1708.

Андрій Горбенко уважно слухав тестамент, і йому здавалося, що наче тут з ними присутній сам Андрій Войнаровський та говорить до нього з глибокої давнини минулих віків, і щирі, гоїні сльози навернулися юнакові на очі.

А коли Петро закінчив читати заповіт Андрія Войнаровського, то приятелі скинули очима один на одного, і Андрій схвильовано, але рішуче і твердо сказав:

— Воля і честь рідного краю — це найкоштовніше, що є на землі! А ми з тобою, Петре, виконаємо його останню волю!

Мікель-Анджельо

Що діялося поза дощаною високою загородою, — це залишалося таємницею для мешканців Фльоренції. Але кожного дня, місяць за місяцем, рік за роком, чули вони, як дзвенить сталь об залізо, як скрегочуть різці і гупають молоти. Як же це було можливим, коли кожний знав, що велетенський шмат мармуру, який лежав поза огорожею і якого зіпсував якийсь недотепа-різьбар, вирізуючи глибоку трикутну рану при самому підніжжю, щоб цей шмат мармуру був ще на щось придатний?

Але мармур, який відкинули були численні комісії різьбарів, знайшов свого мистця. Був ним молодий Мікель-Анджельо. 13 вересня 1501 р. приступив він до покаліченої брили з різцем у руках. І так проходили роки, в яких таємниче дзвеніла сталь об мармур. А коли усунено дощану загорожу, то на місці мертвого каменя ожив один з найкращих і найсильніших творів Мікель-Анджельо: Давид, що перемагає Голіята. Різьбар дістав в нагороду 400 золотих гульденів і право самому вибрати місце, де б мав стати його твір. І Мікель-Анджельо вибрав: площу Делля Синьйорія у Фльоренції.

Пройшли віки, але Давид Мікель-Анджельо і досі живе, закладений духом великого майстра в білий мармур. Бо й досі не перевелися Голіяти, які виступають в світі, щоб знищити в жадобі самого нищення все, що має на собі печать вільного духа.

Мікель-Анджельо ді Людовіко Буонаротті Сімоні народився 1475 р. в Капрезе, в середній Італії. Немовлям віддано його на вигодовування жінці каменяря; пізніше він сам жартував, що свій фах він виссав з молоком своєї мамки. Його мати померла, коли Мікель-Анджельо було заледве шість років. І щойно в своїх шістдесятих роках життя він знову зазнав тепла жіночої любови. Він мусів виростати в суворому чоловічому світі, оточений своїми заздрісними невдахами-братами, які смоктали з його праці впродовж всього життя прибутки, та жадібним, вічно скригльчим батьком, який лише мріяв про гроші. В школі вчився хлопець зле. Він лише рисував і замальовував у хаті всі стіни. За це діставав буки. Але, тому що звичайна бійка не помагала, його просто катували. Врешті побої вигнали з тіла всякий фізичний спротив і відвагу, хоч не зламали і не вгнули мистецької душі.

У великій нетерпеливості покористуватися талантом сина і здобути матеріальні прибутки, старий Буонаротті вислав 13-річного хлопця Мікель-Анджельо до Фльоренції до робітні славетних тоді братів Гірляндайо. Там він дістав єдину в житті науку — малювання. Але, коли одного разу хлопець поправив малюнок самого майстра, його викинено зі школи. Мікель-Анджельо опинився в різьбаря Бертольдо ді Джіовані, який робив статуї для наймогутнішого тоді банкіра Європи та диктатора Фльоренції — Льоренцо де Медічі.

Мікель-Анджельо мусів обтесувати в городах де Медічі ब्लюки мармуру. З кожним днем поширювалися молоді плечі хлопчи-

ни, око набирало певности. І коли Льоренцо побачив випадково його працю, то забрав хлопця до своєї палати, одягнув в оксамити та казав виховувати його разом зі своїми дітьми. В палаті вельможі збиралися вчені, мистці, поети. Молодий Мікель-Анджельо прислухувався до вчених диспутів і читання славних творів. І в його молодій душі прокинулася іскра творення: 77 сонетів написав його пізніше, неначе вирізьбив їх зі своєї душі. Бо це була душа пророка, повна великих візій, неспокою й палких релігійних почуттів. Але ця душа мешкала в тілі, яке мучилося через свою потворність. Ще давніше вдарив був його старший товариш в обличчя і зламав Мікель-Анджельо носову кість. З того часу Мікель-Анджельо, який просто молився до краси, завжди відчував, що доля його скривдила.

Після смерти Льоренца Мікель-Анджельо покинув Фльоренцію і подався до Риму. Тут він створив свій перший мистецький твір «Пієту» — Мадонну з мертвим Христом на руках. Коли ж він почув, що цей твір уважають ділом іншого мистця, він закрався вночі до церкви і різьцем викарбував на статуї своє ім'я; і це єдиний твір великого мистця, що має його підпис. Сьогодні він знаходиться в церкві святого Петра.

Коли папа Юлій II задумав будувати у великому масштабі будівлі й пам'ятники, він спровадив до себе Мікель-Анджельо. Папа останнього вирізьбити посмертний надгробник для папи так припав до владоби Юліянові II, що він наказав Мікель-Анджельо негайно братися за діло. Але пізніше, намовлений заздрісними у відношенні до Мікель-Анджельо малярем Рафаелем і будівничим Браманте, який почав будувати храм св. Петра, папа відкинув думку ставити собі пам'ятник і дав Мікель-Анджельо дозвільшення помалювати Сікстинську каплицю.

— Але ж я не розуміюся на малярстві, — закричав розгніваний різьбар, — дайте це малювати Рафаелеві!

Та папа Юлій II був невгнутий, і цілих чотири роки Мікель-Анджельо був справжнім невільником, замкненим у каплиці. Сікстинська каплиця — це свого роду вузька, темна скриня, вища, ніж довша, і, щоб малювати її, треба було мати велике знання техніки та неабиякий талант. Майже тисячу квадратних метрів мусів замалювати Мікель-Анджельо фресками. Техніка фрескового малярства полягає в тому, що фарби розтирають у воді, а не в олії і накладають їх на вологе вапняне тинкування. Коли вапно висохне, фарби тримаються міцно і не відпадають. Але мистець мусить працювати швидко і певною рукою.

Мікель-Анджельо виліз по риштованню нагору і малював, часто лежачи на плечах. Невільник свого запалу, він часто забував про їжу і про сон. Він прогнав усіх своїх помічників і замкнув двері на ключ. Хіба тоді, коли папа гримав своїм ціпком до дверей, Мікель-Анджельо, погрожуючи йому та лаючись, відчиняв двері. Юлій II не розумівся на мистецтві, але душею відчував велич мистця і його творів. Також він знав, що життя є коротке.

— Коли ж ти вже нарешті закінчиш? — лютував він.

А одного дня він таки вирішив, що праця над малюванням каплиці закінчена.

— Праця закінчена, кажу тобі. Злізай з свого риштування, або я накажу скинути тебе звідтіля!

Загроза помогла, бо Мікель-Анджельо одного разу малоццо не впав з високого риштування, і він погодився злізти. Погодився також на оцінку своєї праці комісією римської знаті: мистців, духівництва і вельмож.

Покликане папою товариство ввійшло до каплиці і замерло в жаху й безмежному подиві. Високо над ним була написана велетенськими образами історія створення світу, першого гріху й потопу. Вся стеля каплиці покрита 343 головними постатями, а кожна з них вимальована з силою різьбаря.

Таку саму силу виразу має й інший твір Мікель-Анджельо — Мойсей, частина з незакінченого нагробника папи Юліяна II. Але глибокий спокій і задуму навівають гробниці де Медічі, які мистець створив під час кривавої хуртовини, коли Італія була роздerta міжусобицями.

Після смерти папи Юлія II Мікель-Анджельо дістав доручення докінчити малювання в Сікстинській каплиці, — стіна поза престолом ще й до того часу не була прикрашена. Треба було сім років, щоб на ній постав «Страшний Суд» — образ, який проймає наскрізь глядача.

Мікель-Анджельо був уже старий, старший, ніж його роки, роздертій душею в змаганнях з понадлюдськими завданнями. Лише короткий час зазнав він глибокого щастя в товаристві шляхетної дами Вітторії Колонна, яка знайшла в поганому тілі мистця прекрасну душу. Перед нею міг він, мабуть, вперше висловити всі свої величні й бурхливі задуми, всі свої поривання та весь свій біль з приводу невдач і вічної туги. Але смерть швидко забрала від Мікель-Анджельо його щастя, і він зробився самотником, замкненим у чотирьох стінах своєї кімнати, допомагаючи лише своїм ледачим братам та сиротам.

Коли ж майстрові було більше, ніж вісімдесят років, він став будівничим. Він був ще новакom у цьому ділі, коли йому дано доручення докінчити будову церкви святого Петра. Майже 50 років після того, як закладено під неї перший наріжний камінь, була вона все не покрита. Давно вже не було Мікель-Анджельо суперників: красуня Рафаеля і честолюбного Браманте, — десятки інших майстрів працювали над завершенням будови, але ніхто не потрапив збудувати копули, яка у накрила цю найбільшу в світі святиню. Мікель-Анджельо сміливо накреслив плян, і праця продовжувалася. Тим часом Мікель-Анджельо будував інші храми, палати, мости й будинки в Римі, і стиль його був неначе величний гімн, що дзвенів понад Вічним Містом акордами, завороженими в камінь.

Деякі пляни Мікель-Анджельо для церкви святого Петра були відкинені, але подвійна копула тріюмфально завершила базиліку, як завершила і життя мистця. 1564 р. помер Мікель-Анджельо на 89 році свого життя; і щойно в 1590 р. замкнено над базилікою заплановану ним копулу. Сповнена світла, грому органів і тріюмфування хору, зберігає вона вершок незвичайної, рвучої вгору сили — останній відгомін могутнього духа Мікель-Анджельо Буонаротті.

Рецензії:

Олена Звичайна

Криве дзеркало

(Закінчення з попереднього числа)

Кілька зауважень щодо правопису повісти Підмогильного «Місто» у виданні УВАН у США та НТШ в Америці.

«В цьому виданні збережено мовно-стилістичну редакцію 1928 року «Книгоспілки» у Києві. Виправлено тільки правопис відповідно до сучасних правописних норм», — так зазначено в передмові УВАН та НТШ до повісти Підмогильного «Місто». Отож, залишаючи на сумлінні «Книгоспілки» та автора всі хиби мовно-стилістичного порядку, я дозволю собі зробити лише кілька зауважень щодо правопису, бо ж він лежить на сумлінні таких найавторитетніших видавців, як УВАН у США та НТШ в Америці.

Загально відомо, що єдиним соборним українським правописом на еміграції визнано правопис, затверджений 31 березня 1929 р. ВУАН у Києві, а 25 травня того ж таки року НТШ у Львові. Але з сумом доводиться констатувати, що на сторінках нового академічного видання «Міста» цей правопис застосовано лише частково, бо в багатьох випадках робляться реверанси в бік московсько-уфімського правопису 1946 р., запровадженого в УССР після війни силоміць, під тиском кремлівської директиви про максимальне наближення й уподібнення до «руссава язика». Хто ж примушує нашу Вільну Академію Наук та ще й на вільній землі Вашингтона йти слідами московсько-уфімського правопису? Адже ще далі, як у 1952 р. Секція Мовознавства УВАН рекомендувала до вжитку восьме видання правописного словника Голоскевича, що цілком відповідає вимогам прийнятого на еміграції правопису 1929 р.! Чому ж у 1954 р. та ж таки сама УВАН у США, видаючи «Місто» Підмогильного, так демонстративно зраджує правописові 1929 р.?!?

Наведу пару прикладів, щоб не бути голословною: авто (ст. 37), кіно (ст. 74, 112), бюро (ст. 66, 110), лото (ст. 40), пальто (ст. 201, 242) у всіх відмінках однини й множини залишаються без змін, точнісінько так, як того вимагає «русский язык» і уфімський правопис та всупереч вимогам правопису 1929 р.: «біля кожного кіно», «вказівки адресового бюро», «викрики дрібних авто» тощо. Схилюшились у низькім поклоні перед московською директивою, іменики «плян» і «клуб» на сторінках «Міста» слухняно міняють «я» на «а», «ю» на «у». Після цієї хірургічної операції вони вже виглядають, як російські «плани» (див. ст. 42, 43, 53, 66) та «клуби» (див. ст. 45, 88). Український «грунт» губить властиву йому й дуже характеристичну вимову, а рівно ж і свою транскрипцію, перероджуючись на сторінках «Міста» в невідомо чий і який «грунт» (див. ст. 36, 108). Я могла б навести ще чимало подібних прикладів, якби темі правопису «Міста» я присвячувала спеціальну статтю, але в межах цих кількох зауважень вистачить і вищенаведеного.

Зате я дозволю собі спинитися на правописній анархії, що паує у випущеному за рахунок Східньо-Європейського фонду академічному виданні твору Підмогильного «Місто». На здоровий розум здавалося б, що, коли за російськими зразками «авто, бюро, кіно, лото» на сторінках «Міста» мусять за всяку ціну залишитися без змін у всіх відмінках, то навіщо ж тоді на ст. 12-ій дозволяти, щоб те ж таки саме «бюро» відмінялося: «секретарем сіль-бюра». Де ж логіка? На здоровий розум здавалося б, якщо скрізь так уперто пишеться «план», то це миле для російського вуха «а» мало б зберігатися і в слові «аероплан». Але, — ні! Тут чомусь наперекір твердо взятій лінії пишеться «аероплян» (ст. 177, 198). Здавалося б, якщо взято курс на «клуб» через «у», то чому, «по клюбах» (ст. 190) пишеться через «ю»? Здавалося б, якщо знищено «г» в слові «грунт», то чому його збережено в слові «ганок» (ст. 18)? Адже, уфімський правопис скрізь нищить оте бридке для кожного росіянина українське «г», властиве цілій низці слів з характеристичною для українців вимовою: гудзик, гава, грунт, ганок, гуля, герготіти, тощо. Здавалося б, якщо «скло», пишеться через «с», то чому «шклянка» має писатися через «ш»? А на ст. 203 читач знайде ще й таку «перлину»: «по шклянках іншого скла». Де ж хоча б натяк на логіку?

Мимоволі складається враження, що справа правопису академічного видання твору Підмогильного «Місто» — це жалюгідний човник, що пливе по морю без керма й без весел. Самі хвилі несуть його. Куди? А хіба він знає?!? Враження таке, неначебто видавців «Міста» не зобов'язували вимоги обох правописів (1929-1946 рр.): вони кокетували з обома і не були вірні жодному. От хоч би й в ділянці родових відмінків: тут паує така саламаха, від якої хвилинами стає моторошно! Питаннів (ст. 157), міркуваннів (ст. 162), але... міркувань (ст. 172), ночів (ст. 99), зустрічі (ст. 137), ночі (ст. 254), але... порожнечі (ст. 256). Не краще й на фронті апострофа: «зв'язок» уперто подається без апострофа, і читач до цього явища сьак-так звикає, коли раптом... в слові «зобов'язань» чомусь воскресє померлий апостроф (ст. 92). Взагалі академічне видання «Міста» дуже багате на правописні несподіванки: на ст. 52 читач бачить «плакати й стрічки» а на ст. 74 його вже чекає мила несподіванка у вигляді «плякатів кіно», на ст. 179 «поет здригнув», а на ст. 181 Зоська «застигла... здригаючись». Інколи читач дістає й «шоки» у вигляді «річей» (ст. 245), «на третьому поверху» (ст. 234), «стоючи» (ст. 80), «юмориста» (ст. 186), «звіря» (ст. 32)... Але годі!

Залишивши набоці всі правописні «жарти» видавців «Міста», грамотний український читач з чуттям найглибшого обурення спиняється перед цілковитою безвідповідальністю при вживанні в різних відмінках назви столиці України — Київ. Як не дивно, але правописне недбалство досягає свого найвищого шпिला саме в цій точці: «Київ» на сторінках йому присвяченого «Міста» відміняється, як кажуть у Галичині, «на зламану голову»: то Київ (ст. 15, 177, 250), то «Киева» ст. 17, 25, 54). І видавців книжки, як видно, це аж ніяк не зворушує, бо навіть між передмовою і післямовою до «Міста» не пощастило їм досягнути однозгідності щодо того, як же, зрештою, відміняється назва столиці України. Біда, та й годі! Перед-

мова вживає «у Києві», а післямова «Києва (ст. 291). Ну, от і будь з того мудрим! Виходить, що УВАН у США та НТШ в Америці, що є видавцями «Міста» на еміграції, самі ще й досі не знають (чи не хочуть знати), як відміняється назва столиці України. Куди ж далі!?! Де можна знайти ще яскравіший приклад відсутності національної самопошани?!? А якщо ми самі себе не поважаємо, то годі сподіватися поваги від інших.

У усякому разі правописний хаос ніяк не може розцінюватись, як ознака культури. Якщо ж узяти до уваги, що хаос цей панує в творі, за правописний бік якого відповідають наші найвищі наукові авторитети (див. передмову), то стає сумно. Дуже сумно. Куди ж вони ведуть читача? До Києва? Чи до Києва? Самі не засвоїли ще правопису чи, може, навмисне створюють враження правописної хаотичності? А чи, може, виявляють демонстративно (у власних виданнях) обурливе недбалство саме в тих питаннях, в яких їм личить бути зразками дбайливості?

Серпень 1955 р.

—ооОоо—

Вивчаймо свою мову:

МОВА В НАРОДНІХ ПРИСЛІВ'ЯХ

„La langue est la meilleure des choses et la pire” — каже французьке прислів'я, тобто: «Мова — найкраща із речей і найгірша». Справді бо, в практиці так воно й виходить. На цю тему існує дуже цікавий переказ. Відомий байкар античного світу Езоп був колись рабом у філософа Ксанта. Одного разу господар звелів своєму рабові купити на базарі щонайкраще. Езоп накупив різних язиків і приготував їх в різних стравах. На запитання господаря він відповів, що язик — це ключ наук, це зв'язок між людьми, це орган істини і розуму. На другий день господар знову посилав Езоп на базар і на цей раз наказує йому купити щонайгірше. Езоп знову накупив язиків. Господар здивовано вигукнув: «Адже язик — це щонайкраще!» Так то так, — каже Езоп, — але одночасно язик — це щонайгірше. Язик — причина всіх суперечок, всяких неприємностей; це опікун позову, судових процесів; це джерело горя, сварок і воєн».

Народня мудрість найвиразніше виявляється в стислих і дотепних приказках та прислів'ях. Українські народні прислів'я про мову, про язик якнайкраще підтверджують думку, що її висловив Езоп та вищенаведена французька приповідка.

I. Мова — щонайкраще

Добре тому жити, хто вмів говорити. Усе тинь минуца, одна річ живуца. Який розум — така й балачка. Мова була найкращою річчю, коли людина попереду добре подумає, а потім уже скаже. Слухай тисячу разів, а говори один раз. Мудрий не все каже, що знає, дурень не все знає, що каже. У слухний час промовчати — все одно, що розумне слово сказати. Не завжди кажи те, що знаєш, а завжди знай, що кажеш. Говори мало, слухай багато, а думай ще більше. Слово — не горобець: назад не вернеться. Язик — не помело, слово — не полова.

II. Мова — щонайгірше

Язичку, язичку! Маленька штучка — велике лихо робиш. Млин меле — мука буде, язик меле — біда буде. Таке верзе, що й купи не держиться. Меле, як порожній млин. Ти про діло, а він про козу білу. Мовчи, глуха, — менше гріха. Не мовчанка буває нудна, а пуста балачка. Не роби з губи халяви. Наговорив — на вербі груші, на ослиці кислиці. Хто мовчить, той двох навчить.

Подав П. Римаренко

Проф. П. Ковалів

СЛОВА, НЕ ВЖИВАНІ В ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

Інакше (а не: в противному разі). Треба справу робити вчасно, інакше буде загроза зриву.

Коло, близько, до, щось із (а не: около). Країна має коло (близько, до, щось із) шости мільйонів населення.

Коритися (а не: повинуватися, порів. рос. повинуваться). Діти повинні коритися батькам.

Ладен (а не: готовий). Ладен вести переговори. Ми ладні на все, аби піднести престиж нашої нації.

Намагатись (а не: старатись). Ми намагасьмось зробити якнайкраще.

Наочно (а не: наглядно). Вони діють тепер начно і безпосередньо.

Небосхил, обрїй (а не: небосклон). На європейському небосхилі. На обрїї появились ледве помітні літаки.

Насильницький (а не: насильний). Насильницька політика завдає шкоди державі й знижує її авторитет.

Невистачати (а не: недостатати). Йому неvistачає засобів для прожиття.

Недарма (а не: недаром). Недарма наш незабутній кобзар Тарас Шевченко поставив на дуже високий рівень українську літературу.

Недовірливий (а не: недовірчивий). Він проявляє недовірливе до мене ставлення.

Незабаром (а не: везабарі, небавом). В його житті незабаром сталися великі зміни.

Новина (а не: новість). В селі сталася новина, що Гриць Лютючий утопив свою доньку. (В. Стефаник).

Обвинувачувати (а не: обжалувати). Його обвинувачують у злочині.

Обґрунтувати (а не: обуснувати). Фінський прем'єр виголосив промову, в якій обґрунтував постанову свого уряду.

Обидва, обидві (а не: оба, обі). Здається, що ми обидва (обидві) ще такі молоді люди.

Обмежений (а не: обмежений, порів. рос. обмежийный). Він — людина дуже обмежена. Ми маємо обмежені засоби до існування.

Обурення (а не: негодування). Він з обуренням прийняв цю звістку.

Оголошувати, оголошення (а не: виповідати, виповідження). Не було потреби оголошувати війну. Після оголошення війни почалась мобілізація.

(Далі буде)

3 ЖИТТЯ СУМ-У:

8-ИЙ КРАЙОВИЙ З'ЇЗД СУМ-У В АНГЛІЇ

В днях 3-го й 4-го березня 1956 р. відбувся в м. Рочдейль 8-ий Крайовий З'їзд Співки Української Молоді у В. Британії. З огляду на неприбуття в означений час достатньої кількості делегатів від осередків і ланок З'їзд розпочався на 1 годину пізніше.

З'їзд відкрив голова Крайового Комітету д. І. Крушельницький, вітаючи гостей і делегатів, яких було в залі в момент відкриття 29 осіб, що репрезентували 1450 членів СУМ-у.

Після привітального слова голова КК СУМ-у запросив делегатів до вибору Президії З'їзду. Головою З'їзду обрано д. І. Федчиняка й членами Президії — друзів В. Голиша й Р. Дубиняка.

Звіт з діяльності КК СУМ-у здавали члени Кр. Ком. дд. Л. Коваль (про організаційний відділ), Ф. Стасів (про культ.-освітню працю), В. Головатий (про спортову діяльність), Ф. Федішин (про фінанси).

Уступаючий голова КК СУМ д. І. Крушельницький подав звіт з діяльності Крайового Комітету за минулий діловий рік, вияснив всі причини, які були перешкодою в провадженні нормальної праці (брак сталого працівника в канцелярії КК майже півроку й інше), зачитав фін. звіт (3-за неprisутності д. Федішина), з якого видно, що прибутки за 1955/56 рр. виносило кругло 3199 фунтів, видатки — 2803 фунти. Сальдо на день 25 лютого 1956 р. — 395 фунтів.

Звітом уступаючого голови КК СУМ-у закінчено о год. 6,30 перший день нарад.

У вечірніх годинах відбувся концерт силами місцевих ми-

стецьких гуртків — хору «Луна» під кер. п. М. Стека і танцювальної групи під кер. п. П. Максимовича з участю українських дітей та інших виконавців. Після концерту відбулася товариська зустріч делегатів з місцевими українцями.

У неділю, 4-го березня, після вислухання раннього Богослуження, З'їзд продовжував свої наради.

Після звітів Товариського суду й Контрольної комісії, що поставила внесок про уділення абсолюторії уступаючому голові й членам КК СУМ-у, приступлено до дискусій, в яких, між іншим, д. П. Ленківський піддав гострій критиці працю Комітетів осередків СУМ-у, закликаючи всіх друзів-сумівців до активнішої, живішої праці в майбутньому.

Бюджетна комісія подала фінансовий плян, а статутарна внесла поправку до виборчої ординації.

З черги приступлено було до вибору голови Крайового Комітету СУМ-у. Подано 4 кандидатури: дд. І. Крушельницький, І. Федчиняк, В. Микула, Л. Коваль. Після довгих відмов, розмов і переговорів обрано поновню головою Крайового Комітету СУМ-у д. І. Крушельницького одноголосно.

Програмово-резольційна комісія подала проект резолюцій. Резолюції були схвалені одноголосно.

З'їзд розпочався вшануванням пам'яті всіх відомих і невідомих борців за ідею Української Самостійної Соборної Держави, а закінчився спільним співом українського національного гімну.

9-ИЙ КРАЙОВИЙ З'ЇЗД СУМ-У В БЕЛЬГІЇ

ІХ-ий З'їзд СУМ-у, що відбувся 2-го квітня ц. р. в Брюсселі, підсумував восьмирічну працю СУМ-у серед української молоді в Бельгії. Відносно велике число делегатів і учасників З'їзду свідчить про неослаблене заінтересування молоді працею й проблемами організованого життя. На всі дванадцять клітин СУМ-у тільки одна не була заступлена на З'їзді.

Голова КК СУМ-у О. Коваль, відкриваючи З'їзд, попросив присутнього о. кан. Гр. Фукачика провести молитву, а відтак присутні представники громадських організацій виголосили привітання. Відчитано письмові привітання від ЦК СУМ, КК Німеччини, Англії, Канади, НАСУС, ТБУВ і інших.

Звіти КК СУМ-у виявили спад числа членів і зменшення клітин. Постійні виїзди українців з Бельгії, а серед них і провідників одиниць, призводять до ліквідації осередків чи ланок або паралізують роботу на місцях. Не зважаючи на ті труднощі, КК намагався вдержати організацію в стані працездатності і протидівав розкладовим тенденціям, що мали місце тут і там. Число сумівців протягом року зменшилося з 300 до 225. Натомість ЮСУМ досяг числа 152 юнаків і юначок. По осередках прочитано 56 доповідей і влаштовано імпрези на всі важливіші національні роковини, звичайно, при співпраці УДК і інших громадських організацій. Крайовий Комітет відбув свій 8-ий Крайовий Здвиґ в Намюр, що його звеличав своєю участю Іх Ексц. Кир Іван Бучко. Понад 40 сумівців взяли участь в Європейському Здвизі СУМ-у в Парижі, а половина з

них в паломництві до Люрду. На запрошення КК СУМ-у з доповіддю в 3-ох осередках виступав проф. М. Ломацький.

Не розв'язаною залишилася справа підготовки виховників ЮСУМ-у, брак яких дошкульно відчувається.

Бюджет КК СУМ-у, що виносив 20.000 фр. річно, майже повністю виконаний. Недобір з рахунку членських вкладок, що мали дати 15.000 фр., а дали тільки 12.000, покрито з доходів імпрез. Звіти були предметом широкої дискусії сумівців.

Обрано новий склад органів СУМ-у: **Крайовий Комітет**: О. Коваль — голова, М. Когут — заст. голови і керівник Ю. СУМ-у, І. Левицький — секретар, Б. Ващук — культ-освітній керівник, М. Белей — керівник преси й спорту, Ю. Товт — фінансовий керівник.

Контрольна Комісія: Д-р В. Попович — голова, Б. Витязь і Ф. Михайлишин — члени.

Товариський Суд: Проф. І. Витязь — голова, Б. Яремкович і І. Галабурда. Головою Виховної Ради КК затверджено проф. І. Витязя.

Рішено посилити карність сумівських рядів, розбудувати зокрема клітини ЮСУМ-у та вишколити виховників. Старшим сумівцям доручено перейти вишкіл як з українознавства, так і з практичного виховання.

В загальному наради З'їзду проходили на належному рівні і були доказом громадського вироблення та високої ідейності делегатів і учасників. Учасники З'їзду розходилися з сильною постановою в серцях ще з більшою енергією і посвятають виконувати свої завдання, спрямовані на службу Богові й Україні

ЗДОБУТКИ ПРАЦІ СУМА В НЬЮ-ЙОРКУ

Осередок СУМА ім. ген.-хор. Т. Чупринки в Нью-Йорку не так часто дає про себе знати, хіба хтось з наших симпатиків згадає про нас, бо супротивники чогось оминають слово «сумівець», хоч наш осередок здобув собі добру славу, пошану та симпатії навіть серед людей різних поглядів та організацій.

Управа осередку, на чолі з головою другом Юшкевичем, багато зробила для піднесення якісного рівня праці. В осередку відбулося 9 ширших сходів членства організаційного характеру та з рефератами. З членів управи найбільше відзначилися референти: організаційний — друг Білейчук та культурно-освітній і керівник танцювальної групи друг Генза. Заходами культурно-освітнього керівника продовжувалось циклоstile видання журналу «Сумівець». Сьогодні членів осередку є 146 старших сумівців та 114 — юних сумівців. При Головній Управі СУМА та ГУ ООЧСУ організовано Український Народний Університет з прекрасними науковими силами, як проф. Оглоблин, поет Е. Маланюк, проф. Вовчук та інші. Осередок має тепер гарний архів та бібліотеку з 300 книжками.

Про зовнішню працю найкраще можуть свідчити діла, як, наприклад, найбільша грошева збірка на закуп оселі СУМА, що її завдячують голові Батьківського комітету другові Сеніну та п. Ковалівському; крім того, 10 виступів на телевізії наших репрезентативних груп музичного ансамблю й танцювальної групи (26 виступів) та спільні виступи з концертами у довокільнішніх осередках СУМА. Сьогодні музичний ансамбль, завдяки щирій праці п. інж. Степаняка, здобув таку популярність, що часто неспроможний виконати всі запрошення.

В співпраці з іншими організаціями члени осередку улаштували багато національних свят та розвагових імпрез, як «Маланка», «Спільна Просфора» та танцювальні вечірки для здобуття фінансів. З пропагандивних виступів відомі пікетування сумівців проти московських «кукурудзяників» та перед будинком Об'єднаних Націй.

З репрезентативної праці треба відмітити участь сумівців у стійці при Божому Гробі, на параді в День Лояльності, в програмі (танці) для американської студентської молоді Нью-йоркського та Бруклінського університетів.

Поодинокі члени та організовано провадили різні збірки, як: на «Визвольний Фонд», Оселю СУМА, літні табори ЮСУМ-у в Німеччині, «Шлях Перемоги», «Визвольний Шлях», на українських інвалідів і т. ін. До ЦК СУМ-у в минулому вислано на 140 фунтів одяжі та 49 фунтів харчів.

Спортова ділянка через брак відповідного приміщення ще не розвинена добре. Проте наш осередок, змагаючись з осередком СУМА в Пасейку в «стук-пук», вийшов переможцем, а подруга Оля Шевчук здобула перше місце в «стук-пук» серед нью-йоркських жінок. Найкращим спортом була для сумівців новонабута Оселя СУМА, яка лежить за 80 миль від Нью-Йорку, куди кожного тижня кілька авт сумівців їхали працювати в оселі і де наш осередок вклав, мабуть, найбільше праці.

Танцювальна група здобула два рази перше місце (4-ий Здвиг СУМА та Міжнародна Жіноча Виставка), а музичний ансамбль дістав друге місце на Здвизі СУМА. На бенкеті Об'єднаного Комітету Організації Нью-Йорку сумівка нашого осередку А. Дідик здобула друге місце при виборі королеви краси міста Нью-Йорку. Танцювальна група дістала перше місце на відкритті Жіночої Міжнародної Виставки в Нью-Йорку та друге — на 4-му Здвизі СУМА.

Однією з негативних сторінок нашої праці є брак відповідної домівки, що гальмує всякі спортові заняття та дозвілля ЮСУМА.

Друге, мабуть, найважливіше — це те, що з 146 членів усього якихось 40 активних, яким і належить подяка за корисну пророблену працю. Решта — це паперові члени, що, записавшись у ряди СУМА на початку свого приїзду до Америки і «наробившись уже забагато» для України, віддалися цілковито американській «зеленій» демократії, — вони обтяжують тільки осередок, бо за них до ГУ треба платити відсоток від вкладок та витратити гроші на всякі для них повідомлення.

Такий занепад громадської праці, на жаль, помітний у багатьох організаціях, що творилися під час приїзду нових емігрантів до Америки. Деякі молодечі та інші організації перестали існувати або числять своїх членів на пальцях. Треба цим людям з «солом'яним вогнем», а між ними і нашим «паперовим сумівцям», брати приклад з «старих емігрантів», що самі та їх діти говорять українською мовою, — тоді як багато нових «англіків з Коломиї» вже соромляться говорити своєю рідною мовою, не кажучи вже про їх дітей, бо вони вже «сітізени». Яку велику національну роботу провели ці «старі емігранти, видно хоч би з того, що організація «Провидіння» й УНС з кількадесятилітнім існуванням має 70 тисяч членів.

Отже, занепад відчувається і в СУМА, тому треба, не гаючи часу, знайти вихід з ситуації та думати про зміну. Однак стверджуємо з задоволенням, що «зміна росте» в Нью-Йорку. Треба висловити признання другові Сусеві за те, що подвоїв число юнацтва в 1954 році (66), так що вже в 1955 році друг Олійник не в стані був наставити виховників для понад 100 юних сумівців. Їх лави чимраз збільшуються, і виховний стан ЮСУМА в загальному є дуже добрий. Це заслуга керівника друга Олійника з своїм «штабом» виховників: подруга Юлія Сусь, друзі — М. Корнага, Т. Боднар та М. Данкевич і панство Юрченки. Особливо треба відзначити наполегливу працю референта ГУ друга Кобаси, що сам організував ланку старших юначок, які потім репрезентували не тільки сумівське ім'я, але й українське. На наш сором, старших юнаків є тільки 15. Хлоп'яча молодь, вихована вже тут, здебільшого підпаде під згубний вплив вулиці.

За 1955 рік відбулося 48 сходів ланок, на яких пророблено матеріали про виховання й дозвілля юного СУМА. Найкраще провели час юні сумівці в сумівському таборі, у своїй власній оселі.

Отже, над збереженням нашої молоді в українському організованому житті треба нам усім задуматися. СУМА — це єдина організація, що в обставинах великого міста, як Нью-Йорк, може протистояти розкладові та денационалізації молоді.

Музично-вокальний гурток при осередку СУМА в Нью-Йорку. Керівник інж. Р. Стефаняк.

П'ЯТИ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОСЕРЕДКУ СУМА В ГАРТФОРДІ

5-го лютого ц. р. в Гартфорді. в приміщенні Українського Клубу, відбулися Річні загальні збори осередку СУМА ім. ген. Тараса Чупринки. Завдяки присутності голови ГУ д. В. Омель-

тупаючої Управи звітували про свою пророблену працю. Управа доклала багато зусиль для активізації діяльності осередку. З звітів присутні довідалися (зокрема визначалися звіти секре-

Управа осередку СУМА в Гартфорді (США). В першому ряді сидять зліва направо: А. Симатчик, М. Кравець, пані М. Зачківська, В. Грунтовський, І. Данильченко, М. Козовик. В другому ряду стоять: О. Гладун, М. Грисяк, Г. Марич, Т. Мельник, А. Наконечний, С. Мокрицький, М. Федуняк, І. Заставський, Я. Гуменний, П. Колінський, М. Іванів.

ченка та вмілому веденню зборів д. Ф. Коршенюка збори мали діловий характер. Члени ус-

тари д. М. Кравця та скарбника д. А. Сематчиного), що в діловому році число членства, як су-

мівців, так і юних сумівців, збільшилося. Останніх нараховують 38. Головну увагу звернено на приєднання дівчорі до ЮСУМА. Та на перешкоді референтці й виховникам був брак приміщення для ЮСУМ-у. Всі зобов'язання супроти Головної Управи виконано, а на саму Оселю СУМА зібрано коло 1000 доларів, так що навіть присутній голова ГУ висловив признання осередковій. При осередковій зазначено також аматорський гурток. Та всі намічені пляни не можна було виконати через малу активність членства.

До нової Управи ввійшли майже всі члени попередньої Упра-

ви з деякими змінами функцій: попередній голова перебрав функцію заступника голови, а головою вибрано д. Василя Грунтового. Треба, однак, відмітити, що бувший голова д. П. Шагай багато доклав праці й енергії у минулому році.

Ведір виголосив опозначення, посилює працю осередку, а решта членства врешті збудиться зі сну і своєю активністю підтримає П.

Зміцнювати сумівські лави, приєднувати доріст, зменшити ряди бездіяльних сумівців, так званих німих глядачів з-поза тину.

Іванна Гілевич

АКАДЕМІЯ В ПАСЕЙКУ

Місцевий осередок СУМА ім. ген. хор. М. Тарнавського в Пасейку 11. 3. 56. улаштував академію на честь с. п. Генерального Секретаря УГВР, Провідника ОУН та Командира УПА ген. хор. Т. Чупринки.

Академію відкрив голова осередку д. Я. Петрик. З'ясувавши значення свята героїв взагалі та Командира Т. Чупринку зокрема, він прочитав «Звернення Воюючої України до Українського Народу на Еміграції». Пам'ять Провідника й Командира вшановано однохвилинною мовчанкою. Під час відкриття був внесений вінок ЮСУМА в одностроях та покладений перед погруддям Командира. Представник ГУ СУМА д. Кейс виголо-

сив реферат, в якому яскраво висвітлив постать Командира як політика, що зумів у тяжких умовах об'єднати в спільному фронті не лише українців, але й інші поневолені російсько-більшевицькою Москвою народи.

Після реферату відбулися виступи ЮСУМА: декламації, співи, а подр. І. Петрик прочитала уривок з книжки «Зимою в бункрі» (С. Хрін) «І вони часом присянуться». П. інж. Б. Чайківський своїм спомином «Моя остання зустріч з Командиром» привернув до себе загальну увагу присутніх, і кожний полинув думками туди, на рідні землі, де український народ продовжує тяжку боротьбу за свою самостійність.

Присутній

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОСЕРЕДКУ СУМА В ПАСЕЙКУ

1-лютого 1956 року в приміщенні Українського Народного Дому відбулися 6-ті Загальні збори осередку СУМА ім. ген. хор. М. Тарнавського. І. Яремко привітав гостей і відкрив збори,

потім обрано президію зборів: Я. Петрик — голова, А. Хитрак та І. Яремко — секретарі. Після вибору комісії мати, мандатної та резолюційної, представник ГУ СУМА д. Ведрій виголосив до-

повідь а тему: «Українська проблематика в світлі міжнародніх подій».

По звітах уступаючої Управи та Контрольної комісії відбулася жива дискусія членства, зацікавленого роботою осередку, навколо питання про виховання наймолодших у душі патріотизму й любови до Бога й Батьківщини, в чому дискусанти висловлювали однодушні думки.

До складу нової Управи ввійшли: Я. Петрик — голова, М. Брездень, М. Третяк, М. Яремко, В. Ший, М. Качала, Б. Метія-

шек, М. Драйчук. Кандидати: А. Хитрак, Ю. Починюк, Л. П'ятничка, Т. Шерех. ЮСУМА: І. Петрик — реф., І. Яремко та П. Шарий — члени. Контрольна комісія: В. Сенишин — голова, Я. Познаківський, М. Вітик — члени. Згідно з постановами Пленуму СУМА, новообраній Управі доручено реалізувати важливі ухвали.

На закінчення новообраний голова осередку д. Я. Петрик закликав все членство ще до більшої, наполегливішої праці для добра й волі нашої поневоленої Батьківщини. **Присутній**

ЗВІТ ОСЕРЕДКУ СУМА В БОФФАЛО

4-го березня 1956 року в приміщенні власного репрезентативного будинку Українського Дому «Дніпро», в святково прибраній домівці осередку, відбулися 6-ті Річні загальні збори осередку СУМА ім. Лесі Українки в Боффало.

Відкривши збори, голова осередку А. Гайдар передав слово другові Б. Морозові, який виголосив святкову промову на честь світлої пам'яті Командира УПА.

Загальними зборами керувала Президія в складі голови — М. Палчана, секретаря — І. Войчака, члена — В. Глухого. Окремі референти звітували про свою працю. Осередок нараховує 128 дійсних членів (з них 106 сумівців та 20 сумівок) та 51 членів ЮСУМА (з них 24 юних сумівок та 27 юних сумівців).

Одним з найбільших досягнень сумівської громади нашого міста було відновлення та приведення до порядку Українського Дому «Дніпро», співвласниками якого є місцевий осередок СУМА та 22-ий відділ ООЧСУ. Балянс роботи в цій ділянці —

15 тисяч годин добровільної праці на протязі 4-х місяців.

Другий найбільший успіх — це переведення збірки на різдвяний дар юним сумівцям в Європі. Збірку, що проходила під кличем «Сувець—сумівцеві», провадила українська радіо-програма Василя Шарвана в тісній співпраці з нашим осередком та в порозумінні з Крайовим Комітетом СУМ-у в Канаді. В наслідок чого зібрано 2.400 долари.

При осередку діяли такі гуртки самодіяльності: мішаний, чоловічий та жіночий хори, духовва та джазова оркестри, жіночий вокальний квартет, танцювальна група й драматичний гурток.

Дуже вдалими виступами назовні були зразковий похід під час паради в День Лояльності, за що організатори його нагородили наш осередок золотою грамотою, та виступ танцювальної групи на Міжнароднім фестивалі, під час якого прапор советської України замінено нашим національним прапором.

Гуртки сумівської самодіяль-

ности брали участь у всіх національних святах та імпрезах.

В осередку виходить стінгазета «Наш Шлях» та стінні фото-репортажі «Наше Життя». З нагоди ювілею видано одноднівку «5 років СУМА в Боффало» тиражем 300 примірників. Осередок має власну бібліотеку, яка нараховує 300 книжок.

Відділ ЮСУМА «Батурич» під керівництвом його референта Б. Гірка і цього року вписав у свою книгу чимало успіхів. Тут слід відмітити виступи Юного СУМА в шпиталі військових ветеранів та в Інтернаціональному інституті. Для юних сумівців нашого осередку організовано й переведено над озером Онтаріо в Канаді літній табір, який тривав три тижні.

Після звітів та довгої дискусії приступили до обрання нових керівних органів осередку. Проф. Петра Чуйка, якому наш осередок завдячує не одну світ-

лу сторінку своєї історії, Загальні збори вибрали Почесним Членом осередку.

До складу нової Управи ввійшли: голова — А. Гайдар, заступник голови й культурно-освітній референт — М. Палцан, організаційний референт — І. Дроздовський, секретар — П. Бутрин, фінансовий референт — П. Білецький, скарбник — Д. Крупа, господар — П. Потоцький, спортовий реф. — І. Гузар, референт зовнішніх зв'язків — П. Процик, референт преси й інформації — І. Чмола, референт ЮСУМА — Б. Гірка, референт суспільної опіки — І. Горбатчук, бібліотекар — М. Кладовий, жіноча референтка — Л. Гайдар. Очолили Контрольну Комісію — О. Була, Товариський Суд — мгр. М. Морозевич, Виховну Раду ЮСУМА — проф. Саган.

Загальні збори закінчилися відспіванням спільної молитви «Боже, вислухай благання».

Члени драмгуртка (зліва направо): П. Перцак, М. Палцан, Д. Крих (режисер), Катерина Мороз, Христя Саган, Т. Чмола, п-ні Олена Левицька, А. Гайдар (голова ос. СУМА), М. Борачок, М. Пічкас.

«НАТАЛКА ПОЛТАВКА» В БОФФАЛО

В неділю 25-го березня ц. р. драматичний гурток осередку СУМА ім. Лесі Україки в Боффало під мистецьким керівництвом довголітнього актора українських сцен режисера Дмитра Криха поставив народну оперету І. Котляревського «Наталка-Полтавка». Фортепіяновий супровід належав пані Олені Левицькій, а про мистецьке оформлення сцени подбав місцевий мистець п. Маріян Борачок. Цей драмгурток, що має вже за собою п'ять років праці, поставив був ще такі п'єси: «Суґа» І. Тобілевича та «Ой не ходи, Грицю» М. Старицького.

Ролі з «Наталки-Полтавки» виконали такі актори: Наталка

— Христя Саган, Терпелиха — Катерина Мороз, Петро — Тарас мола, Виборний — Дмитро Крих, Возний — Петро Перцак, Микола — Микола Пінкас. Всі вони добре опрацювали свої ролі, і на кожнім з них видно працю досвідченого режисера. Особливу увагу звернула на себе гра режисера Дмитра Криха та панни Христі Саган, якій віщуємо велике майбутнє не тільки на українській, але й на світових сценах. Вистава пройшла з великим успіхом, зробивши гарне враження на глядачів, що заповнили велику залу Українського Дому «Дніпро».

І. Ч.

ОСЕРЕДОК СУМ-У ІМ. ГЕН. Т. ЧУПРИНКИ В ТОРОНТІ

Так склалось, що велика частина української молоді, яка виїхала за море, опинилася в привітному місті Торонті, яке лежить над озером Онтаріо, де в літню пору тисячі мешканців міста знаходять розвагу й відпочинок для себе.

Швидко новоприбулі молоді люди подбали про організацію молоді, щоб, згідно з постановою воюючої України, продовжувати працю над самовихованням та вихованням підростаючого молодого покоління. Гурток ініціаторів скликав ширші сходи, на яких засновано осередок Спілки Української Молоді, що існує досі та має за собою кілька літ праці, яка є немалою цеглинкою в українську національну скарбницю. Муравлина праця поодиноких осіб, які, напевно, з великою посвятою й жертвністю весь вільний від праці на хліб насушний час і все, що було в їхній силі й змозі, віддали громадській праці, не пішла марно. Одним із найбільших досягнень торонтського осередку є зріст ЮСУМ-у, що є радістю й утіхою старшого членства. ЮСУМ, крім своєї виховної програми, має свій хор, балет і драмгурток.

Виховна праця для старших сумівців в сучасну пору йде шляхом лекцій українознавства, головним рушієм яких є п. ред. Б. Стебельський та п. п. д-р П. Шкурат, проф. Зелевський та о. Я. Бенеш, капелян СУМ-у. При осередку створено самодіяльні гуртки, які активно працюють. Чоловічий хор «Прометей» нашого осередку, під проводом диригента проф. Л. Туркевича, стоїть на високому рівні і на сценах найбільших заль Торонта й околиць гідно репрезентує українську пісню. Останнім часом заплановано поїздку по провінції Онтаріо й Америки. Крім того, йде підготовка до симфонічного концерту з участю симфонічної оркестри міста Торонта.

Праця в закупленій оселі «Веселка» йде вперед. Минулого року побудовано три палатки для ЮСУМ-у, запроєктовано збудувати взірцеву кухню для обслуги 200 дітей, а для старших — окремий буфет та привести до взірцевого порядку став і спортову площу. Власником цієї оселі є 9 навколишніх осередків, які вибрали з-поміж себе Раду оселі та Комітет для розбудови оселі. Головою Комітету обрано д-ра Б. Пасічника.

75 членів передплачують сумівський журнал «Авангард», а меткий референт преси при кожній нагоді старасться розповсюдити якнайбільше сумівської літератури.

Значна частина членів під проводом голови осередку, мов гранітну скелю, поборюють перешкоди, щоб виконати заплановані завдання. Але в нас, на жаль, як і скрізь, є одиниці, яким матеріалістична мряка затьмарила очі й приглушила вуха, однак ми віримо, що й вони з часом витверезяться і повернуться до своїх колишніх рядів для спільної праці для добра українського народу.

П. Х.

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТOK «СОКІЛ» В ТОРОНТІ

Крім інших самодіяльних гуртків, є при нашому осередку драматичний гурток «Сокіл». Бажання друзів і подруг грати на сцені поривас їх не тільки до активної праці на полі українського мистецтва, але й запалює

їх до жвавої діяльності осередку й СУМ-у взагалі. Члени нашого драмгуртка вповні вив'язалися з свого завдання як перед своїми друзями, так і перед українською громадою м. Торонта.

Фрагмент із 5-ої дії «В штабі УПА»

Коли б підрахувати всі поставлені на сцені нашим драмгуртком драми, п'єси, комедії за сім років свого існування, то тільки тоді можна б належно оцінити цю сумівську працю на користь України.

Було б кривою не згадати сьогодні працю наших активних сумівців, друзів і подруг, та симпатиків СУМ-у, які виявили стільки активності й дисциплінованості не тільки в гуртку, але й у всіх ділянках осередка.

Великий успіх нашого драмгуртка цього сезону мала драма на 5 дій І. Малиничка «В штабі УПА», яку поставлено вже два рази в Торонті й три рази на провінції та заплановано ще зіграти її три рази. В постановці брали участь майже всі вищезгадані актори. Режисером був

друг І. Гонтар, пісні виконав чоловічий хор «Прометей» при осередку під керівництвом диригента проф. Л. Туркевича, декорації — Е. Теліжина.

Віriamo, що сумівські актори будуть і в майбутньому показувати життя й боротьбу українського народу своїм найменшим друзям і подругам — юним сумівцям — в першу чергу, а також усім тим, що про цю боротьбу забули чи забувають.

Нехай уривок з вірша Марка Босслава стане поштовхом до дальшої праці нашим акторам і всьому членству нашого осередку.

**Вставайте! Чуєте? Вставайте!
Ходім і мертві і живі!
Беріть мечі! Котіть гармати,
Йде суд — кривавий буревій!**

І. Дудись

Драмгурток «Сокіл» при осередку ім. ген. Т. Чупринки в Торонті в драмі І. Малиничка «В штабі УПА»

П'ЯТИЛІТТЯ ОСЕРЕДКУ СУМ-У В ВЕЛЛАНД

17-18 березня 1956 р. осередок СУМ-у ім. полк. С. Коновальця в Велланд відсвяткував свій ювілей з нагоди свого п'ятиліття.

В неділю, 18 березня, о 10 год. вранці, ювілейне свято розпочалося співаючою Службою Божою, яку відправив о. Шавел з парафії Торонта в супроводі місцевого церковного хору.

Після цього в дуже приємній атмосфері всіх присутніх відбувся спільний обід, що його організували члени місцевого осередку СУМ-у й члени церковної парафії. За такий великий вклад праці належить особлива подяка жінкам церковної парафії.

Мистецька програма почалася о 3-ій годині пополудні вступним словом отця пароха Сірого, який згадав і про 500 українських жінок, що загинули під московськими танками в концтаборі. Українська громада вшанувала їх смерть однохвилинною

мовчанкою.

Потім були доповіді від представника КК СУМ-у др. І. Дидуса, тепла й щира промова о. Шавля, привіти від осередку СУМ-у Торонта — Д. Антонова, осередку СУМА Боффало (писемний), від відділу ЛВУ Ніагара Фавс — п. Т. Масюк, від УНО Велланд — п. О. Курчак, від православної громади Велланд — п. Г. Сокіл.

В художніх виступах брали участь ЮСУМ з Велланд, балетний гурток СУМ-у з Боффало під управою д. Ю. Гудимяка, балетний гурток СУМ-у з Ст. Катеринс під управою д. І. Федоришина. За музику до танців був відповідальний д. М. Телюк з Боффало. Крім того, д. Шпурко відчитав звіт з діяльності праці місцевого осередку СУМ-у за 5 років свого існування.

Святковий ювілей закінчився відспіванням українського гімну. Сумівці осередку й уся гро-

Юний СУМ в Нортгамі, Австралія. Зправа — голова осередку СУМ-у д. Гуменюк, а зліва керівник балетної групи д. І. Сокіл.

Відома балетна група при осередку СУМ-у в Мельборні (Австралія) під мистецьким керівництвом Я. Бульки. За короткий час свого існування відбулось 100 виступів, з того — 80 для чужинців.

КУРСИ КЕРІВНИКІВ ЗОВНІШНЬОЇ РОБОТИ

Спілка Української Молоді Америки вже має за собою добрі наслідки зі своєї роботи на зовнішньо-українському відтинку. Практика показала, що до голосу молоді прислухається американський політичний світ і в багатьох випадках з ним поважно рахується. Ясно, що таких наслідків можна очікувати лише тоді, коли цю роботу провадитимуть добре підготовані до цього люди, обізнані з українськими визвольними проблемами і зорієнтовані в сучасних міжнародних подіях, а головню в мос-

ковській політиці.

З метою поглиблення цих знань та усталення плянів зовнішньої роботи в СУМА на 1956 рік Відділ Зовнішніх Зв'язків Головної Управи влаштовує у місяці березні кількадеенний курс для керівників зовнішньо-політичної роботи при Осередках СУМА. З політичних проблем курсанти мають прослухати цілий ряд лекцій на теми української визвольної політики, внутрішньої політики, ідеології та практичного ведення зовнішньої роботи.

Різно:

МАГАТМА ГАНДІ І ЙОГО ДРУЖИНА

Хто читав колинебудь життєпис Магатми Ганді, той, напевно, зустрівся з іменем Кастур Бай — дружини індійського борця за волю. Кастур Бай була в житті Ганді тим, чим є для нас сонце й повітря. Найшов він її раз заховану між величезними лопухами, побиту і закривавлену. Було це 15-ти річне прегарне дівча, яке видалось йому таке перестрашене, що з переляку втратило мову. Найшов її далеко за людською оселею і коли хотів забрати її зі собою, дівчина впала йому до ніг і, цілючи їх, просила, щоб він не брав туди, бо там же її смерть.

Виявилось, що вона була п'ятою жінкою досить заможного дрібно-го купця. Жила з чоловіком вже два роки, але Бог не благословив їх дітьми. Перший рік купець, захоплений красою молодої жінки, не звертав на це уваги, але коли минув другий рік, інші жінки купця почали підмовляти чоловіка проти неї, мовляв, на ній висить якесь прокляття, що може перейти на весь дім. З того часу купець частенько побивав свою п'яту жінку, наганяючи її до всіляких ворожбитів, щоб зняли прокляття. Але все це не помагало, і купець вирішив вбити її, щоб обминути нещастя в родині. І був би напевно вбив, коли б Кастур Бай не сипнула йому жменю піску в очі і, використавши хвиливу неміч чоловіка, не втекла. Магатма рішив купити дівчину в купця, але той домагався такої суми, яку він не був в силі заплатити. Ганді старався правною дорогою забрати дівчину від садиста, але був це час, коли в індійському суді панував хаос, закони не були виправлені, і судді рішили залишити справу обом зацікавленим. Ганді пропонував змагання на лкті (відомі в Індії), але купець, видно, почувачи себе слабшим, відкинув пропозицію. Тоді купець запропонував Ганді 15-ти денну голодівку, і Ганді згодився. Але купець, видно, мав нечесні заміри і наказав відчинити кімнату голодуючого щойно після 19-ти днів, сподіваючись знайти його мертвим. Тим часом Ганді жив і виграв собі жінку. Та ледве хто знає, що першу свою голодівку Ганді відбув за жінку.

Кастур Бай була для Магатми надзвичайною жінкою, приятелькою і звеличницею його ідей. Він навчив її писати й читати індійською й англійською мовами. Вона особливо інтелігентна і швидко орієнтувалася. Вона захоплювала своїми промовами індійських жінок-невільниць. А вже найкращою провідницею його ідей була саме Кастур Бай, що зуміла скоріше переконати масу про потребу боротьби за волю, як сам Ганді. Багато разів арештована, вона змогла в тюрмі зробити велику пропаганду Ганді і його ідеям, так що влада залишила її вкінці в спокої, кажучи, що вона більше небезпечна в тюрмі, як на волі.

Але одного дня смерть скосила повне труду й діяльності її життя. Кажуть, що Ганді плакав безупинно три дні гіркими сльозами і, як опісля він сам сказав, плакав тільки раз в житті. І зі смертю Кастур Бай погасла життєва снага великого індійця і примеркла теж його блискуча зірка успіхів.

Л. Т.

ПРАВИЛА ПРОТИ СТАРІННЯ

600 фахівців з хороб старости 44 країн зустрілися на конференції в Лондоні, щоб висловитися про наслідки досліджень у їхній галузі — геронтології. Геронтологія — це наука, що вивчає причини передчасного старіння й передумови того, як, не зважаючи на старий вік, зберегти тіло здоровим і дух свіжим.

Вона хоче цим не тільки здійснити казку про «вічну молодість», її експерти хочуть дбати про те, щоб особи, врятовані в цей спосіб, дістали також відповідне становище, де вони могли б вповні використати свій досвід, не загороджуючи дороги молоді, яка сліпиться-йде за ними. Або як висловився один з учених: «Ця проблема означає для нас не: «Що ми можемо зробити для наших старих?» Питання це скоріш означає: «Що вони можуть зробити для нас?» Наслідки лондонської конференції можна резюмувати в таких правилах науки, як бути старим віком, а проте, залишатися молодим:

1. Майте дітей за молодих років! Статистика показує, що люди живуть довше, якщо вони народилися від молодої матері. Звідси випливає заповідь: хто хоче дати своїм дітям надію на довге життя, той нехай одружується молодим і дістає дітей рано. Ця порада стосується тільки жіночої молоді. Вік батька, згідно з дотеперішнім досвідом, не відіграє ніякої ролі.

2. Не переїдайтеся! Нездорово їсти замало. Та ще небезпечною є пристрасть забагато їсти. Зауважено, що люди, які замало їдуть забагато їли, порівняно рано вмирали.

3. Приймайте волячий серум*!) Мілянський професор А. Фраскіні дає своїм пацієнтам серум, що, як він твердить, перешкоджає передчасному старінню. Старші люди втрачають свій старечий вигляд і молодшають фізично й духово. Професор Фраскіні підкреслює, що тут справа йде не про засіб відмолоджування, а про впорскування, яке підтримує радість життя.

4. Не переставайте цікавитися життям! Нема причини для того, щоб люди, стрічаючись, не займалися поточними питаннями щоденного життя. Хто має цікавість і радіє завтрішньому дневі, той дістає в собі силу залишатися молодим.

5. Не стороніться праці! Так само важливим ліком є вміння забезпечити собі працю, з якої не звільнять за віком. Тому лікарі рекомендують діяльність, що її люди виконують спочатку як улюблене заняття, а потім — як головну роботу. У книжці, що появляється тепер в Англії під заголовком: «Відійди і радій при цьому», подаються пропозиції для людей, які старіють, взятися до такого роду професій.

6. Робіть і вивчайте нові речі! Розворуштеся, не сидіть без діла, як звичайно сидять старі у своєму кріслі на колесах. Хто продовжує зберігати і надалі свій дух свіжим, той залишиться молодим. Не клячайте самі рахунків з життям, а спробуйте зайнятися речами, що про них раніш не турбувалися.

7. Зберігайте силу своїх м'язів! Багато лікарів є тієї думки, що також старі люди мусять уживати всіх засобів, щоб зберегти свої фізичні сили. Вони не повинні ухилятися від фізичного напруження, якщо взагалі вони почувають себе здоровими.

8. Мешкайте у великому місті! Досліди принесли несподівані наслідки, а саме, що люди живуть довше не в сільському відлюдді, а в метушні великого міста, яка нібито розладнує нерви. Зворушення й ритм тримають у бадьорому стані навіть людей, які старіють.

9. Також захворювання має свій добрий бік. Старі люди не повинні зараз же втрачати надію й думати про найгірше, коли вони заслабнуть. Ніде не сказано, що захворювання тягне за собою тільки погані наслідки. Навпаки, дуже можливо, що завдяки цьому потрясінню збуджується сила спротиву тіла і в такий спосіб життя продовжується.

10. **Зосереджуйте вашу волю на меті — залишитися живими!** Лікарі твердять, що вони можуть досягти кращих успіхів у старіших людей, якщо їхні пацієнти бажають залишитися живими. Часто це залежить від того, чи вони цього дійсно хочуть.

11. **Не вирайте тому, що ваш лікар так собі виражував!** Старі люди не повинні зрікатися волі до життя навіть тоді, коли вони, на основі поведження їхнього оточення й лікаря, встановлюють, що за ними признають небагато часу на цій землі. Старіння не є хворобою, що веде до смерті. Медицина на сьогодні ще нічого не знає про справжні причини. Тому кожний лікар може помилятися.

12. **Будьте молоді серцем!** Досі світ не розумів, коли стара людина мала симпатії, як молодий чоловік, та набувала нових друзів і зберігала свою здібність захоплюватися. Найактивніший засіб модерної медицини: не придушуйте своїх сердечних потягнень і свого темпераменту. Ви — остільки старі, оскільки молодим є ваше серце!

13. **Шлюб є найкращою гарантією довгого життя.** Люди, що мають щасливе подружнє життя, живуть довше, ніж неодружені. Є багато столітніх, які по смерті свого першого або другого партнера одружувалися втретє й почувають себе щасливими.

14. **Майте щастя!** Старі люди відчувають невдачу особливо тяжко. Тому важливим є краще вдовольнятися виконанням простіших обов'язків, якщо вони задовольняють і приносять упевненість у тому, що людина робить себе корисною.

*) Серум (латинське слово) — рідина частина крові, сироватка.

ОГОЛОШЕННЯ

Українська ювелірна крамниця «Мета» в Нью-Йорку, власником якої є В. Ковалів, з нагоди 30-ліття СУМ-у випустила годинника з емблемою СУМ-у на цифербляті, під якою є напис «30 років СУМ-у». Годинники двох розмірів для жінок і чоловіків на 17 каменів, з нержавіючої сталі, водонепроникальні, антимагнетичні коштують з податком біля 20.00\$. Для суміvcів і сумівок ці годинники є дорогою пам'яткою.

В. Ковалів пожертвував на Оселю СУМА 40.00\$ та на СУМ Фільм 50.00\$.

Адреса крамниці: 201, East 14-th Street, New York 3, N.Y. U.S.A.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «АВАНГАРДУ»

ФРАНЦІЯ

Збіркова листа ч. 200 у Везін-Шалет. Склали: 300 фр.: Слівінський Степан; 200 фр.: Оліяр Микола; по 100 фр.: Марчук Григорій, Баран Степан, Кордінка Микола, Смерека Григорій.

АНГЛІЯ

Збірщик І. Бордяк, Смальстовн. Склали: 6 ш.: А. Чуревич; по 5 ш.: І. Бордак, Т. Коритник, М. Гуменюк, В. Сверида; по 4 ш.: І. Тригук, П. Смерека; 3 ш.: М. Лукаш; по 2/6 ш.: М. Андріїв, В. Забояк, І. Гладюк, М. Чучман, В. Хомяк, І. Кушнір, Я. Томин, І. Данилишин, В. Чорний, А. Гуцман, В. Якимів, В. Ганкевич, С. Стрілець; по 2 ш.: І. Бордун, В. Іванців, А. Ковцун, І. Бозюк, Т. Іванів, І. Тофан, В. Сорока, С. Семчишин, В. Сатур І. Сухар І. Шевчук, В. Кулинич.

Осередок СУМ-у в Пітерборо. Збірщик Я. Хам. Склали: 5 ш.: І. Костів; по 3 ш.: Я. Хам, О. Понар; по 2/6 ш.: П. Шмінковський, А. Калиній, Я. Журавчак, І. Семіон; по 2 ш.: Я. Шлапак, Олексевич; 1/6 ш.: М. Ратушний.

Збірщик М. Ферко, Галяшіелс. Склали: 2 ш.: В. Гудак; по 1 ш.: М. Ферко, В. Луцака, М. Назар, П. Майдан, М. Зорик, П. Зембаль, В. Семенишин, В. Юшка, І. Додик, Г. Старчак, П. Воляр, Ф. Брус, М. Хробак, М. Бера, М. Ридош, Г. Мегуцький, В. Чубатий, А. Тимко, І. Остапюк; 6 п.: В. Смалько.

В. Дем'янюк, Т. Цсплий, Г. Мудрик, Д. Думський; по 2 ш.: Д. Гула, Збірщик Д. Думський, Сельби. Склали: по 2/6 ш.: Ф. Лобський, М. Гошовський; 1 ш.: С. Нагурський.

Збірщик О. Боднар, Лестер. Склали: 5 ш.: О. Боднар; по 2/6 ш.: В. Кукіль, М. Куфлинський, І. Рубель; по 2 ш.: М. П'ятничко, А. Шологін, М. Романів, В. Янишівський, Ю. Чубатий; 1 ш.: В. Липинський.

Збірщик Б. Луців, Лінкольн. Склали: 3 ш.: І. Липний; по 2/6 ш.: І. Шлюсаренко, С. Колодій, С. Гуменний, Д. Мельниченко, М. Ключинський, М. Фітель, І. Паламар; по 2 ш.: Б. Луців, В. Кріслатий, Г. Мельник, М. Палащук, І. Дудчак, М. Камлаба, Д. Гнатюк, П. Масний, О. Осадца, М. Лупак, П. Торжанський, В. Перфецький; по 1 ш.: М. Паньків, О. Кобра, О. Гіряк, М. Павлюк, М. Бабух, Е. Швець, М. Кудла.

Збірщик Д. Пукалець, Іртлінгбор. Склали: 10 ш.: Князевич; по 2/6 ш.: О. Рибак, Н. Комарницький, О. Цвях, І. Глушко, І. Ленців, М. Мельник, Д. Пукалець; по 2 ш.: С. Горкін, Г. Чернопиский, В. Алексевич, М. Феник, В. Сухін, В. Баргий, І. Прокопюк; 1 ш.: С. Ришкович.

Збірщик В. Мартинюк, Гльостер. Склали: 5 ш.: А. Коваль; 3 ш.: М. Співак; по 2/6 ш.: В. Сороччак, В. Йосипачук, М. Дмитренко, М. Пришляк, В. Васильків, Г. Сіржо, Г. Боровий, В. Білоус, В. Гладун, В. Мартинюк; по 2 ш.: М. Кінаш, В. Вуїв, С. Павлюк, Й. Фінів, Ю. Василик, І. Романовський, В. Мухедик, Й. Микулич, М.: Ліак, І. Гарматюк, Ю. Куриляк, І. Сопків, А. Наліпа, В. Стринапок, М. Гуменюк, В. Заремба; по 1 ш.: Й. Крупа, С. Лесів, М. Олійник.

Збірщик Івасівка, Кліфтон. Склали: по 5 ш.: М. Івасівка, П. Когулька.

Збірщик В. Наконечний, Горн Міль. Склали: по 2 ш.: В. Хміль, В. Наконечний, по 1 ш.: О. Харків, Красножон, В. Іващук, Д. Наконечний, К. Процик, М. Маслій.

Збірщик М. Шрам, Дідкот. Склали: по 2/6 ш.: М. Шрам, С. Тур, М. Навроцький, І. Перевізник, П. Грималюк, І. Орфенюк, М. Г.; по 2 ш.: К. М., Т. Дрогомирецький, С. Пахолок, М. Сидорак, М. Пудоців; по 1 ш.: В. Нахим, І. Яцишин, В. Причак.

Збірщики: П. Герман і М. Берегула, Кембрідж. Склали: по 10 ш.: П. Герман, А. Сокольський; 4 ш.: Клим; по 3 ш.: Бакулінський, М. Качмарчук, В. Регуш; 2/6 ш.: О. Новосад; 1/6 ш.: В. Червак.

Берегуля; по 2 ш.: Кановий, М. Боднар, Николишин, Матвіїшин, Збірщик М. Стасюк, Лідс. Склали: 3 ш.: М. Стасюк; 2/6 ш.: А. Січак; по 2 ш.: І. Стецко, Т. Воронюк, С. Медвідь, Й. Зарічняк, М. Міськів, І. Восяншин, М. Блакитний; 1/6 ш.: В. Чиж; по 1 ш.: М. Марко М. Гера, С. Луців, Д. Козак.

Збірщики: П. Папроцький і В. Зварич, Редінг. Склали: 10 ш.: М. Ляшок, 8 ш. П. Папроцький, по 5 ш.: Т. Гибала, В. Зварич, Г. Малик, Г. Д., Ю. Януш, О. Волошин, П. Шлапак, С. Петричкович; по 3 ш.: Г. Курило, Ф. Пелех, С. Нич; 2 ш. 9 п.: В. Кифор; по 2/6 ш.: Ю. Пігарчук, Ф. Надвірний, О. Садницький, І. Соболюк, М. Кривинь, М. Пасічник, І. Пасічник, Ф. Кузишин, Л. Плетінка, С. Гуменюк, С. Богатерчук, М. Волошук; по 2 ш.: П. Дмитрів, М. Олійник, М. Обаш, М. Шнайдер, М. Курдяка, М. Чорний, Я. Панас, М. Кудрик, Л. Рись; 1/6 ш.: В. Слободян; 1 ш.: І. Луценко.

Я. Куриба, Айлесбері — 1 фунт.

Збірщик М. Аннюк, Бранфорд. Склали: 10 ш.: М. Аннюк; 7 ш. 6 п.: Д. Дудка; по 5 ш.: Д. Василик, О. Журак, В. Голиш, Ф. Скрипочка, П. Фучко, М. Данилко, В. Буняк, С. Мандзій; по 4 ш.: П. Дзвінник, В. Капустинський, В. Охрін, П. Гуляк, М. Панас; по 3 ш.: П. Василик, А. Скалоцький, І. Головка, Г. Керничний; по 2/6 ш.: П. Татарин, Г. Головчак, М. Подорожний, М. Воробець, Т. Олесків, Катерина Луцишин; по 2 ш.: М. Попович, І. Яцик, В. Гаврилюк, І. Богущ, П. Машталір; 1/6 ш.: Д. Гаргай; по 1 ш.: М. Івасів, В. Кобилюх, М. Петруняк, М. Федоришин.

На весіллі п-ва М. Р. Зубач в Руджелей з ініціативи д. І. Бутинського, жертували: по 1 ф.: В. Кріль, А. Коппи (англієць); по 10 ш.: І. Ляц, І. Послушний, М. Бас, М. Вук, П. Міланець, А. Сіріанні (італієць); 5 ш.: М. Зубач; по 2 ш.: І. Бутинський, І. П. Збірку провів д. І. Ляц.

Збіркова листа ч. -17, збірщик П. Кіт: 5/6 ш.: П. Кіт; по 5 ш.: А. Павлишин, О. Безкорований, І. Сорич, В. Дилак; по 2/6 ш.: М. Зарицький, Т. Максимів, П. Івашків, І. Верхола, В. Легкий, О. Душа, В. Федущин, С. Гук, М. Романишин, Е. Іванісік, М. Гутник, Рафилюк, Г. Данилевич, Г. Зів, Г. Шкатуляк, М. Басук, І. Данилюк, Д. Орішко, О. Германович, В. Волошин, П. Антошків, В. Стасів, І. Стефуришин, В. Трачук, М. Захарчук, О. Хохолок, П. Гнип, М. Федчишин; по 2 ш.: Ф. Стасів, Г. Підгасцький, О. Пагнуок, М. Кріслатий, М. Бережанський, О. Вичковський, М. Зеленюк, В. Шеранчук, Г. Чеканський, В. Дем'янчук, М. Костів, М. Береговий, І. Іванцюра, Ф. Нізинський.

Збіркова листа ч. 394, збірщик М. Мельничук: по 1 ф.: В. Федак, В. Ванчарський, Л. Демчук; 1:2:6 ф.: В. Тимінський; по 10 ш.: І. Максимів, О. Березинський, М. Мельничук; по 5 ш.: Г. Семенчук, М. Демус, І. Фіялкович, Й. Красій, М. Стухлий, В. Гінда; по 2/6 ш.: Софія Ярчак, В. Луценко, С. Фещук, І. Депутат, В. Сметанок, М. Гриньків, М. Костюк, І. Лещинин, С. Скалецький, Я. Масляк, Я. Білінський, Я. Дунець, Данивко, М. Лесів, С. Рибак, С. Велюх, В. Скочипець, Г. Хемич, Г. Собецький, І. Гуцуляк, М. Яворівський, О. Дзидзян; по 2 ш.: Ф. Танасійчук, Я. Михайлишин, В. Калітун, М. Пігуляк, Р. Дзундза, Й. Микидай, С. Меуш, П. Дюк, Г. Максимів, І. Лучків, П. Гаврилів, В. Остапчук, І. Космірак, Тимків, Д. Данчук, П. Сович, С. Сенів, Ю. Слободян, Я. Дмитрів, М. Меленів, П. Куницький, В. Калин, М. Мілан, І. Кузевич, О. Штундер, М. Кундаревич; по 1/6 ш.: І. Космірак; 1 ш.: М. Ровіцький.

Збіркова листа ч. 166. 3 ш. — Р. Вашко.

Збіркова листа ч. 121, збірщик І. Кулик: 5 ш.: Д. Шутак; по 3 ш.: М. Марків, Т. Сем'янів; по 2/6 ш.: І. Нигела, Г. Смик, В. Легкий, І. Кулик, В. Клокович, Я. Вельмега, Н. Ливийський; по 2 ш.: М. Ярема, І. Лихолат, П. Тимчин, І. Середа, Т. Гундертайло, В. Прокопів, І. Круць, М. Гева, П. Максимюк, С. Банак.

Зібрав А. Пасічник: 4 ш.: М. Сташко; 5 ш.: Ю. Ручка; по 2/6 ш.: С. Макогін, В. Шур; по 2 ш.: Шкорупа, С. Веседець, Г. Люти, Коцун, Андрусів, В. Прищ, С. Стасишин; 1 ш.: П. Хацевич.

Збіркова листа ч. 122, збірщик М. Савків: по 2/6 ш.: М. Савків, С. Влашин, В. Федорів, О. Ткачук, А. Ониськів, С. Галай, Р. Романний, М. Мула, О. Мікігій; по 2 ш.: В. Слободян, В. Гайдуцький, В. Погребний, Я. Гузан, Я. Венгер, М. Шемрей, В. Дуліба, І. Мокляк, П. Пелих, М. Кравець; 1/3 ш.: М. Саранчук; по 1 ш.: В. Вільницький, О. Мошкун.

Збіркова листа ч. 161, збірщик В. Держипільський: по 5 ш.: В. Держипільський, Р. Олещук, Я. Ляшук; 3 ш.: Залуцький; по 2/6 ш.: Б. Животко, Й. Гльоза, П. Соловій, І. Шмагай, С. Булка, М. Кобаренко.

Збіркова листа ч. 388, збірщик С. Луцак: 5 ш.: О. Гандзій; по 2/6 ш.: С. Луцак, М. Антемес, С. Валюк, С. Вуржан, С. Брех, Я. Синчишин, М. Заставний, М. Панос, І. Черниш, І. Антемис, І. Качан, С. Савченко, С. Паращак, Д. Черниш.

Збіркова листа ч. 366, збірщик П. Коржанівський: по 2/6 ш.: П. Коржанівський, Д. Воднарук, В. Матичак, П. Карпенець, І. Сведух, І. Зайчук, М. Березовий, В. Мотичак.

Збіркова листа ч. 391, збірщик О. Варнасюк: по 2 ш.: Н. Гаврилик, О. Варнасюк, В. Кудрик, В. Кобевка; 1/6 ш.: Тимошук; по 1 ш.: Й. Поришин, А. Сухлен, М. Слюсарчук, Ю. Петришин.

Збіркова листа ч. 163, збірщик С. Мелешко: 4 ш.: С. Полоз'як; по 3 ш.: С. Мелешко, І. Грицик; по 2/6 ш.: І. Данилишин, Г. Остапчук, С. Король, Д. Прокопів; по 2 ш.: А. Зеневич, Л. Войчук, П. Тарнавський, І. Хім'як, І. Пашкевич.

Збіркова листа ч. 367, збірщик А. Пасічник: по 2/6 ш.: І. Добридень, П. Коцюрuba, А. Пасічник, М. Павлюк, М. Зінявський, П. Орищук, І. Нанель, Г. Остапчук; по 2 ш.: М. Захарків, Г. Павлюк, В. Весолович, Т. Порцей; 1/6 ш.: М. Мирний.

КАНАДА

Збіркова листа ч. 106. Осередок СУМА в Калгери. Склали: 3 дол.: Козак Е.; по 2 дол.: Дзядик Ю., Дименюк В., Пудляк І., Ониськів П.; по 1 дол.: Коваль Д., Тисячний Д., Голубівський І., Гриневич О.; В., Савка О., Коломийчук А., Бабяк С., Кріль І., Маївка І., Грине-Садівник М., Горудко І., Фідик В., Фаріон М., Рак М., Ваврикович вецький І., Лаба П., Прокопів К.; по 0,50 дол.: Костюк В., Куро-пась В.

Збіркова листа ч. 116. Осередок СУМ-у Форт Вілієм. Склали: 2 дол.: Карпок Юрій; по 1 дол.: Проців Роман, Пісоцький Степан, Салій Д., Романишин Е., Чеховий Петро, Мазничка В., Корда І., Козак Іван, Тріщ М., Зелений М., Жила І., Хмарний М.; по 0,50 дол.: Гармата В., Ключа М., Ліщинський І., Кондрат В., Левко Мирон, Сішко С., (підпис нечиткий); по 0,25 дол.: Білий Г., Куйбіда А., Чир-ліє В., Совінський І., Хомич М., Марціновський В.

Збіркова листа ч. 119. Осередок СУМ-у у Вал д'Ор. Склали: по 2 дол.: Ткачишин Степан, Музичка М., Товюк І., Кручковський І., Сахарницький Й., Хмилівський І., Гросетереа О.; 1,50 дол.: Зариць-кий Евстахій; по 1 дол.: Мамрик С., Максимів М., Пущинський П., Степаненко Іван, Крук М., Мілявський Ярослав, Збіглий Павло, (підпис нечиткий), Трач Іван, Богачів Т., Кельман Анна, Мацько Михайло, Стиранка Василь, Лемик Володимир, Ворона Федір, Лит-вин М., Харабарук М., Сікорський Іван, Романишин Д., Демків І., Андрусишин М., Федоринець І., Медвідь Іван, Кордан Петро; 0,25 дол.: Кошілка Павло.

АМЕРИКА

Збіркова листа ч. 60. Осередок СУМА в Янгстоун. Жертвували: по 2 дол.: Петів Емільян, Василевич Степан, Чепак Микола, Ми-сів Володимир, Марчишин Степан, Михович Микола, Затварнський Дмитро, Болотенний Михайло; по 1 дол.: Бух Віра, Гудз Михайло, Луць Григорій, Свердан Федір, Вішко Іван, Періг Марія, Рибалій Олекса, Федьків Михайло, Прокопик Василь; 0,50 дол.: Терлецький Михайло.

Збіркова листа ч. 63. Осередок СУМА ім. Богуна в Чікаго. Скла-ли: 10 дол.: Осередок СУМА ім. І. Богуна; 3 дол.: Левусь Микола; 2 дол.: Перхач Е.; по 1 дол.: Бардахівський І., Карпин В., Вілуцак Н., Пірко Іван, Кін Микола, Гойда Д., Заброцький Степан, Барда-хівський Олекса, Погущкевич Михайло, Лужний Микола, Михай-лишин М., Гнатишин Володимир, Порохонька Григорій; по 0,50 дол.: Шпаргала І., Прокіп Василь, Кучма Микола, Новак Петро.

Збіркова листа ч. 64. Осередок СУМА в Ютіка. Склали: по 1 дол.: Козар Михайло, Вігак Марія; по 0,50 дол.: Яцковський Ярослав, Мельник Степан, Сенько Іван, Сенько Федора, Рабарський В., За-паренюк Володимир, Дзядик Іван, Івасів Володимир, Федів Дмитро, Кахникевич Євген, Гнатів Володимир.

Збіркова листа ч. 72. Осередок СУМА в Мілвокі. Склали: 4 дол.: Гончарів Василь; по 0,50 дол.: Петренко Леонід, Бурда Микола, Мандзенко Кость, Баглай Йосиф.

Збіркова листа ч. 80. Осередок СУМА у Вілімаєнтік. Склали: 20 дол.: Ланка СУМА в Норвіч; по 1 дол.: Мартиняк Гнат, Турке-

вич Юрій, Лазар Федір, Рудько Осип, Здирко Іван, Матвій Богдан, Кульматицький Іван, Попорис Ілько, о. Назаревич Андрій, Павлуш; по 0,25 дол.: Краковецький Амброз, Хома Петро, Плеш Михайло, Грем'як Анна, Антошек Михайло, Скляр Григорій, Тимків Михайло, Паращук Михайло; по 0,25 дол.: Балацький Е., Ковалів Степан.

Збіркова листа ч. 86. Осередок СУМА у Філядельфії. Склали: 5 дол.: Осередок СУМА; по 2 дол.: Бачара Микола, Пришляк Микола; по 1 дол.: Альфавицька Розалія, Андріївський Іван, Беднарський Роман, Дячок Осип, Євтушенко Василь, Івасів Мирослав, проф. Кіналь Іляріон, Козел Яким, Котовський Михайло, Куйдич Іван, Куропась Євген, Марчиха Петро, Міджак Андрій, Петрович Осип, Риндич Володимир, Сівак Іван, Солтис Мирослав, Трицецький Любомир, Юрчак Степан, Ярема Степан, Яримович Зиновій.

Осередок СУМА ім. Княгині Ольги в Аллентаві. Збірщик С. Муха. Склали: по 1 дол.: Л. Гентіш, Василина Могрук, Анна Лисиканич, М. Проць, С. Муха, Т. Савицький, М. Журко, Я. Карпак, В. Кузьман, Т. Чубенко, М. Іванів, М. Путько, Д. Хорващ, А. Войцікевіч, М. Пукшин; по 0,50 дол.: М. Романів, Д. Гудзь.

НІМЕЧЧИНА

Збіркова листа ч. 28. Осередок СУМ-у в Амберзі. Склали: 2 нм.: Ненчин Антін; по 1 нм.: Вазюк Степан, Гіча Дмитро, Дзьоба Мирон, Михальський Степан, Мозолок Микола; по 0,50 нм.: Синишин Олекса, Зуляк Анна, Зуляк Петро, Кукурузь Роман, Магала Григорій, Козачишин Петро, Мішталь Степан, Демчур Степан, Боднар Володимир, Моторин Олена, Гіча Марія, Гіча Богдан, Магала Карло; 0,40 нм.: Каглан Павло; по 0,25 нм.: Чорний Микола, Чорний Петро, Чорний Степан, Пітчук Анна, Пітчук Ольга, Євтенко Ліда, Євтенко Іван, Моторин Оля, Кучер Роман, Чарнець Іван; 0,20 нм.: Кучваль Оріся; 0,15 нм.: Кос Василь.

Осередок СУМ-у в Гайденаві. Збірщики: Ірина Колішко і С. Закамарок. Склали: Комітет Осередку СУМ-у — 15 нм.; по 1 нм.: М. Колішко, С. Параскевич, М. Гушаль, Ілько Тунченко; по 0,50 нм.: С. Закамарок, Анна Семчук, І. Морштук, Валя Жегур, Зіна Марнопольська, Е. Винар, Р. Гарасим'як, М. Суліма, М. Кондзолька, Марія Копельців, Марія Підручна, Г. Мороз, Анна Лазарук, Галина Лисодід, П. Башляк, В. Масло.

П. Остап Курчінський в Мюнхені — 5 нм.

(Далі буде)

—ооОоо—

ДО ШАНОВНИХ ДРУЗІВ СУМІВЦІВ, ЧИТАЧІВ ЖУРНАЛУ «АВАНГАРД»

Дорогі друзі!

Коли Ви переглянете українську пресу, то помітите, що в сі наші пресові органи постійно закликають своїх читачів приєднувати нових передплатників та робити збірки на пресовий фонд при всякій нагоді для розбудови видання, хоч всі вони дістають постійну грошову підтримку від різних установ чи організацій.

Питаємо, чи ж сумівці допомагають в такий спосіб своєму жур-

слові «Авангард»? Треба ствердити, що більшість осередків і читачів зовсім не допомагають.

Для того, щоб журнал виходив і під оглядом змістовним стояв на високому рівні, треба приєднати якнайбільше передплатників і постійно, при кожній нагоді збирати пресфонд.

Крайовий Комітет СУМ-у в Канаді намагається допомогти В-во «Авангард», закликаючи сумівців до передплати в своєму обіжнику від 20. III. 1956 року:

«Є річчю не до подумання, щоб така могутня організація, як СУМ у всіх країнах світу, не могла забезпечити солідної фінансової бази для свого єдиного журналу — «АВАНГАРД». В самій Канаді є на сьогодні понад 2.000 дорослих осіб, зв'язаних тісно з СУМ-ом, — це є члени СУМ-у і батьки дітей, охоплених ЮСУМ-ом. Проте в Канаді розходиться всього біля 500 примірників «Авангарду», і то половина з того йде «на пропале», бо є ще в нас люди, які не вважають своїм обов'язком платити за журнал...

Ми мусимо довести до того, щоб у Канаді було щонайменше 1.000 дійсних передплатників «Авангарду». Як це зробити?

Всі знаємо, що в кожній організації є деяка частина т. зв. «паперових», себто неактивних членів. Є такі члени і в СУМ-і. Чи не можна промовити до їх серця й совісті? Можна! Треба їм сказати виразно: Друже! Докажіть свою приналежність до СУМ-у бодай у той спосіб, що будете передплачувати й читати сумівський журнал «Авангард». Чи завжди має бути так, що тільки активний член якоїсь організації чи інституції має не тільки виконувати працю, але й точно сплачувати всі фінансові зобов'язання і т. п. у відношенні до своєї організації, а неактивний — ні вкладки не платити, ані журналу, ані газети не купити, за те скрізь голосить, що він є членом такої то організації, радо бере участь на парадах і святах, а на зборах чи не найбільше критикує. Саме таких членів треба примусити нести бодай цей фінансовий тягар, до чого вони, як і всі члени, є законно зобов'язані. Два долари на рік за журнал «Авангард» — не є багато!

Устійнюючи список постійних передплатників «Авангарду» в кожному осередку і відразу стягаючи з них гроші на передплату, — треба одночасно збирати від читачів їхні завваження і побажання стосовно змісту й тематики «Авангарду» і все те пересилати до КК СУМ-у, а ми перешлемо до Мюнхену. Редакція радо вітає також співпрацю всіх Друзів з усіх осередків, очікуючи від них дописів і знімок з життя й праці СУМ-у.

Крайовий Комітет СУМ-у в Канаді»

В-во «Авангард» закликає всі Крайові Комітети СУМ-у наслідувати добрий приклад КК СУМ-у в Канаді й включитися в акцію збірки на пресфорд «Авангарду» та масово перевести передплату.

В десяти роковини відновлення СУМ-у на чужині конечним ділом є допомогти своєму сумівському журналові «Авангард», який у великій мірі спричинився до розбудови СУМ-у в Європі й за океаном, та цим запевнити його безперейну появу.

Хай кожен читач, кожен сумівець приєднає нових передплатників і візьме участь у збірці на пресфонд!

Честь України — Готов Боронити!

В-во «АВАНГАРД»